ሰምና ወርቁ

ተሰማ እሸቴ

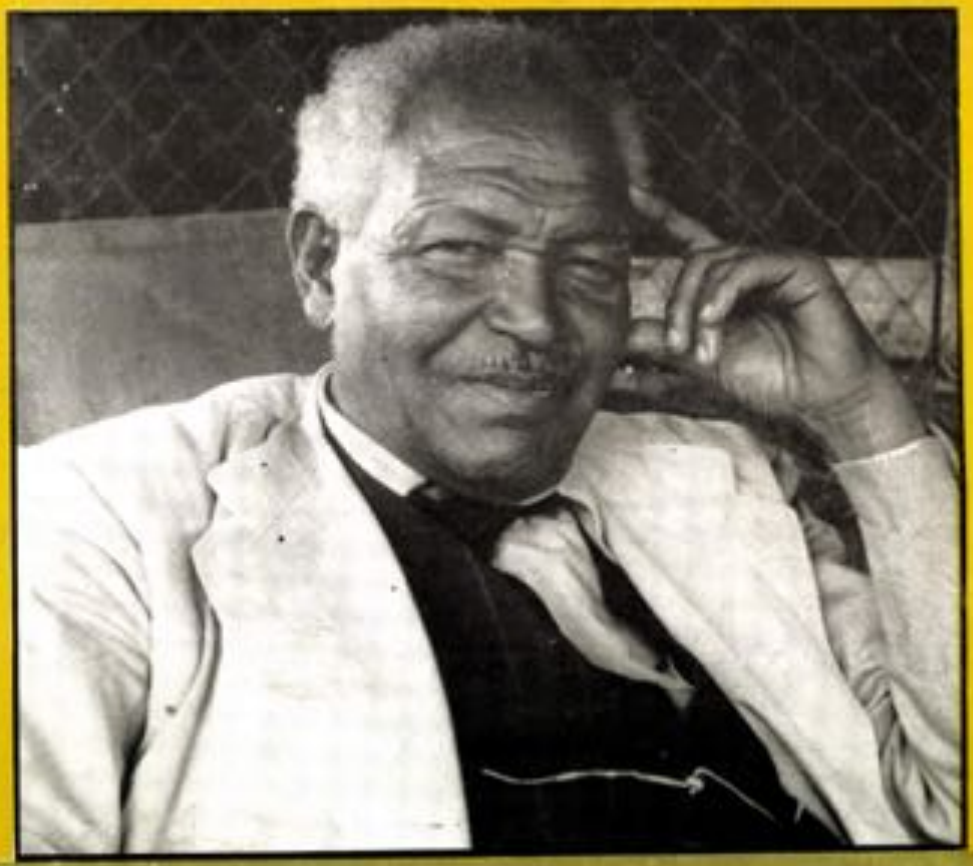

ከይድነቃቸው ተሰማ

ፍሰሐ አትላው
JAN 2001
ADDIS ABABA
ኢትዮጵያ

ሰምና ወርቁ

ተሰማ እሸቴ

From the Library of
ፍሥሐ አትላው ወልደ ዮሃንስ
FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

መብቱ በህግ የተጠበቀ ነው
ALL RIGHTS RESERVED

አሳታሚ ታደለ ይድነቃቸው
Publisher Tadele Yidnekachew

መጀመሪያ በ፲፱፻፹፭ ታተመ

ለቀማና ዲዛይን አንፎቴክ አ.አ. ኢትዮጵያ

ህትመት ቦሌ ማተሚያ ድርጅት

ማውጫ

ገፅ

1 - መግቢያ

2 - አጭር የህይወት ታሪክ 1

3 - ደብዳቤዎች. 46

4 - ምእራፍ 1 ግጥሞች

ክፍል 1 ጅማ በገዛት በሰፈሩበት ጊዜና ስለ ልጅ ሊያሱ 54

ክፍል 2 ከተፈቱ እስከ ጣልያን መግባት ድረስ 70

ክፍል 3 በሊጣልያን ጊዜ 92

ክፍል 4 ከሊጣልያን በኋላ 95

ክፍል 5 ልዩ ልዩ 119

ክፍል 6 መዲናዎች 128

ክፍል 7 ባልት 132

5 - ምእራፍ 2 ሰምና ወርቅ - ትርጉም

ክፍል 1 137

ክፍል 2 153

ክፍል 3 176

ገፅ

ክፍል 4 180

ክፍል 5 202

ክፍል 6 210

6 - ማሳረጊያ 213

7 - ተጨማሪ ርተግራርች 218

የዚህ መጽፍና ሪደሎች የተለተመበት መግሪያ "ኸ" ሪደለ ስለለለው አስፈላጊ በሆነበት ቦታ በሞትኩ "ከ"ነ ለመጠቀም ተገደናል::

መግቢያ

ይህ መፅሀፍ ከተዘጋጀ ረዘም ያለ ጊዜ ሆናታል::

ለዘጋጁ ፅሁፉን ለሳትሞ ለህዝብ ለማቅረብ በተደጋጋሚ ያደረገው ጥረት ሳይሳካለት ነሀሴ 13 ቀን 1979 ለ.ም. ቢያልፍም ዛሬ እሱ ከዚህ ለሰም በሞት ከተለየ ከለምለት ለመድታ በኋላ ፍላጎቱ ተፈፅሞለል::

ቦሚቀጥሉት ገፆች ቦሚቀርበው የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ የህይወት ታሪክ ለመረዳት እንደሚቻለው፤ ንጥሞቻቸውን ማሰባሰቡና በኋላም ትርጉሞቹን ማግኘቱ ቀላል ለልነበረም:: ለዘጋጁ ሲያርፍ ለሞንት ንጥሞች ማለትም (ቁ. 1.57፤ 1.58፤ 1.92፤ 4.145፤ 5.5፤ 5.12፤ 5.42፤ 5.47) ትርጉም ለልተገኘላቸውም ነበር:: ይሁንና መፅሀፉ ቦሚወጣበት ጊዜ በተቻለ ተሙዋልቶ እንዲወጣ የነበረውን ፅኑ ፍላጎት ስለማውቅ፤ የባለቱኒ ሉሬት ፀጋየ ንብረመድህንን እርዳታ ጠይቄ ለለሞንቱም ንጥሞች ትርጉም ከማግኘታቸውም በላይ ፅሁፉን ባጠቃላይ መርምረው ስለ ባለታረኩ ያሳቸውን የግል ለመለካከት "ማሳረጊያ" ቦሚለው ለርእስት ስር ለስፍረዋል::

ከዚህ በተረፈ የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ፀሀፊ ሆነው ለረጅም ዘመን ለብረዋቸው የናሩት ለቶ መካሻ ወልደመስቀል፤ ጠፅ 19 እና 20 የሚታዩትን የልጅ ሊያሱን ታሪካዊ ፎቶዎች፤ ቁጥሩ ላልታወቀ ዘመን በለደራ ለስቶምጠው፤ የመፅሀፉ ለዘጋጅ ሊያርፍ ጥቂት ቀናት ሲቀሩት "ነጋድራስ፤ እነዚህን ፎቶዎች በጥንቃቄ ለስቶምጠህ፤ጊዜ ጠበቀህ ለይድነቃቸው ስጥ ብለውኛል" ይሂው ተረክብ:: " ቦማለት እጃ እንዲገቡና ለታሪክ እንዲቡቱ ቦማድረጋቸው ትልቅ ባለውለታ ናቸው::

በለጠቃላይም ይህን መፅሀፍ በመጪረሻ ለህትመት ለንዲበቃ ያደረጉትን ሁሉ በለዘጋጁ ስም ከልብ ለመሰገናለሁ::

ታደለ ይድነቃቸው
ጥቅምት 18 - 1985 ለ.ም.

የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ አጭር የህይወት ታሪክ

ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ከምኒልክ ዘመነ መንግስት ጀምሮ ኋላም በልጅ እያሱ ከዚያም በንግስት ዘውዲቱ በንጉስ ተፈሪ በሊጣልያን ወረራ ወቅትና ቀጥሎም እስከ አለተ ሞታቸው ድረስ በመንግስት ውስጥ ይዘውት በነበረው ስራና ስልጣን ጭምር ባጋጠማቸውና በደረሰባቸው ነገር ሁሉ፤ በሊትዮጵያ የመጀመሪያው ሾፌርና ሚካኒክነታቸው፤ በመጀመሪያው የሉሜርኛ ዚማ በዲስክ ለስቀረፃነታቸው፤ በሰዘረዉቸው ረቂቅ ቃላትና ሰምና ወርቅ ቀኔዎቻቸው፤ በሊትዮጵያ ህዝብ ዘንድ ታዋቂነትን ሊያተርፉ ችለዋል። በመሆኑም እስከዛሬ ስለኢሳቸው በፅሁፍ የቀረበ ታሪክ ባይኖርም፤ የሉሜርኛና የግእዝ ልሳን ፋክከር የቀኔ ሰምና ወርቅ ክርክር በማሁራን መካከል በተነሳ ቁጥር፤ ስማቸውና ግጥሞቻቸው በቃልና በጋዜጦች እየተጠቀሱ ቀይተዋል። ናረዋል።

ከበዙ ጊዜ ጀምሮ አርሳቸውም በህይወት ሳሉ ግጥሞቻቸውን በፅሁፍ እንዲያስቀሩ ከልዩ ልዩ ለቀጣጫ ለደራ ባዩ ብዙ ነበር። ለምሳሌ ያህል ስለሺ የሚባል ሰው ይህንኑ ጥያቄ በጋዜጣ ለቀርቦላቸው በዚሁ ጋዜጣ የሚከተለውን መልስ መስጠታቸው ትገ ይሉኛል።

"በግልፅ የሳፍከውን ህዝብ ለነበበው

ግጥትህ ስለሺ የሚቆጠር ነው

እንንዲህ ይፅፋል ተሰማ ጅሮው "

ነጋድራስ ከሞቱ በኋላ እነዚህን ግጥሞች እንዳሳተም ከያለበት ጥያቄ ቀርቦልኝ ይጋጫሚ ቃል መግባቴን ለስታውሳለሁ።

የተጠናከረ ፅሁፍ ስላላዘጋጁ፡ በተለይም የግጥሞቹን ሰምና ወርቅ ፍቺ በፅሁፍ ስላላስቀሩ፡ ራሴ መፍታት ወይም የእድሜ ጓደኞቻቸውን እያፈለግሁ ፍቺውን ለማወቅና ግጥሞቹን ለማሰባሰብ፡ ሰፉ ያለ ጊዜ ወስዶብኛል።

እኔም ራሴ የስራየ ጠባይ ብዙ ጊዜ ከአገር ውጭ ስለሚወስደኝ ረጋ ብየ ለማዘጋጀት የምችልበት የጊዜ እጥረት አጋጥሞኛል።

እነሆ አሁን ከመዘኑ ድካም በኋላ ግጥሞቹን በማሰባሰብ ታሪካዊ አመጣጣቸውን በመረዳት በተቻለኝ መጠን ሁሉ ባልቱንም ፈጭር ሳላስቀር በመፅሀፍ መልክ ለማውጣት ተቃርቢለለሁ።

ግጥሞቹ በየጊዜው ጥድ ወቅት ጥድ አጋጣሚ የተፈጠሩ ሁኔታዎችን መነሻ በማድረግ የተፃፉ ስለሆነ ጥድ ጠቅል ፖለቲካዊና ታሪካዊ ይዘታቸውን በሌላ ጠቅል ለለማርኛ ቋንቋ ብልፅግና ቀርስታቸውን ለጣመር ለመመልከት ያስችሉናል።

ግጥሞቹንም በበሌጠ ለመረዳት በቅድሚያ ነጋድራስ ተሰማ እሸቴን ማወቅ ስለሚጠቅም የህይወት ታሪካቸውን ለጠር ባለ ሁኔታና በጥቂት ገፆች ለቀርባለሁ።

በመፅሀፉ ውስጥ የለንዳንድ ደብዳቤዎችና ፅሁፎች ፎተኮፒ ያገኘው፡ አርሳቸውን የበሌጠ ለማወቀም ሆነ በዚያ ጊዜ የነበረውን ያሰራር ዘደና ለፃፃፍም ስለሚያመለክተ፡ ለታሪክ ተመራማሪ ይረዳል በማሉት ነው።

ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ከለባታቸው ከለተ እሸቴ ጉቤ ከጎጃም በረንታና ከቦረና ዉከታ ከእናታቸው ከእማሆይ ወለተየስ ሀብቱ ከቡልጋ መሸና ማርያም ይወለዳሉ።

የተወለዱት ሀምሌ 20 ቀን 1869 ሊ.ም ምንጃር ቀርሾ ለጥር በተባለው ስፍራ ነው:: አባታቸው አቶ እሸቴ የራስ መኮንን ጭፍራ ስለነበሩና መሰንቆም ስለሚጫወቱ: ራስ መኮንንን ተከትለው ወደ ሀረር ሲሄዱ ነጋድራስንም በህፃንነታቸው ይዘዋቸው ስለሄዱ ያደጉትና ለማርኛ ትምህርታቸውን ያጠናቀቁት በሀረር ነው::

አባታቸው አቶ እሸቴ ሀረር እንዳሉ በመሞታቸው: ነጋድራስ በወጣትነት እድሜ ለዛ ምኒልክን ተከትለው ወደ ሉዲስ አበባ መጡ::

በ1900 ሊ.ም ሙሴ ሆልስ የተባለ ጀርመናዊ በኢትዮጵያ ለበዙ ጊዜ ከቆየ በኋላ ወደ ሀገሩ ሲመለስ ለዛ ምኒልክን በተሰናበተበት ጊዜ ጀርመን ለገር ወስዶ የሚያስተምራቸው ሶስት ወጣቶች እንዲሰጡት ስለጠየቃቸውና ነጋድራስ ተሰማ እሸቴም በጥሩ ሰለሊነታቸው በቤተ መንግስቱ ስለታወቁ: "ያ ተሰማ እሸቴ እጁ ብልህ ነውና መፃና መንዳትና መጠገን እንዲማር አቡ ይሂድ" ብለው ለዛ ምኒልክ ስለወሰኑ ወደ ጀርመን ለገር ለመሄድና ለሁለት ለመት ያህል የኦተሞቢልን ሰሪር ለመማር ቻሉ::

በዚያ ጊዜ ከሉዲስ አበባ ከተነሱበት እስከተመለሱበት ድረስ የፈፀሙትን ሁሉ ጣድ ደብተር ላይ በሚገባ ፅፈውት በልጅነታቸን እቤት እናነበው ነበር:: አሁን ግን ለልተገኘም: ቢሆንም የማልረሳው:-

1. በመጀመሪያው ገፅ:-
" ፃፉብኝ ይላል ይህ ደብተር:
ለፍ ለውጥተ የሚናገር:
በምኒልክ ለገር:"

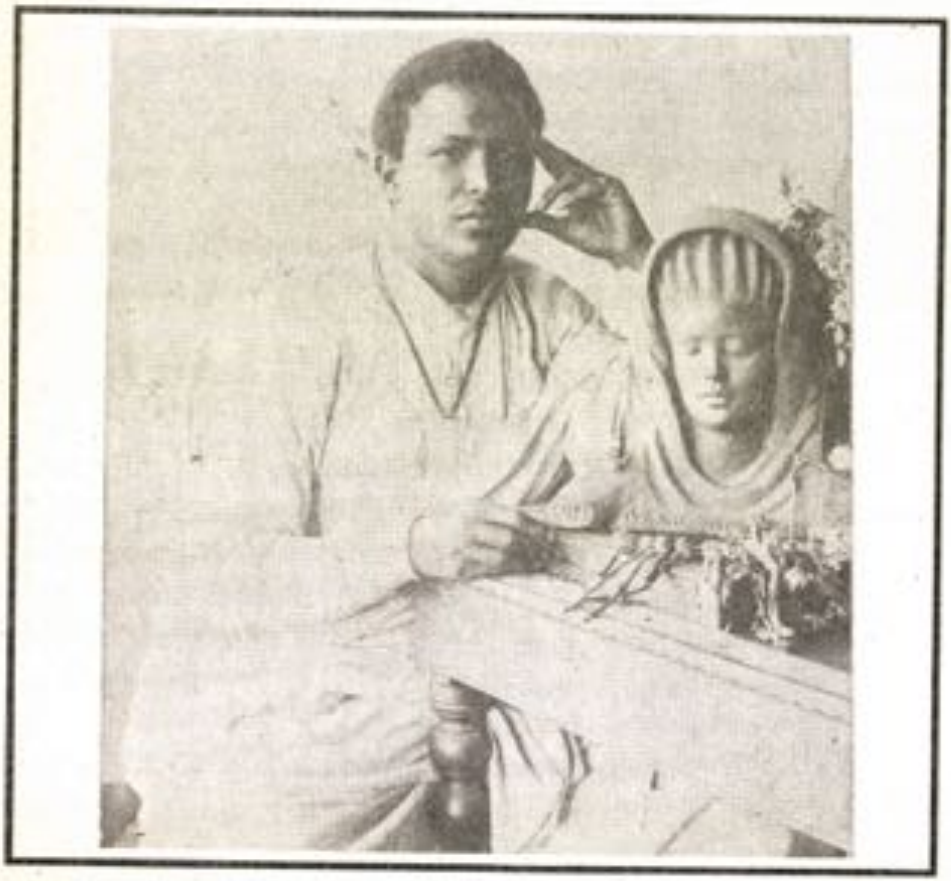

ነጋድራስን ለጀርመን ጉዞ ያስወረጣቸው ፀቡ።

በዚህ ርዕንሬና ላይ ይዘውት የተነሱት ቀርፅ በ1903 ኤ.ም. የሰሩት ሲሆን "ለለሊህ ተሰማ አሸቲ" የሚል ፅሁፍም ቀርፀውበታል።

ሞዓ፡አንበሳ፡ዘእምየሀዳ፡ጌሠጊ፡ጲንጊዊ፡ምኒልኩ፡ሶሎሞን፡እግዚአክብሔ
ር፡ነንሠ፡ነገሥት፡ዘኢትዮጵያ። ጌሀነኅ፡ጸብጸቢ፡ለሚ ጸፍ፡ሰምች፡
ሁሉ፡ሰላምታችንን፡እነሰጣለኁ። ለሰታ ፕቂ፣ተሰጣ፣ ወልጲጸጲት።
ዊሚባሉ፡ዊሊትዮጵያ፡ልጆች፡ ወጀ ዊር ፓ፡ለትምሕርት፡ሰጪናልና፡ በዊበ
ራችሁ፡እንጪ ታሀለቃልን፡ በሚ ች ኖራቸው ያዕ፡ እንጪትረጪልኁ፡እንሰማ
የ ችኋለኁ። ዊካቴት፡ፏ ፒ ቶን፡ ፣ ህ፡ኖዓመተ፡ምሕረት፡ እጪሲ፣ለጠ፡ከተ
ሰማ፡ተጸፈየ

የመሠ ፓስፖርት

ነጋድራስ ፀ1900 ኢ.ም. ጀርመን ሲኢቶ
የተሰጣቸው ፓስፖርት

1. ፀጊዚው ፓስፖርት የሚሰጡት ንጉሰ ነገስቱ መሆናቸውን

2. የመንገደኞች ርዳንሬናም ሆነ የለባት ለም
ሊላም ለስረላጊ ወኅለሚዎች ሁሉ እንዳይዘፋት
ኦ ለሰስቱም መንገደኞች ለንድ ፓስፖርት
ወሰጠቱን ከዚህ ሰነድ እንረዳለን።

Gouvernement Ethiopien – Ministère des Affaires Etrangères

Le Porteur représentant de l'autorité a fait apposer ici
présente le passeport. Salut.
Le porteur du présent passeport, Ato Kassaye Bantti, Sujet
Ethiopien, se rendant à l'Etranger pour affaires, nous demande
à nous Agent de l'autorité des faire apposer notre Sceau et Cachet
de bien vouloir lui prêter aide et assistance.
Donné à Addis-Abeba, le 2 Magabit de l'an de Grâce 1907
(Correspondant au 10 Avril 1914 Ancien Style)

Pour Le Ministre des Affaires Etrangères
Le Secrétaire Général
Signé: Kidanemariam Walda Ghiorgis

በዚህ ርዕገሬና ላይ ሶስቱ ኢትዮጵያውያን ለስታዋቂ
ተለማር ወልደማርቱ ወደጀርመን ለገር በ1900
ኤ.ም. ከወሰፍዋቸው ከሚስተርና ከሚስስ ሆልስ
ጋር ይታያሉ።

ይህ ርተግሬና ደሞ ለስቱ ኢትዮጵያውያን የተላኩበትን
ረዘመው ወደለገሬቸው ሲመለሱ ወርኃብ ላይ
ለመታሰቢያነት የተነሱት ነው።

ወርተግሬ ጀርባ ላይ ፬1949 ኤ.ም. የሚከተለውን
በፅሁፍ ለስፍረዋል

ዓለሀዩ ፡ ቅዘረ ፡ ሳጥመት ፡ አኤ ፡ ግዘኒለክ ፡ አጀርመግ ፡
ተጋር ፡ ለሰጪ ፡ ጊዝ ፡ ኦግመ ፡ አዘ ፡ ባመር ክ
ብ ፡ ላጂ ፡ የተኑሰ ፡ ው ፡ ኑ ው ፡ ።
1 ን ፡ ቱሰጣ ፡ ጅ ፡ ቴ ፡
2 እት ፡ ወሳ ፡ ጂ ፡ ጂ ፡ ጭ ፡ ኪጂን ፡ ወለ ፡ ው ፡ ።
3 ት ፡ አዘ ፡ ታ ፡ ግ ፡ ቲ ፡ ግ ፡ ተ ፡ ወለ ፡ ው ፡ ።
4 መጂግ ፡ ሁለ ፡ የ ፡ ወ ፡ ለ ፡ ጀ ፡ ን ፡ ፡ ሚ ፡ ስ ፡ ት ፡
5 ው ፡ ራ ፡ ን ፡ ራ ፡ ው ፡ ዚ ፡ ሰ ፡ ለ ፡ ራ ፡ ር ፡ ኑ ፡ ት ፡ የ ፡ መ ፡ ጣ ፡ ው ፡
ጥ ቅ ግ ፡ ት ፡ ፡ ፡

2. በመርጊረሻ ገፅ፦

" ተሰማ አሸቴ አዲስ አበባ፤
በአዲስ አለም ገባ፤ "

የሚለውን ነው።

በአዲስ አለም በኩል የመጡ ቦሳስመሰል የኢውሮፓውን አዲስ አለም አይተው መመጣታቸውን ለመዋቀስ ነበር።

ነጋድራስ መሰንቀ መምታትና ዜማ ካቢታቸው ተመረው ስለነበር ወደ ጀርመን አገር ሂደው በቀደቡት ጊዜ፤ "ሂስ ማስተርስ ቮይስ" ከሚባለው ኩባንያ ጋር በመዋዋል 17 ዲስኮች፤ ዘለሰኛና መዲና ቦሳስመዘንብ አስራ ሰባት ሺ የጀርመን ማርክ ተከፍሉአቸዋል። ይህም አዲስ አበባ ሲመለሱ በሀብታሞቹ ደረጃ ለመቆጠር እድል ሳይሰጣቸው አልቀረም።

ነጋድራስ ተሰማ አሸቴን እጅግ ታዋቂ ካደረጓቸው ነገሮች አንዱ፤ የነዚህ ዲስኮች ኢትዮጵያ መምጣትና ሊላም የለማርኛ ዲስክ ስላልነበረ ለ20 ለሙት ያህል ለቀም ባለው ቢተሰብ ሁሉ በግራሞፎን ይሰማ የነበረው የሳቸው ዘፈን ብቻ በመሆኑ ነው። ሌሎች የለማርኛ ዲስኮች የተቀረፁት ጠላት ኢትዮጵያ ሊገባ ሁለት ለመት ያህል ሲቀር በነፈረደ ጎላ በነጋቷ ክልካይና በተሻለ መንግስቱ ተጫዋችነት ወደ 1925-26 ገደማ ነው።

አዲስ አበባም እንደተመለሱ የቢተ መንግስት መኪናዎች ሀላፊ ሆነው የዘመኑን ታዋቂ ኢትዮጵያውያን ሾፌሮች ለሰልጥነዋል። ስለለሊ ምኒልክ በተፃፈ ለንድ የታሪክ መፅሀፍ ላይ፤ ነጋድራስ መኪና ለለሊ ምኒልክ ሲያሳዩ የተነሱት ፎተግራፍ አለ። ፀሀፊው ግን በስህተት "ፈረንጅ ሲያስነበኝ" ብሎ ጠቅሶታል።

ፎቶዉናው ኮሚሽነር ከንፉሬይ ተሰማ ተይዞ ከኋላ የተቀመጡት በ1966 ኢ.ም. ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነው የነበሩት ፊት አንተልካቸው ፎቶን ናቸው።

ነጋድራስ በዚህ ሁኔታ የቢተመንግስት ታዋቂ ሰው በመሆናቸውና በመቀራረባቸው፤ ወይዘሮ ፀሀይወርቅ ኅርጊን (የራስ ካሳን እህት) ሎሚገቡት ችለዋል። ከዚያ እስከ እለተ ሞታቸው ለ48 ለመት ለብረው የቀዩትን ወይዘሮ ሙላቷ ንብረ ስላሴን ከሀረር ለምጥተው ቦሚገቡት፤ ሰቡት ልጅች ሚለተም፤ ታምሩ መታሰቢያ የምስራች ይድነቃቸው ለዘነች ኢልያስና: ሞሚቲ፤ የተባሉ ለራት ወንዶችና ሶስት ሲቶች ወልደዋል። በተጨማሪም እሳቸው ከውጭ የወሰዱትን ለይናቸውንና፤ወይዘሮ ሙላቷ ከመጀመሪያ ጋብቻቸው የወለዷቸውን ለሎሚየሁንና ዘርይሁንን ያሳድጉ ነበር።

ለዚ ምኒልክ በተገኙበት በጃንሚዳ ታላቅ በለል ሲከበር፤ በሰራዊቱ መካከል የጃንሚዳ ዙሪያ ሩጫ ውድድር ተደርጎ ነጋድራስ ኩበሀ ሺ ሰው መካከል ቀድመው አንደኛ እንደገቡና፤ ውድድሩን ሲመሩ የለበሱትን ጀና ንፋስ ሲያውለበልበው ህዝቡ ባሉጀና እያለ ያበረታታቸው እንደነበረ ራሳቸው ነግረውኛል።

ነጋድራስ ፈርጠም ያሉ ቡትልና በዛፍቁጪ ተወዳደሪ የሌላቸው ሰው እንደነበሩ ይነገርላቸዋል።

ነጋድራስ በዚያ በወጣትነት እድሚ ፈረንጅ ለገር ቢሄዱም መጠጥም ሆነ ተምባሆ አልለመዱም።

ለመጋገባቸውና የመጠጥ አወሳሰዳቸው ሁሉ ቦጉብቀ ፕሮግራምና ስርአት ይከናወን ነበር። ለንድ ጊዚ ለንድ መኮንን ቤት ተጠይቀው ሂጀ ጣሪችን እንደተለመደው ለልጅ የሚጠጣው ለምጠለት ይባላል። ነጋድራስ ወደኔ ዞር ብለው፤ "ጠምተሀል?" ለሉኝ "የለም" ስል መለስኩላቸው። "ታዲያ ይቅርበታ፤ ሰው ካልጠየቁው ይጠጣል?" ብለው የታዘዘልኝን መጠጥ እንደመለሱት ለስታውሳለሁ።

ነጋድራስ ወደጅር ወሳተዋ ከልጆቻቸው ጋር (1920 አመተ ምህረት)

ለዚ ምኒልክ ሲሞቱ የወራሻቸው የልጅ ሊያሱ ዋና ባለሙዋል ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ እንደነበሩ ይታወሳል::

በዚህም፡ መጀመሪያ የፍልሙሀዎች ዳይሬክተር ቀጥሎም የፖስታ ሚኒስትር ሆነው ተሾመዋል::

በጊዚው የሀይማኖቶች ቀራኒ የከፋ ቢሆንም እያንዳንዱ ሀይማኖት የራሱን እምነት የመስበክ መብት ሊነፈግ ለይገባም ብለው ቦማስፈቀዳቸው፡ የርማው ጳጳስ የቅዱስ ጎርጎሪዮስን ደረጃ ኒሻን ሸልመዋቸዋል::

ጊዚው የመጀመሪያው የለሙም ጦርነት ዘመን ስለነበር ልጅ ሊያሱ ወደ ጀርመንና ቱርክ ቦማድላት ከፈረንሳይና ከእንግሊዝ ቡድን እንዲርቁ ከገፋፉት መካከል በጀርመኖች ታላቅ ስልጣኔ የተማረኩት ለንዱ ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ናቸው ተብሉ ይነገራል::

ልጅ ሊያሱ ለነጋድራስ ተሰማ እሸቴ የላቀ ፍቀር እንደነበራቸው በሊትዮጵያ ለብዙ ዘመን የፈረንሳይ ለምባሳደር የነበረው ሙሴ ገቮርኒያክ በማፈው መፅሀፍ " እነራስ ተፈረ ልጅ ሊያሱን ገልብጠው ስልጣን ከያዙ በኋላ ራስ እምሩን ወደ ሀረር በመላክ ልጅ ሊያሱ በሰላም እጃቸውን እንዲሰጡ እንዲጠይቋቸው ለድርገው ነበር:: ነገር ግን ልጅ ሊያሱ መልእክቱ ሲደርሳቸው በታላቅ ቁጣ " ለናንተ ነው እጀን የምሰጠው? የኔን ታማኞች አነተሾማ እሸቴን ተፈረ እንዳስገደላቸው የማላውቅ መሰለህ?" ሲሉ መመለሳቸውን ፅፎታል::

ነጋድራስም ለልጅ ሊያሱ የነበራቸውን ታላቅ ለክበሮት በግጥሞቻቸው ውስጥ መመልከት ይቻላል::

ጽርሐ፡ብቲካ፡ጸዲቅ፡ጲሉዮት፡ጸት፡ተጌሌ፡በመርጋ፡መንፈት፡[illegible]፡ዘመነ፡ሥጋዊ።

ከመ፡ገቶው፡ እቅ፡ተሰመ፡እሸቴ ።
ቅኒትዩ፡መገሚሠት፡ የሶስግና፡ቂቲጊራምስ፡ሚኒስትር ።
ከመ፡መስክግ፡ሆፂ ።
ጠጂሃች፡ቃታወቀች፡መግጊሥት፡እትዮ፡ኃ፡ያሉ፡በጥወሰ፡መስተዋልዎና፡
ቅ መልኳም፡ሰው፡ነትዎ፡ ጀና፡ቅተሰማ፡ተገኑል፡ቅሌሉጠዎ፡በጥሩ፡ኃለእዩለዎ፡
ክርስቲያናትኂ፡በቅኃ፡ቅጢዩግራ፡ ስለሆኑ ። ስለጀዘ፡እው፡ት፡ለሆነ፡ጥሩ፡
ሰው፡ነትዎ፡ለመሸለም፡ተሠት፡ ፌታዩችው፡እነሞጣችውና። ቅታሳቅ፡ ፡
ተዩስ፡ጎርጉርቁ፡ስኂ፡ገሸኂ፡ክሠጣገዩር፡ክሞ ላክ፡ጋራ፡ሸለጠዎ ።
ዩ ሠነትዎ፡ ለኢርሰዎ ፡ለዒታው ፡ጠለታወቂ፡ ዩ ስታ ቅ፡ሠነ፡እነዩጠጢገባ፡
እዩ ርዒ፡ገሻትኂ፡ክነሥራቱ፡ ሌኢእለሠ ። እኒም፡ዩሠ ሸለጠነት፡
ስለተለጠዎ፡ጠፍ ስፌ፡ሠኃሌት፡ሰላዎዘታ ቅ-ኂ፡እተርባለሠ ።

ትሠት፡ካርዩናሌ፡ጴጥሮስ፡ኃ ስምፌ ።
ቅጢተ፡ክርስቲያኂ፡ቅመጪ፡ኮ ጀዩ፡ፌጄጠ፡ጠኒስትር ።

ይህ ርዮግራፍ ነጋድራስ አልኳ ሀይዐታቸው መጠረሻ
ያከበሩዋቸው ከበሩተ፡ በትሞቻቸውም በየጊዜው
ከሚሞነሱዋቸው የለቂ ምሊስ ዘፋን ውሪሽ ከበሩተ
ከልጅ ሊያሱ ጋር ይሬዳዋ የተነሱተ ነው።

በርዮግራፉ ጀርባ ላይ የሚከተለውን ፅሁፍ ለልርሪዋል

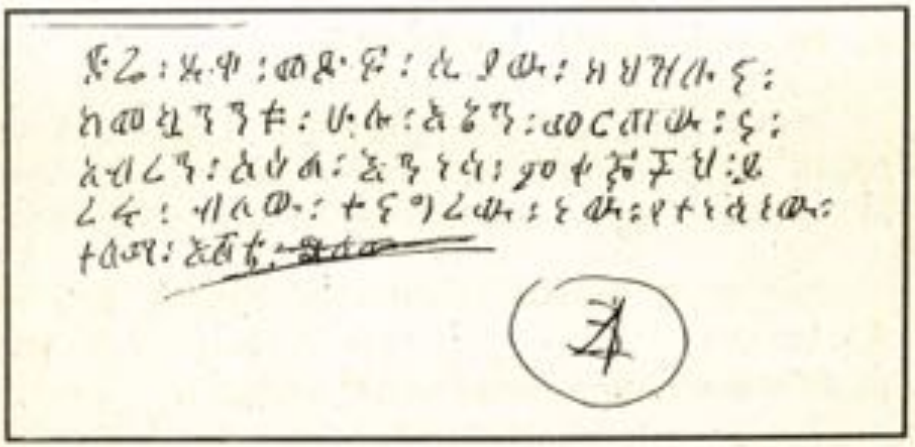

ልጅ ሊያሱ ዙፋናቸውን ከተነጠቁ በኋላ ወገናቻቸው የነበሩ ሁሉ ሲጋዙ፤ ነጋድራስም ጅማ ለባጂፋር ገቢ በገዙት እንዲቀመጡ ተፈረደባቸው። በዚህም ውሳኔ መሰረት ከ1909 እስከ 1916፤ ማለትም ሰባት ለመት ከቀዩ በኋላ ሉዲስ ለበባ ተመልሰው፤ በነጋድራስ ዘለቀ ጠባቂነት እንዲቀዩ ተደርጎ ለልጋ ወራሽ ተፈረ ከኢውርፓ ጉብኘት ሲመለሱ ነፃ ተለቀቁ። (ለራት ልጆቻቸው የተወለድነው ጅማ ነው።)

ነጋድራስ ከጀርመን ጣኙት የዲስክ ገንዘብና፤ ከዚያም ጣኙት ስልጣን በተሰጣቸው የከተማ ቦታና ቤት ከሊትዮጵያ ሁበታሜች ለንዱ ናቸው ይባል ነበር። ሰይድ ጣዘራ ከሚባሉ ነጋዲ ጋር በመስሪሞሜት፤ ከበት ከሊትዮጵያ ወደ ውጪ ለመላክና በለውጡ መሳሪያ ለስመጥቶ ለመሸጥ ከልጅ ሊያሱ ፈቃድ ስላገኙ፤ የሶስት መቶ ሺ ብር ጠመንጃና ጥይት ለስመጥተው፤ የሁለት መቶ ሺ ብር ዋጋ ያለውን በንምሩክ ውስጥ በለደራ ለስቀምጠው የመቶ ሺ ብሩን ለለንድ ገረክ እንዲሸጥ ጠንትራት ከሰጡ በኋላ መንግስት ተገልብጦ ወደ ጅማ ይጋዛሉ።

ንግስት ዘውዲቱና ለልጋ ወራሽ ተፈረ ስልጣን ከያዙ በኋላ፤ ነጋድራስ ምህረት ለገኙተው ቢታቸው ሲመለሱ ሪስ መኮንን ድልድይ ካላቸው ቦታና ቤት በቀር ሌላው ንብረታቸው ሁሉ ተወርሰዋል።

በንምሩክ በለደራ ያስቀመጡት ጠመንጃና ጥይት እንዲሰጣቸው ቢጠይቁ፤ የመዘገብ ማስረጃ ለቀርብ ተብለው ተጠየቁና እሳቸው እንዲሁ በለደራ እንጂ የተቀበሉት ደረሰኝ ስላልተገኘ፤ ምንም ሰማግኘት ሳይችሉ ቀሩ።

የመቶ ሺ ብር ጠመንጃ የወሰደው ገረክ፤ በቀድሚያ ሉዲስ ለበባ የነጋድራስን ንብረት ከሚያስተዳድረው ሰው የፈረመውን ደረሰኝ በ5000 ብር ጉቦ ለመውሰድ በመቻሉ፤ ጠመንጃ መረከቡን ክዳቸው።

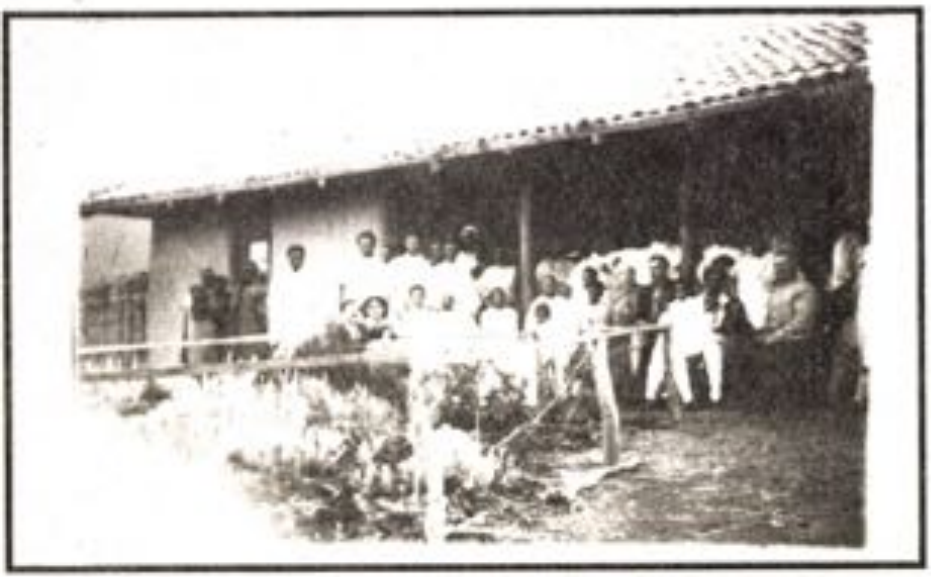

ባለፈው ገፅ የተገለፀው ጅማ በገበተ ይኖሩበት
የነበረው ቤተ ደህ ሲሆን በርተግፋ ጀርባ ላይ
የሚከተለውን ፅፈዋል

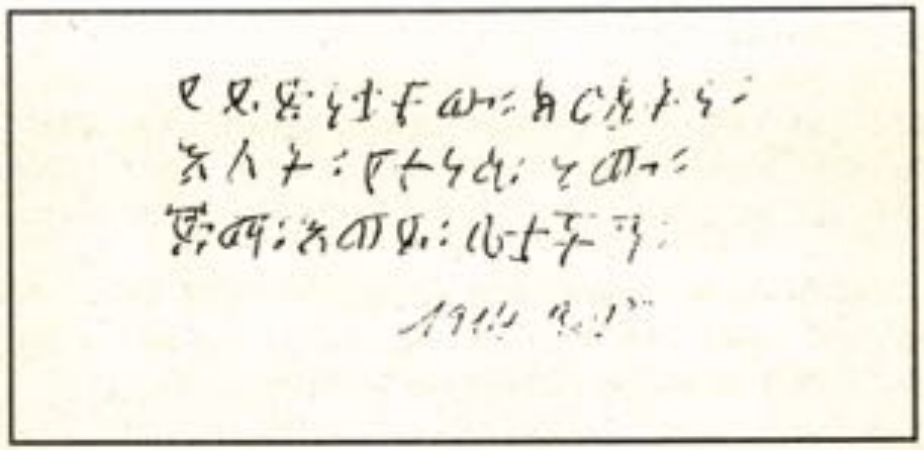

ነገር ግን ጠመንጃውን ወሎ ለመሸጥ ወስዶ፡ የልጅ ሊያሱ አባት ንጉስ ሚካኤል ወደ ሰገሌ ሲዘምቱ፡ ተነጥቂያለሁና ሀላፊነቱ የኢትዮጵያ መንግስት ስለሆነ፡ መንግስት ይክፈለኝ ብሎ ለሊምባሲው ያቀረበውን አቤቱታ ነጋድራስ ፎቶ ኮፒ ስላገኙ፡ በልዩ ፍርድ ቤት ይከሱታል። ድሮ ፈረንጅ የሚከሰስበት የልዩ ፍርድ ቤት ዳኞች፡ ነገሩ ዞሮ ዞሮ ከመንግስት ራስ ስለማይወርድ ጉዳዩን በዘዴ እንዲዘጉት ይነገራቸውና፡ ነጋድራስ ያቀረቡትን ማስረጃ ሁሉ በማጥፋት ገረኩን በዛ ያሰናብቱታል።

ነጋድራስ ከበተ እየላኩ መሳሪያ ያስመጡበትን እዳ እንዲከፍሉ ይያዙና ይፈረድባቸዋል። ቢታቸው ሁሉ በሀራጅ ይሸጣል። ዛሬ "ቲ ሩም" የሆነው ሞዝቮልድ ለጠንብ ያለው ፎቅ፡ መሬቱና የነበረው ቤት ለራስ ሀይሉ በሀራጅ ተሸጠባቸው።

በዚያ ጊዜ ነው "ምን ጠንክ ለለ በጥይት ቀስዮ" እያሉ የሳፉት።

የራስ ሀይሉ ንብረት ለስከባሪም ግራዝማች ይመር ይባሉ ስለነበረ "ቢቲን ይመር ብሎ በሀይሉ ለፈረሰው" ብለው ተቀኝተዋል።

ነጋድራስ በዚህ ሁኔታ የሊጣሊያን ጦርነት እስከቀረበ ድረስ ያለስራና ያለደሞዝ ንብረታቸው በሀራጅ እየተሸጠ ለልር ለልርም ገንዘብ ለበዳሪው ሸበረው ሆነ መሰረት በእገር ብረት ቤቱ እያሰራቸው፡ 12 ለመት ያህል ተጎሳቆሉ። በዚህም ጊዜ፦

"ምን ችገር ለለብኝ በብረት ተሸሚ" ብለው ፅፈዋል።

የሊጣልያ ጦርነት ሊጀመር ጥቂት ሲቀረው ልጅ ሊያሱ በታሰሩበት ስፍራ ሲሞቱ ቀዳማዊ ሀይለ ስላሲ ወደ ማይጨው ከመገስገሳቸው በፊት ለዲስ ለበባ የሚገኙትን የልጅ ሊያሱን ባለሙዋሎች ከከተማ ማራቅ ለስፈላጊ ሆኖ

ይህንና በሚቀጥለው ገፅ ላይ ያለውን የልጅ ሊያሱን ርዮተንፈር ከጋድራስ ተሰማ አሸቴ በለደረ ተስጥኦቸው ለረጅም ጊዜ ለስቀምጠው በ1979 ኢ.ም. ለዚህ ጠፅሀፍና ለዘንጅ ያስረከቡት ለማውንተ የጋድራስ ተሰማ አሸቴ በሀረ የነበሩት ለተ ፀሀፃ ወልደፀዲቅ ናቸው። በርዮተንፈሩ ላይ ልጅ ሊያሱ ከስላሌ ግሮተ ሳጠለጡ በኋላ ለብደ ወንዝ ላይ ተደዘው በተረፈ ፀሎንን ታማሮች በእንር ፀረተ እንደታሰሩ ይታያሉ።

ይህ ፎቶ ልጅ አየሁ በእስር ላይ እንዳለ ያሳያል።

ስላገኙት ለተ ተሰማ እሸቴ ነጋድራስ ተብለው ወደ ወላሞ እንዲጋዙ ተደረገ:: በዚያን ጊዜ ነው:-

"ምንም ለልተሳካ: ሀብቴ ተወላሞ" (ተጣሞ) ብለው የፃፉት::

ነጋድራስ ተሰማ የቢተ መንግስት መኪና ሾፌሮች ሚሰልጠን ብቻ ሳይሆን ቁጥራቸው የተወሰነ ታክሲዎች አቋቁመው ያሰሩ ነበር::

በትምህርትም የላቀ እምነት ስለነበራቸው ሁሉንም ልጆቻቸውን በጊዚው የነበረውን የውጭ አገር ትምህርት እንዲማሩ አድርገዋል:: መቶሰቢያና እኔ በተፈረ መኮንን ተማሪ ቤት አዳሪ ሆነን እንድንማር: ሲችሉ እየከፈሉ: ሲያቅታቸው መንግስትን እየለመኑ: የተቻላቸውን ጥረት አድርገዋል::

ራስ መኮንን ድልድይ አካባቢ ሚገኘው ግቢያቸው: አለቃ ነገደ አስራሌል የሚባሉ መምህር ቀጥረው: ከመንደሩ ቢተሰብ ለተውጣጡ ከ160 በላይ ለሚሆኑ ልጆች: ነፃ የአማርኛ ትምህርት እንዲሰጥ አድርገዋል::

በመንግስት ይረጃ የቀድሞው ሸመት ቢቀርም: እውቀታቸው ይጠቀማል ተብሎ በተገመተ ጊዚ ለንዳንድ ስራ ተሰጥተዋቸዋል:: በ1923 ለ.ም የቀዳማዊ ሀይለ ስላሴ የዘውድ በለል ከጠር ዝግጅት ሲደረግ: ከውጭ አገር ለሚመጡ እንግዶች ማረፊያ የቢሾፍቱን ባህር ሆቴል እንዲያሰሩ ታዘው: ሆቴሉን ከማሰራታቸውም በቀር: ዛሬ በዚህ ባህር የሚገኘው ለሳ አሳቸው ከጅቡቲ ካስመጡት እንቱላል የተፈለፈለ መሆኑ ይነገርላቸዋል:: ከለዲስ ለበባ ቢሾፍቱ የሚወስደውን ጥርጊያ መንገድ ከማሰራትና: ለንግሱ የመጡትን የውጭ መንግስታት እንግዶች ከሚገባ በዘመናዊ ዘይ ከማስተናገድ: ከፍተኛ ለስተዋፅዖ አድርገዋል::

ይህ ርቀ ነጋሪሰና ባለቤቶው ወይዘሮ ፀሳኔ በመምህርነት ዝቀጠራቶው ከለሶ ገደ አሰረዲል፡ ከሚያስተምራቶው ፅጽና ከራቶው ፅጽ ጋር ለመታሰቢያ የተነሱት ነው።

ነገር ግን በሉሉ ካሉቱ በኋላ እዚያው ስራ ፈትጎታቸው ከመመለሳቸውም በቀር፤ ሂሳብ ለጣሪው ለእንግዶቹ ጉቦና ለስር ሺ ብር ለላንባብ ለውጥተዋል ብሉ ክስ መስርተባቸው፤ ልዩ ፍርድ ቤት እንዲቀርቡ ተደረገ:: በዚያም ይክፈሉ ስለተባሉ፤ "እኔ በጊዚው የመንግስት እንግዶች ለበሉትና ለጠጡት ደረሰኝ ለልጠየቀሁም:: ውሳኒው ይህ ከሆነ ጊዚ ይሰጠኝና ሊምባሲዎቻቸው እዚሁ ስላሉ ገንዘቡን ጠይቄ ሰበስቢ ልክፈል" ሲሉ ለመለከቱ::

"ለይ ይህ ጉዳይ ለውጪ መንግስታት ያሳጣናል ለይጠየቁም" ስለተባለ ነፃ ሊወጡ ችለዋል::

አሳቸው ወላም በነጋድራስት እንደሂዱ ሊጣልያኖች ለዲስ ለበባ ገቡ:: ወላም ውስጥ ቦሌሰኝነት ሲሜቅቅ በቀየው ገበሬና በባለእርስት መካከል ታላቅ ጠብ ስለተነሳ፤ ነጋድራስ ነገሩን ለብርደውና ሰላም እንዲሰፍን ለድርገው፤ ከታላቅ ደም መፋሰስ እንዳዳኑት የነበሩ ሰዎች ለረጋገጠውልኛል::

ሊጣልያ ለዲስ ለበበ ከገባ እስከ የካቲት 12 ቀን 1929 ኤልቲት ድረስ፤ ነጋድራስ ከወላም ሳይመጡ ቀዩ:: ከዚያ ለዲስ ለበባ ተመልሰው የተቡተነ ንብረታቸውን ለመሰበሰብ ሞከሩ::

ሊጣልያኖች በነበራቸው ስትራቲጂ ለጊዚው የነበረውን መንግስት ያኮረፉና የምኒልክና የሊያሱ ወገኖች የሆኑትን ሁሉ የሜቀረብ የመካስና ባለሙዋል የሜድረግ ፖሊሲ ነበራቸው::

ነጋድራስም በዚህ መደብ ውስጥ በመቆጠራቸው ሀራጅ የተባለ ቤታቸው በመለስላቸውም፤ አኖውን መክፈል ስላልቻሉ፤ ቤቱንና ቦታውን ባንዳሳሪያን ለተባሉ የለርመን ቤተሰቦች ሸጠው፤ ዛሬ ቲ - ሩም የተባለው ቤት ተሰራበት::

ነጋድራስ ከዚህ በኋላ ለአንዳንድ ባለሀብቶች ወኪል በመሆን፡ አብዛኛውን ጊዜ የእርስትና የቤት ክርክሮች የመፈፀም ስራ እየሰሩ ቆይተዋል::

አንዳንድ ታላላቅ በሉል ሲናርም፡ ከመኳንንቱ ጋር በመገናኘት እየተጋበዙ ሽልማት ተሰጥቷቸዋል::

ዳሩ ግን ሬስቶራንት ለከፈተ ለአንድ ሊጣልያን ባከራዩት ቢታቸው ገብተው ምግብ ቢጠይቁ፡ ከሣጊ ጋር ላቀረብልዎት ለልችልም ብሎ ወጥ ቤት ይበቀ ለበላቸው::

በዚያ ጊዜ ነው የዘር ልዩነት መሰመጣቱን የተረዱት:-

"ታሪኪ ብዙ ተሰማ እሸቴ

ተይበቁያለሁ በጣዛ ቤቴ" ብለው የተናገሩት::

ጉዳዩ ስላበሳጫቸው ጀኔራል ናዚ የተባለው ባለስልጣን ዘንድ ሂደው "ልናሰለጥናችሁ መጣን ብላችሁ የዘር ልዩነት ልትመሰርቱና ከለው በታች ልታደርጉን ነው?" ብለው ሲጠይቁ:-

"አዝናለሁ፡ ከላይ ከሙሶሉኒ የመጣ ትእዛዝ ነው" ብሎ እንደመለሰላቸውና፡ እሳቸውም:- "ይቀርታ፡ ጥቁር መሆኔን ረስቼው ነው" ብለው መውጣታቸውን፡ ጊዜው በስፍራው የነበሩ እሙን ሰዎች አረጋግጠውልኛል::

"አሁን ገና ገባው ቀለማቸን (ሬይላቸን)

ከገባ ጣሪችን " ብለው የፃፉትም በዚያን ጊዜ ነው::

ከቀን ብዛትም የሊጣልያን ተራ ህዝብ ኋላ ቀርነት እየተከሰተላቸው በመሄዱ በጉዳዩ ላይ የፃፏቸው ግጥሞች በመፅሀፉ ውስጥ ይገኛሉ::

ሁለተኛው የአለም ጦርነት ከተፋፋመ በኋላ ሊጣልያ አቋሙን ከመግለጡ በፊት የኢትዮጵያን አርበኞች ጉዳይ መልክ ሎሚስያዝ ፅኑ ፍላጎት ስለነበረው ራስ አበበ አረጋይን በሰላም ሎሚስገባት ከተመለጡት ልሉካናች መካከል አንዱ ነጋድራስ ተሰማ አሸቲ ነበሩ::

በዚህም ውሳኔ መሰረት አራቱ ልሉካን ማህበረ ጡር ወደሚባለው የሊጣልያ ምሽግ ሲሄዱ እሄም ከአባቲ ጋር ዛጃለሁ:: አርበኞቹም ልሉካኑ ጊልጊላ ሚካሌል አስከተባለው ምሽጋቸው ድረስ እንዲመጡ ስለፈቱዱ አንዱ ብቻ እምቢ ብለው ሲቀሩ ነጋድራስ: ደጃዝማች አየነውና አቶ መልሲ ወደ ቀጠሮ ቦታ ጉዞአቸውን ቀጠሉ:: ሊጣልያኖች ከያዙት አካባቢ ወጥተን ወደገደሉና ሸንተረሩ ስንገባ: አርበኛው ከየጉድባው ስር ብቅ እያለ: እየፈተሸ: እያጣራ: ይመራን ነበር:: በየሜሳው ሁሉ የኢትዮጵያ ሰንደቅ አላማ ይታያል:: አዲስ አበባ ሎሚናር: የሊጣልያንን ጦርና መሳሪያ ሲያይ ለሰነበተው: ይህን ያህል መሬት በአርበኞች ቁጥጥር ስር መኖሩና የኛ ሰንደቅ አላማ መውለበለብ: እጅግ አስደናቂ ነበር::

ከዚያም እነነጋድራስና እነራስ አበበ አረጋይ ብዙ ጊዜ እየተገናኙ ተነጋገሩ:: ጊልጊላ ሚካሌል ቢተ ክርስቲያኑ የሊጣልያን መድፍ ግድግዳውን በስቶት ይታያል:: ብዙ አርበኞችም ከስንቅ ሜጠር ዮተሳ: በቸጋርና በረሀብ እየተንገላቱ ይታያሉ::

በሊጣልያና በአርበኞቹ መካከል የተጀመረው ድርድር ለንደ አዲስ አበባ ድረስ አርበኞች እንደነ ከንቲባ ከበረና እንደነ ደጃዝማች ደምሴ ወልደ ሎሚኩሌል ያሉት እየመጡ: ለንደም

ኢፊያስና ይድነቃቸው ተሰማ ማህበረ ፀሀር
1932 ኢ.ም. ራስ አበበን ለማስታረቅ አዘጋጁን
የሄዱ ጊዜ

ሊጣልያናች እየሄዱ፤ ለሰዓት ወር ቀጠሉ። ከዚያም ራስ አበበና ሰራዊታቸው ባዘጋጁት መሰቢት በተባለ ስፍራ፤ ከሊጣልያ የተሣረከ የውሀ መተረያስ ተደርድሮ የሊጣልያን መኮንናችን ተቀብሎው ለነጋሩለቸው። ሊጣልያናቹ በቅድሚያ መሳሪያቸውን እንዲፈቱ ተደርጎ ነበርና ጉዳዩ በጣም ለስደነቀኝ።

በሌላ ጊዚ ለንዱ የሊጣልያ ተወላጅ በለርበኞች ታጅቦ በጅንያ የተሞሉ የእጅ ቦምቦች ጊልጊላ ድረስ ለምጥቶ፤ ለነራስ ለበበ ሲያስረክብ ለይቻለሁ። እርሱም የፀረ - ፋሺሽት ቡድን ለባል መሆን ለለበት።

በመዚረሻም ስፅሜሳት ላይ ለመድረስ ስላልተቻለ፤ እነራስ ለበበ ወደ በረሀቸው ሲመለሱ፤ ሊጣልያን በሻምብና በመርዝ ጭስ ይበይዝቸው። ግን ለልሆነለትም።

ለጊዚው ለእነም ምስጢር ሆኖ ይቀይ እንጂ፤ ከቀን በኋላ እንደተረዳሁትና ራስ አበበ ለነጋድራስ ተሰማ የሰጡትን ምስክርነት እንዳየሁት፦

__ በመጀመሪያ ልኡካኑና እነራስ አበበ ከተገናኙ በኋላ የነጋድራስ የቅርብ ወዳጅ የነበሩት ደጃዝማቸ ዘውደ ለጭራን ባዘጋጁት ቀጠሮ መሰረት፤ በሌሊት ከነጋድራስ ጋር ሉበቻ ተገናኝተው፤ "እኛ የኢትዮጵያ ጦር ሱዳን ላይ ጠዘገጅት መሆኑን ሚስረጃ ለግኘተናል ከሊጣልያ ለመታረቅ ምንም ፍላጎት የለንም፤ ቢሆንም በስንቅ እጥረት ሰራዊቱ ስለተዳከመ፤ እርስዎ ለርበኞቹ ይገባሉ እያሉ ፋታ እንድናገኝ ቢያደርጉልን ይረዳናል " ብለው ነገሩዋቸው።

ነጋድራስም፡ "ይህማ እኛን ዒላማር የሚያጓጓ ነው እኮ" በማለት ምስጢሩን ደብቀው ሰዓት ወር ሙሉ ለርበኛው ከሊጣልያን ምንጭና ሰበስ ሳይቀር ስንቅ እያገኘ እንዲያገግም ረድተዋል። ይህኑ ሎጣረጋጥ የራስ አበበ ፅሁፍ ፎቶ ኮፒ በዚህ መፅሀፍ ውስጥ ይገኛል።

አባቴ ሁኔታውን ለኔ እንኳን ስላልነገሩኝ የሎጣሁት ሊጣልያ ከኢትዮጵያ ከተባረረ በኋላ ነው።

ከዚያ ጀኔራል ናዚ ነጋድራስ ተሎጣን ጠርቶ፡ "ሀያሉ የሊጣሊያ መንግስት ራስ አበበን ማንበርከክ አቅቶት ለልነበረም፡ አርስዎን ለምን ጉድ ሆንኩኝ እንጂ" ብሎ ተቀጥቶ ለስምንት ቀን ያህል በለንድ መኳንንት ቤት በግዞት እንዲቀዩ ማድረጉን የለይን ምስክሮች ለረጋገጠውልኛል።

ነገር ግን በሁኔታው ሌሎች መኳንንት ሁሉ ስላጉረመረሙ ነጋድራስ እንዲለቀቁና ሊጣልያን ለመጉበኘት ከሚሂደው የመኳንንት ቡድን ጋር እንዲጋበዙ ተወሰኖ፡ እሄም አሳቸውን ተከተየ በመርከብ ሊጣልያን ለገር ሄድን። ዳሩ ግን ጉብኘቱ ከመፈፀሙ በፊት፡ ጀርመን ድል እየተጎናፀፈ በመሄዱ፡ ሙሶሎኒ ከሂትለር ጎን ለመሰለፍ ፈቃደኝነቱ እየጠነከረ በመምጣቱ፡ በፍጥነት ወደ ለዲስ ለበባ እንድንመለስ ተወሰነ። ከናፖሊ በመርከብ ተሳፍረን የሱሊዝ ካናልን ለፈን ቀይ ባህር እንደገባን፡ ሊጣልያ በእንግሊዝና ፈረንሳይ ላይ ጦር ማወጇን ሰማን። ከዚያ ሶስት ቀንና ሶስት ሌሊት የእንግሊዝ መርከብና ለውሮፕላን እንዳያጠቃን፡ በዚሎማ እየተጓዝን፡ ምፅዋ ለመድረስና ወደ ለዲስ ለበባ ለመመለስ ቻልን።

መጋቢት 28 ቀን 1933 ለ.ም የኢትዮጵያ ለርበኞች ለዲስ ለበባን ከሊጣልያ እጅ ነፃ ባወጡ ጊዜ፡ የለስተዳደሩ ሀላፊ የነበረው የእንግሊዝ ጦር ለሳዥ ነጋድራስ ተሎጣ አሽቲንና ባላምባራስ ግርማ ያየህይራድን የኢትዮጵያን ሰንደቅ ለላማ ለስይዞ ወደ ይጃዝማች ገረሱ ዱኪ ዘንድ

መስከረም ፳፩/ቀን ፶፩/፱ ፺፰

ለአቡሮ አባቴ ሃና

ዎመቐኸሠር ሰንዓመታዎን ኣሳቮርገለሁ።።

ከለ ኣጋዲፋለ ተሰለመ ኣሸቶ ወለተ ዎጣወ ተመን
ኣተዊሩሮ ዎቆሬለን ወረሙሃ ዊረሰን።
በ ፲፱፻፺፰ ዓም በንሐሴ ወር ውስጥ ሃነናዚ ዘንዶ
ኣርቶ ኣንዲናዲርጣ መዊሄ ተልከው ኣጋዲፋለ
ተሰለመ ኣሸቶና ሬታው ፃፃ ኣዎነው ሳተልከው
በመጡ ጊዜ ኣንዶ ዊቂ እመጣች ዘሠጉ ወሃን
ለሃደች ኣጋዲፋለ ተሰለመ ኣሸቶን ኣስገለለን
ከጣሪመጡትኑታችው ዎሚ ዊዩለንን ሰነሩተዎ
ጀለሙን ዎተለሩ ዊብዓቤ ኣሳዩተናችው ዎናሙ
በዱር መሠን ይሸንን ወረቐሃ ተሰሩ በመዊረን
ኣንዲ ለሸና ኣንቶ መንሬለ ዲለጠ ሠሃን ገልዐንተችው
ለመተረቅም ዎመንሬ ቐዲ ጣሠናችንን ኣሳሪዉተን
ለኒ ግልናን ወዐንጣሠቶ ሀቻ ኣጠበቢታ ኣችሩን ሳዲገለዱ
ኣሸ ሃለዋል ኣደሉ በምከንያቶ ጊዜ ኣንዲደፃገለጠ ልን
ናባሪናችው ኣሰነችው ጦ ለንገሬ ተሰመጣመተለ ኣንኳን
ኣናንተን ዎገሯንስ ዎሚ ሃቶች ተሰሩ ኣዘደለንወገዶ
ሃለው ኣንናንጣ ኣሀ ራቶተው ሬዊው ለተገ
ኣጠቶጣ ኣሸ ሃለዋል ዲገለበ ለመዎለቶ በምከንያቶ
ኣሰነብ ኣደዊርጉ ዎሰንበት ወር ጊዜ ደሃል ጦሰንበ
ራችንጣ ሳዲገለዱ ጊዜ ለሳለሰጠን ሃቶልቻ
ለዙለታ ቐንርንሳችዋል — በራስ ጣ ለንሁ
ከለሳቶው ወለቶ ዎመጡቐው ዲህ መመሠጉን
በመከነር ኣገለግለሁ።። —

ORIGINAL

ሂደው የሚማርኩትን ጣልያኖች ሁሉ በጦር ምርኮኛ ስርአት እንዲጠበቁ የለደራ መልእክት እንዲያደርሱ ጠየቃቸው::

መልእክቱን ካደረሱና በጉዳዩ ላይ በሰፈው ከተነጋገሩ በኋላ ደጃዝማች ገረሱ ሁለቱንም ልኡካን ከሊጣልያን ጋር ናሬችኋል ቦላሉ ለሰሩዋቸው::

ንጉሱ ሉዲስ ለበባ ከገቡ በኋላ ባላምበራስ ገርማ ያየህይራድ ወዲያውኑ ሲፈቱ፤ ነጋድራስ ተሰማ እሸቲ ግን በወሊሶ ለካባቢ ለስድስት ለመት በገዘተ እንዲቀዩ ተደረገ::

ከወሊሶ ተፈትተው እንደመጡ የሻሸመኔን የእንጪት ፋብሪካና የቲማቲም ድልህ ፋብሪካ በስራ ለስኪያጅነት ተሾመው እንዲሰሩ ተደረገ:: በዚህም ሊጋሞሚ ከደጃዝማች ገረሱ ጋር እንዲታረቁ ተጠይቀው እርቁን ቢቀበሉም፤ "ራሴን ፈንክተው እገሬን ቢያኩኝ ምን ይጠቅማልኝ" ሉ ይባላል::

ፋብሪካውን በሚያካሂዱበት ጊዜ የሉዳሚ ቱሉ ድልድይ ተሰብሮ መመላለሻ ጠፍቶ ተቋርጠው ስለቀሩ፤

"ከሀይለስላሲ ከእቲጌ መሶን

ሉዲስ ፍቀር ይዞ ሲወዘውዘን

ያ ዘውደ በላይነህ ለቀራረጠን"፤ ሲሉ ተቀኝተዋል::

ዘውደ በላይነህ የስራ ሚኒስትር ነበሩና፤ ድልድዩን ባለመስራታቸው ነው::

በመጪረሻም ፋብሪካው ለኩጣያዎች በኮንትራት ተሰጠና፤ ነጋድራስ ወደ ስራ ፈትነትና ወደ ይጅ ጥናት ተመለሱ::

ነጋድራስ በተፈጥሮአቸው አረፍት የሚወዱ ሰው አልነበሩም:: ከእኩለ ሌሊት በፊት አይተኙም:: ለዚህም "ብቻየን ስሆንና የሚያሟውተኝ ሳጣ ነው" ይሉ ነበር:: ከእለታት አንድ ቀን ከሌሊቱ 9 ሰአት አቢት መጥተው ሲያንኳኩ የሚሰማ ስለጠፋ በረንዳ ላይ ባለው ወንበር ቁጭ እንዳሉ እንቅልፍ ይሏቸው ሲያንኮራፉ እናታችን ይሰሙና በር ይከፍቱላቸዋል:: "በምን ሰማሽና ከፈትሽ"ብለው ይጠይቃሉ:-

"ሲያኮርፉ ሰምቼ ነዉ" ይሉዋቸዋል

"የገዛ ቤቴ ሲዘጋብኝ ምነው ለካኮርፍ" ሲሉ መለሱላቸው::እንዲህም አንድ ጊዜ እናታችንን በመኪና ይዘዋቸው ሲሄዱ እገረኛ ባቱረጠ ቁጥር "ያዉሀት፤ያዉሀት" እያሉ ስላስቸገሩዋቸው " ያንቺው ዉከት ይበቃል" ብለው መልሰውላቸዋል::

ባለፉት ገፆች እንደገለፅኩት ነጋድራስ ተሰማ ጥብቅ የሆነ የህይወት ዲሲፕሊን ነበራቸው:: በመሆኑም ለስደናቂ የሆነ ጤና ነበራቸውና "የኔ ደም በጠበታ ለሰው ሁሉ መስጠት አለበት" ይሉ ነበር::

ልጃቸው ሊልያስ ተሰማ በህፃንነቱ ታሞ ከሳቸው ይም ተቀድቶ ተዘዘምርሎ ከሞት ድኖ ነበርና፤ "ልጀን በደሜ አዳንኩ እኔ ፈጣሪው" እያሉ ይፎክሩ ነበር::

ከወሊዶ ገዞት ከተሉቀቁ በኋላ ባንድ በኩል ደጅ ጠኚ ሆነው፤ ከቢተ መንግስት ባይለዩም፤ ላንድርበርና ጂፕ ራሳቸው እየነዱ በየክፍለ ሀገሩ በመዘዋወር የልምዳት ስራ ያከናውኑ ነበር::

የወንጂን ሸንኮራና የለዋሬ መልካን ፍሬ ተከሊ የጀመሩ እሳቸው ናቸው:: የቀቃን ግድብ ጠቃሚነት ለሳውቀው መጀመሪያ መሀንዲሶች የመሩ፤

5 ቢሉ ፱300 ገፅም የሚወክን ቀይ ሰርዝ
ከርቀገፅ ጽርዓ የሚከተለውን ፅሪዓስ

የቀቃ ገድብ እንዲሰራ ከጣልያን ወረራ በፊትና በጣልያን ጊዜና ከጣልያንም በኋላ ሰሚ ለገኘተው አስከተሰራበት ድረስ ብዙ ነጥጉተዋል። ይህንንም ከንጉሠ ነገሥቱ ማየት ይቻላል።

በዚህ ርዕሰ ጉዳና ጽርዓ ላይ የሚከተለውን ፅፈዋል።

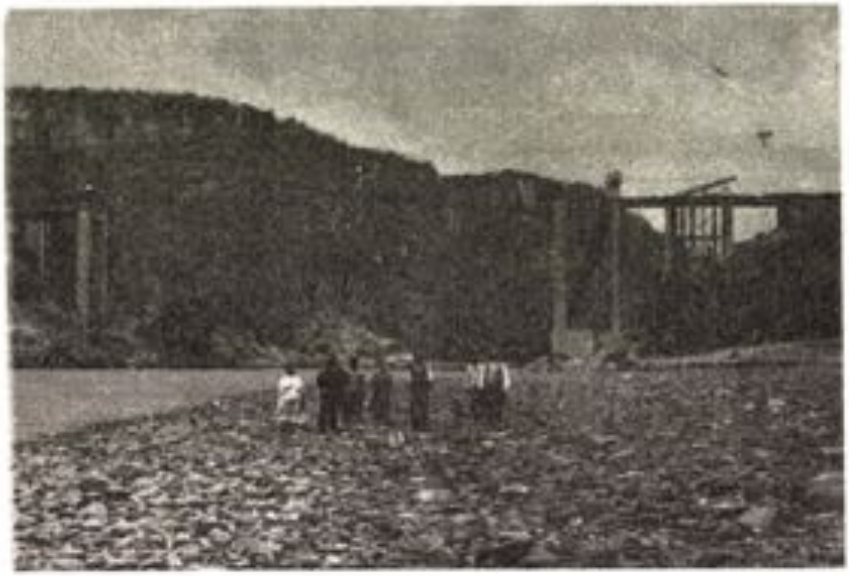

የቀቃ ጉርብ በመሰራት ላይ እያለ ለመታሰቢያ የተነሳት

ከመስተቀኝ የመጀመሪያው አጥቅ ናቸው

ሶደረም እንዲሆ ጥቀም ላይ እንዲውል ብቸ
ወቅጥተዋል

ከዚህ ርቀንሩ ጽርዓ ላይ የሚከተለውን ልናዩ:

Dr. Walowitsch.

የለቀረ ወፅሳን እርሻ የጀመረ አሳቸው ናቸው።

ከዚህ ርቀንሩ ጀርባ የሚከተለውን ፈረዱ።

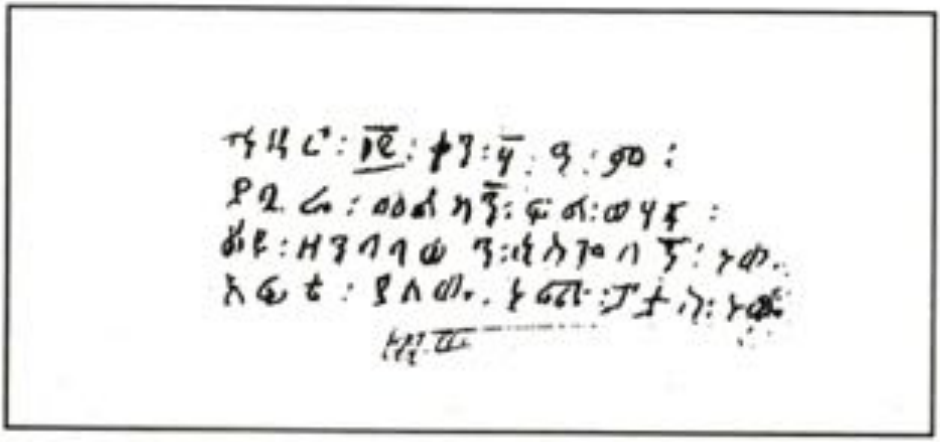

የሶደሬንና የወሊሶን የተፈጥሮ ውሀና ጢሶች ያገኙና ለስራ ያበቁ፤ የጦጉን እንፋሎት ከተራራ ተሰርስሮ እንዲወጣ ያደረጉ ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ናቸው።

ጠባያቸው ሁሉ ለዲስ ነገር የማግኘትና መሰረት የመጣል ለይነት ስለሆነ፤ ጥዱ ጅምራቸው ላይ ብዙ ባለሙቶየታቸው የድካማቸውን ዋጋ ሊያገኙ አልቻሉም።

በመሆኑም የጥንቱ ሁበታም ተሰማ እሸቴ በስተርጅና የበዙ እኖ ባለቢት ስለነበሩ፤ በከሸም፤ በማህረትም ሲታገሉ፤ ችግር የሚለው ቃል ከለንደበትና ከበእራቸው ለመመለያቱን ከቀኔዎቻቸው እንመለከታለን።

ከዚህ ችግር ለመውጣት ያሰማከሩት ነገር የሰም። ለንድ ጊዜ ለሰላ ከተማ ወፍጪ ለቆማለሁ ብለው ጂፕ እየነዱ ሲጓዙ መኪናዋ ተገልበጣ ለደጋ ደርሶባቸው ለሰላ ሆስፒታልና ዛሬ የካቲት 12 ሆስፒታል በተባለው ንብተው ታክመው ድነዋል። እድሜያቸው 80 ለመት ቢደርሰም መኪናዋ ስትገለበጥ የተለመጠው ለንዱ ጎድናቸው ላይለበር፤ በሀይል ሲስሉ ተመልሶ ቦታው በመግባቱ ሀኪሞች ይደነቁ ነበር። ሆስፒታል እንዳሉ ንጉሱ ሊጠይቋቸው መጥተው፤ "ከእንግዲህ ድነሀል፤ ለተወጣም ወይ?" ቢሉዋቸው፤ "እኔ ለልጋ ላይ ሆኜ፤ እርስዎ ቆመው ሲያነጋገሩኝ ምን ሆንኩ ብየ ልውጣ?" ሲሉ መለሱላቸው። ለልጋ፤ ዙፋን ለማለት ነው። በደረለባቸውም የመኪና ለደጋ በመገረም፤

"ድህነትን ስሸሽ አሁ ሲያበረኝ፤

ለሰላ መጣና መረመር ጣለኝ፤" ብለው ገጥመዋል።

ለሰላ ሲሉ፤ ለስልቶ መጣ ለማለት ነው።

እድሚያቸው 82 ለመት እስኪሞላ ድረስ ጀፓቸውን ራሳቸው እያነዱ ቆይተዋል። በወጣትነት ዘመን የጀመሩትን ሰለሊነትና የሀውልት ቀረፃነት ሙያ ከመቀጠል ሌላ በተጨማሪም ፎተግራፍ ማንሳትም ይውዱ ነበር። እንደ ጋዜጠኛም በ80 ለመታቸው በእግራቸው መኪና እየተከታተሉ ፎቶ ያነሱ ነበር። ስለዚህም ሊታሪካቸው ትዝታና ማነጣጠሪያ ይሆናሉ ብለን የገመትናቸውን ፎቶዎች በዚህ መፅሀፍ ውስጥ እንዲታተሙ ለድርገናል።

የለየር ሀይል ፓይለት የነበረው ልጃቸው መቶ ለለቃ ኢልያስ ተሰማ በለውሮፕላን ለደጋ ለስመሬና ምፅዋ መካከል በሞተ ጊዜ፤ እሳቸው ወሊሶ ይገኙ ነበርና፤ ተጠርተው ለዲስ ለበባ ከደረሱ በኋላ የለደጋውን ሁኔታ ሲለመ በመደንገጣቸው ልባቸው ተነክቶ ለጥቂት ጊዜ ሲታከሙ ከቀዩ በኋላ በለንጎላቸው ውስጥ ደም በመፍሰሱና የልሳን ሚእከላቸው በመጎዳቱ፤ የመናገር ችሎታቸው ተቀንሶ ለምስት ለመት በህክምና ላይ ከቀዩ በኋላ፤ ጥቅምት 3 ቀን 1957 ኢ.ም በተወለዱ በ87 ለመት ከሶስት ወር ከዚህ ለለም በሞት ተለዩ።

ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ <u>ለማርኛ</u> ፤ <u>ኦርምኛ</u> ፤ <u>ለደሪኛ</u> ፤ <u>ለረብኛ</u> ፤ <u>ፈረንሳይኛ</u> ፤ <u>ኢጣልያንኛና</u> <u>ጀርመንኛ</u> ይናገሩ ነበር። ዳሩ ግን ለንደበታቸው ከተያዘ በኋላ እነዚህን ሁሉ ቁንቁዎች ለያቀላቀሉ ከመናገር በቀር፤ ለንዱን ለጥርተው ሀሳባቸውን ለመግለፅ ተሳናቸው። በመሆኑም መፅሀፋቸውን ራሳቸው ሳይሆኑ እኛ ፈልገንና ተመራምረን እንድንፅፍ ተገደድን። ተችሎዋቸው ቢሆን ኖሮ ከዚህ የበለጠ ብዙ ነገር ይገልፁን እንደነበረ ይታመናል።

የነጋድራስ ተሰማ እሸቴን የህይወት ታሪክ ስንመለከተው ሰውየው እጅግ ታታሪና ብርቱ እንደነበሩ እንረዳለን። ጢዚው በነበረው ስርለተ ለማንኛውም እድገትና ሽመት ለመቱደል፤ ታላላቅ ቢተሰቦች ከሚባሉት

የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ መኪና ነጂ ለዕላ
ከተገለበጠው ጀፕ መኪና ጋር።

መወለድ ተፈላጊው የምስክር ወረቀት ነበር። ነገር ግን ነጋድራስ ተሰማ እሸቴ የራስ መኮንን ሚሩፋራ ከነበሩ ድሀ ሉባት ተወልደው የዘር ሀረግ ሳይቀጥሩ፤ በመዐቸውና ቡጠልህታቸው ብቻ ለቢተ መንግስቱ ለመቀረብ፤ ከዚያም ለውጪ ለገር የተማህርት እድል ለመመረጥና ብሉም የንጉስ ባለሙዋል በመሆን ለሚኒስትርነት ደረጃ መብቃታቸው እጅግ የሚያስደንቅ ነው።

ማህበራዊ ኑሮን ቦሚመለከትም ማዝም ሳይጠይቃቸው ከጅማ ግዞት ተመልሰው ያጋጠማቸውን ችግር ለመወጣት ቦሚታገሉበት ጊዜ፤ መማህር ቀጥረው ለበዙ ለመጀት የቀበሌው ልጅ ሁሉ እንዲማር ማድረጋቸው፤ ተማህርት ለሀገራችን እድገት ምን ያህል ለስፈላጊነት እንዳለው ያወቁና ያመኑበት እንደነበረ ይመሰክርላቸዋል።

በየእለቱ ጉበር እየተጣለ ርጨማ ሙቁረጥና በጠጅ ማወራረድ በተለመደበት ለካባቢ ናረውና፤ ብሉም ለውርጋ ሰንበተው ሲመለሱ በለመጋገብ የታቀቡ ከመሆናቸው በቀር፤ በጊዚው የስልጣኔ ምልክት ተብሎ ይገመት ከነበረው ከመጠጥና ከተማህሆ ራሳቸውን ለግለለው መኖራቸው፤ እንዲያውም በየመንገዱ ሲጃራ ሲያጨስ ያዩትን ልጅ ሁሉ እየያዙ በመቀጣትና በመማማር፤ ከዚህም ለልፎ በግጥሞቻቸው ውስጥ የመጠጥና የሲጃራን ሱስ ማውገዛቸው፤ ስለጤና ለጠበቡት የነበራቸውን ሰፋ ያለ ለስተዋይነት ያመለክታል። ለዚህም ለንዱን ግጥሞቻቸውን መጥቀስ ለማስታወስ ያህል ይረዳል።

"ተማህሆ እያጨስክ፤ ዊስኪ ከምትጠጣ፤

የላው በቀረብህ፤ ባፍንጫህ በወጣ፤" ብለዋል።

በልማትና በሊኮናሚ ረገድ በሞያው ሳይሰለጥኑ፤ እንደሶደሬ ያሉትን ምንጮች፤ የወንጂን ሸንኮራ፤ የቆቃን ግድብ፤ የወሊሶን ፍልውሀ፤ የጦጉን

እንፋሎት ማግኘት ሲቻል፡ በስራ መቀደም፡ ለለዘሊያ መጠቀም መቻላቸው፡ ለነበሩበት ዘመን ጉቋ ተመሪማሪ ለድርጓቸዋል::

የለገር ሀብት ቦሚገባ እንዲተዳደርና እንዳይባክን የደረሱዋቸው ግጥሞች፡ ጊዜ የሚይሸራቸው ምክሮች ናቸው ብለን እንገምታለን:: ለምሳሌ ፍኑንቀታቸውን ቦሚከተለው ግጥም መረዳት ይቻላል::

"ባለስልጣናቹ እስኪያስቡበት

መናገሬችሁን እንዳትተወት፡"

<u>ሰሙ</u>፡ ተናገሩ ዝም ለተበሉ ሲሆን፡ <u>ወርቁ</u>፡ ለገራችሁን <u>መና እንዳታስቀሩ</u> ማለት ነው:: በተለይም ከግጥሞቹ መካከል የሚከተለው ስለሊኮናሚ ያላቸውን ለስተያየት በጥሩ ሁኔታ ይገልፃል::

እንዳሰፈው ሁሉ ሳይተላለቱ

እስላምና ለማሪ እንዳይናናቁ

"ጋላ ነህ? ሻንቅላ?" ላይጠያየቁ

የኢትዮጵያ ልጆች እንደሆኑ እንዲያውቁ

ከለባይ ሊንዱስትሪ ከለዶላም ከወርቁ

ከዋቢ ሸበሌም ለተከልቶች ሲፀድቁ

በለስበፃም ወደብ መርከቦች ሲዘልቁ

የለሎም ቱሪስቶች እኛን የሚያደንቁ

ደስ እንደሚላቸው ሲያዩጡ ከሩቁ

ጎጅብና ኦሞ ሩዶልፍ ሳይሰምጡ

ስራ ማስጀመሻ ነው በግድ እያነቁ

ይህ ነው የኔ ምኞት ጥንትም ሆነ ዛሬ

እንዲህ ሆና እንዳያት ሊተዮጵያ ለገሬ::"

ወጣቶች በመጠጥ ሱስ እየተጠመዱ ስለሄዱ የሚከተለውን ገጥመዋል::

"ያገሬችን ሰበሎች ለትክልቶቹ ሁሉ

ውሀ ያስጠጡዋቸው ጠውለግ ጠውለግ አሉ!"

በፖለቲካ ረገድ ስንመለከት ነጋድራስ ሸበሬቸው ተምህርተ የኢኮኖሚ ፍልስፍናዎችን: ለጥርተው ያውቁ ነበር ሰማለት ለንቸልም:: ምንም እንኳ የለውሮፓን ስልጣኔ በሉይን የሞዎት እድል ቢያገኙም የጊዜው እጥረትና የትምህርቱ ለይነት ህዝባዊነትን የሚያስቀድመው ማህበራዊ ሳይንሶችን በውስና በጥቅል ዝርዝር ለመረዳት ለፈቀደላቸውም::

በተፈጠሩበት: ባደጉበትና በኖሩበት ስርለተ: በባለእርስትና በጭሰኛ መካከል ያለው ግንኙነት ተክክልና ከተፈጥሮ የተዋሀደ መስሎ ሊታያቸው ይችላል:: ምናልባትም "መሬት ላራሹ" የሚለው መፈክር ለርሳቸው የጠለቀ ፍቺ ላይኖረው ይችል ይሆናል:: ይሁንና የዳኘነትን ለለመናር ባጋለጡበት ብእሬቸው ግን ህዝባዊነታቸውን ለንፀባርቀዋል::

የጥንቱ ስርለተ ለንጉስና ለጊታ ማደርን የሰው ልጅ የተፈጥሮ ድንጊ ለድርጎ ስሎሚመለከተው እያንዳንዱ ሰው ተገዥነቱና ታማኝነቱ ላደረለት ገለሰብ እንጂ ለመሰረታዊ የግል እምነቱ ለልነበረም::

የነበረውም ሽኩቻ ሁሉ "ዘውዱ ለእገሊ ይገባዋል: ገዛቱ የእገሊ መበት ነው" ቦሚል ፉክክር ላይ የተመሰረተ ስለነበረ ሁሉም በየፊናው ላደረለትና ላስጠጋው ጊታ ይሰለፍ ነበር:: "ያንተ ለሽከር: ያንተ ቡችላ"

የሚለውም ፋክራ ከዚሁ ሶሚት የመነጨ ይመስላል:: በመሆኑም የሚሰለፍለትና የሚሰዋለት ጊታ ምን ለይነት የፖለቲካ ገንባሌ እንዳለው "ተግባሩ ለለገር ይበጃል ወይስ ለይበጅም የሚለው ጥያቄ እምብዛም ለይጠየቅም ነበር::

ነጋድራስ ተሰማ እሸቴም ለልጅ ሊያሱ የነበራቸውን ፍቅርና ታማኝነት በግጥሞቻቸው ውስጥ ስንመለከት፤ ላደሩለትና ላስጠጋቸው ንጉስ፤ ለዚህ ላበቃቸው ጊታ የቀረበ እንጂ፤ የልጅ ሊያሱ በስልጣን መቆየት ለኢትዮጵያ ይበጃል ወይም ለይበጅም ከሚል ምርምርና እምነት የመነጨ ለይመስልም::

በግጥሞቻቸው ውስጥ በለንድ ወቅት የወቀሱትን፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ በለንዳንድ ስራው ሲያደንቱት ይታያል:: ይህም ከጊዜው ሁኔታና ካጋጠመውቸው ሁኔታዎች የመነጨ ሂይት ይመስላል::

ሊጣልያ ያስጠጋቸው መኳንንት ሁሉ፤ ለጊዜው የተመለከቱት የበይሉዋቸው ሀይለ ስላሴ ካልጋ መውረዳቸውን እንጂ፤ የሊጣልያ ቀኝ ለገዛዘና የወደፊት እቅድ፤ ሊያሽነሞግቸው የነበረውን ጭቆናና የመከራ ቀንበር የተረዱት ወደኋላ ላይ ነው::

ነጋድራስም የራስ አበበን እርቅ ለመልካም ውጤት ባለሞዳረሰቸው ከደረሰባቸው ክብረያ ተለቀው ሲወጡ፤ በተጨማሪ የደጃዝማቸነት ማእረግም ተሰጥቷቸው ነበር:: ታዲያ በዚያ ጊዜ ተሸሞሚ ሁሉ ሽመቱን በድግስ ካላከበረ ሀያሉን የሊጣልያ መንግስት እንደደፈረ ስሞሚቆጠር፤ ነጋድራስም ደግሱው ወዳጆቻቸውን ሲጋብዙ ለቀመው ለገጠማሪ የሚከተለውን ግጥም ሰጥተዋል::

"ሙቼ ታይቶ ያውቃል እንዲህ ያል ሽመት፤

ከተሰማ ወዲያ ደጃዝማቸነት"

ይህንንም የገጠሙት ለእርሳቸው ደጃዝማችነት በተሰጠ ጊዜ የኢትዮጵያ አርበኞች በውስጥ ኮማየላቸው በቀር፤ በሱዳን ጠቡልም የመጣው ጦር የኢትዮጵያን ድንበር ጥሶ መግባቱ ተሰምቶ ስለነበረ፤ " ከተሶሚ ወዲያ ምኑን ደጃዝማች ተባልኩ? " ሶማለት ነው::

በርግጥም ሊጣልያ ሲባረርና የኢትዮጵያ መንግስት ሲመለስ ወደ ነጋድራስነታቸው ተመልሰው ነጋድራስ እንደተባሉ ሞቱ::

አባቴን እንደማውቃቸው፤ ለስልጣኔ አርሞኛ የሚጓጉ አገር-ወዳድ ነበሩ:: የታሪክ ሁኔታ ብዙ ትርጉም ሊሰጠው ቢችልም፤ የአሳቸው ልጅ በመሆኔ ዛሬም እኮራበታለሁ::

በህይወታቸው መጪውረሻ ዘመን የሚከተለውን አጫውተውኛል:: አገር ውስጥ ገቢ ለስራ ጉዳይ ሂጀ "ሸምህ ማነው?" ብሎ ጠየቀኝ፤ "ተሶማ እሸቴ እባላለሁ፤ ልጅ ለታውቀኝም እንደ?" ብለው "የሰም ይቅርታ ለሳውቀዎትም" ለለኝ:: እሄም ከተል ሉድርጊ፤ "የይድነቃቸው ለባት ነኝኮ" ስለው፤ "እረግ - ይቅርታ ይቀመጡ ጊታሮ" ብሎ በደንብ ለስተናገደኝ:: ጥንት ልጆቺ የተሶማ እሸቴ ልጆች ነን እያሉ በዜ ሸም ራሳቸውን ያስተዋውቁ ነበር:: ዛሬ የሚያስታውሰኝ ተውልድ ለለቀና ለመታወቅ ያንተ ለባት ነኝ ሶማለት ተገደድኩ:: ወይ ታሪክ!" በማለት ዘገተውታል:: እሄም በህይወታቸው ሳሉ ብዙም ባላደርግላቸው፤ በዜ ምክንያት እንዲታወቁ ሶሚን ሶማዋስ፤ ቀጥሉም እድሚና ጊዜ ለገኘቺ ታሪክቸውንና ገጥማቸውን ለመጻፍው ተውልድና ለሊትዮጵያ የድርሰት ቀርስ ሶማስተለላለፍ በመቻሊ፤ ከፍ ያለ ደስታና ታላቅ የህሊና እረፍት ይሶማኛል::

ይድነቃቸው ተሶማ

ከለቀርፓ መልስ - ነጋድራስ አፈሲ አበባ አውርፕላን ማረፊያ ሲቀበሉኝ (1949 ኤ.ም.)

በሚከተሉት ገፆች ደግሞ የጎንድራስ ተሰማ እሸቴ የህይወት ታሪክ እና የዘመኑን ስርአተ በተጨማሪነት ለለንባቢያን ያጎላሉ ብለን የመረጥናቸውን ደብዳቤዎች መጀመሪያ በተፃፉበት ወጥነት በፎቶኮፒ አቀርበናል። ለለንዛብያን የበለጠ ገልፅ እንዲሆን ደግሞ ከግርጊያቸው ሙሉ ፅሁፉን አስቀምጠናል።

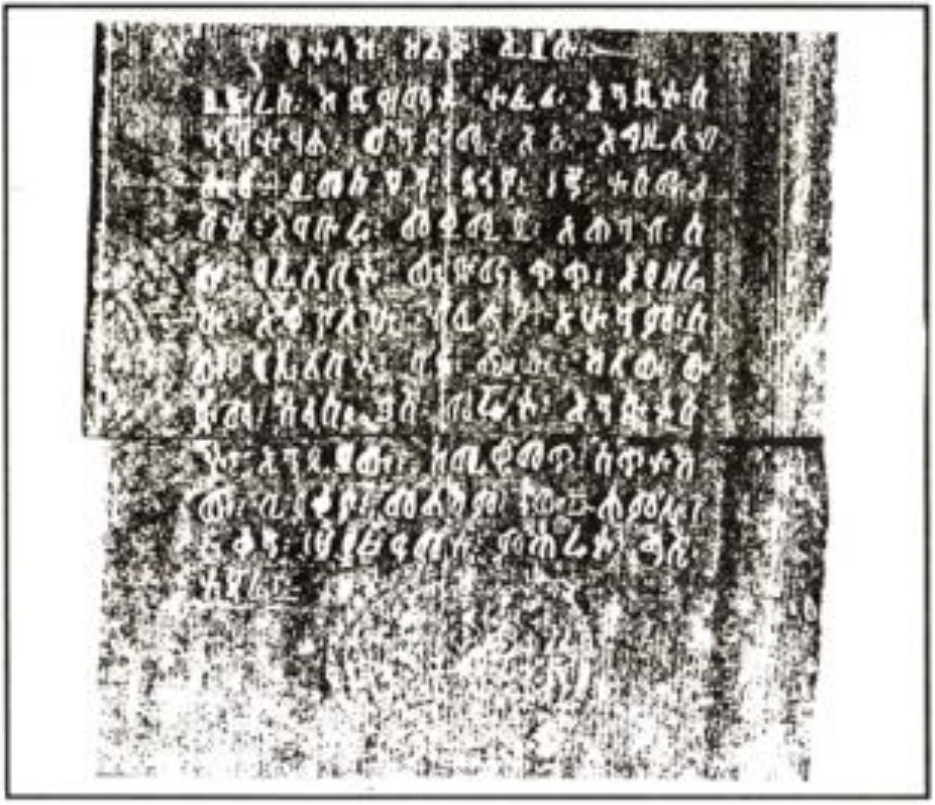

የተላከ ከልጅ ሊያሉ

ይድረስ ከደጃዝማች ተፈሪ አንደተ ሰንብተዐል ወንድሜ እኔ እንዲለብሄር ይመስገን ይህና ነኝ ተሰማ አጀቴ አብሮሩ መቀሚያ ለመንዘ ሰው የሌለበት ውድማ ጥፆ አያዘሪው አቀናለሁ ብሉቀልና አውንም ሰው የሌለበት ባዶ ጭው ካለው ውድማ ሰላሳ ጋሻ ፀፈተ አንድተሰጠው ይውን ለለንተም ውድማ ፀፈተ አንዲሆው ከሚተዘፆ ሰጥተህው ቢያቀና መልክም ነው። ፀምሌ 15 ቀን 1905 ለመፀተ ምህረተ ሻሽ ተፃፈ።

ማህተም የልጅ ሊያሉ

፪ጽረስ፡ ለየኅግረ፡ ካሓፉው፡ ሹማምንቶቹ፡—
ኑስጣ፡ እሽቴ፡ ኑልዝ፡ ወጺ፡ ኦጺስ፡ ኦበባ፡
፪ሂጻልየ፡ ሲሂጹም፡ ሲመለስም፡ ለደጺ፡
ረበት፡ እሬቴጽ፡ እየሰጣረፉው፡ ኦደስቱ
የግጻቱው፡ ኦስጽረ፡ ኦብቱም፡ ሲጹክ
ምበት፡ እየሰጣፉው፡ ስጻዪ፡ ኅልር፡ ሸ፪
ቀግ፡ ፲ፀ፲፫ ዓመ ኑ፡ ምስረት፡ ኑጻሬ።

ይጽረስ በየሀገሩ ካሓፉው ሹማምንቶች. ተሰማ
እሽቴ ተልኮ ወደ ኦሮስ ኦበባ ደሂዓልና
ሊሂጽም ሊመለስም በየደረበት እሬቱን
ኦዶጣቸው. ኦያስተናገዣቸው ከወተም ሊደነቁበት
ኦዶጣቸው ስደጽ፡ ህዳር 24 ቀን 1905
ኦመተ ምህረት ተዓር።

ማህተም የልጅ ኢያሱ

የተላከ ከወደዘር ዘውዲቱ ወለተ ለናምግዊ
ምኒልክ ንጉስ ነገስት ዘኢትዮጵያ ይድረስ ከተሰማ
አሽቴ አጋደጉ ለንብተህፀ አዘ አማኢለብሄር
ይመስገን ደህና ነኝ የላከወኘም ድብቁል ደረሰልኝ
የመፈቱም ነገር ትርፋን አላስታወቁኘም ደኛዝማችን
አላገኘንየውም በመጡ ጊዜ እመይቆቸዋለሁ። ሀምሌ
9 1908 ለመተ ምህረት ተፃፈ።

ማህተም

ወደዘር ዘውዲቱ

ወለተ ለናምግዊ ምኒልክ

ንጉስ ነገስት ዘኢትዮጵያ

የተሳከ ከወደዘር ዘውዲቱ ወልቱ ዲግማዊ ምኒልክ ንጉሠ ነገሥት
ዘ እጉ የቆይ ደጀዳሬ ከ ተሰማ ኦ ቴ ኦገጂት ሰነ ከተሳሴ ኦደ ኦሳዊ
ኦ ብሔር ደመፅገነ ደህየ ነች በመሬ ነገር የሳቴብች ደ ብ ዲቪ ደ ሥለ
ች የ ጀርሳ ሰርገ ቀሳጅ መሳሳችን ት ነ ሲው በ ደ ሽልገ ብሰገ ነፀር ች ን
ሔገም ኦገተ ሳታው ተው ል ተ ቀርም ት ኑ ኦገት ተ ቾገረዘ ም ነ ል ደ ርገለፀ ደ
ለ ቀ ት ብ ዱ ው ደ ጂ ዝ ሚ ት ል ኪ ለ ሰ የ ጋ ሚ ካ ነተ ል ገ ሚ ኦ ሳ ፅ ሁ ኦ ገ ብ
ር በ ታ ለ ህ ታ ል ክ ኦ ነ ደ ጀ ም ፀ ነ ፀ ር ፀ ከ ሲ የ ጀ ቱ ገ ፣ ፀ የ ጀ ገ መ ተ ጃ ረ

የተሳከ ከወደዘር ዘውዲቱ ወለቱ ለዳግማዊ
ምኒልክ ንጉስ ነገስት ዘኢትዮጵያ ይድረስ ከተሰማ
አሸቴ አጋደት ለንጉተሀል እኔ አገዚለብሄር
ይጠይሰገን ደህና ነኝ በጠሬቱ ነጋር የሳከብኝም
ደብዳቤ ደረሰልኝ የጽርሰላርን ተላድ መጣላችን
ትርፋን ለው ቢደሽልን ብለን ነበር ችግሬንም አጋተ
ሳታውቀው ለተቀርም ለሁን ለጋተ ተቸገረህ ምን
ለደርጋለሁ ይለቱቱ ብተ ወደደኛማች ልኪያለሁ
ዋጋማ ካንተ ለጋማ አላለሁ አገዘርፀታለሁ ካልበ
አጋደደጋው ጉዐርፀት። ነሠሊ 16 ቀን 1908
ለፀፀተ ምህረት ተፃፈ።

ማህተም

ወደዘር ዘውዲቱ ምኒልክ

የተላከ ከወይዘሮ ዘውዲቱ ባለቤት ለዳኞችዋ
ምክልክ ንጉሰ ነገስት ዘኢትዮጵያ ይድረስ ከተሰማ
አሸቴ አንደተ ሰንብተህል አዛ አዝሊለወሂር
ይመስገን ይህና ነኝ የሳከወኝም ድፀፋቢ አየሁት
ሰለቱም ደረሰልኝ። እግዚአብሄር ይስጥልኝ
የመፈቱንም ንጠር ከሚህ ቀደም አንኖገር ደንብ
ይሁን ብየ ልጄብህ ነበር አሁንስ ምንተን በቁርጥ
ሲሆን ጊዜ ንባሩ አንደተ አሮ ብቻ አንከወራለን ብሉ
ደርሣህ የለም። እንጨትም ተቀረመብኝ ያልከው
ለተንባበተ ብየ ደሂው ወደሸው ልጄያለሁ።
መስከረም 17 ቀን 1909 ለመቱ የሀረት ተፃፈ።

ማህተም

ዘውዲቱ ምክልክ

ጀርመኖች ተሰጠ ጊታዮ እንዲት ሙለህ
እድረሃል እኔ እዛአቴ ሮመስገን ያህ
ና ነኝ ዋላክ ብኝም ሄላደሌ ሃ ደለሰኝ ሂመ
ሬቲን ም ጠነተ ም አሃሀ ት እኔስ ያ ሽን
ኑ ነላሬ ዋለ ም ት ር ፍ መሬት ላሬ አ ደሽኖ
ም አ ደለወጥ ም ሂቂ ብሰቲው ሰህ አሸከ
ቿ ች ው ነው እ ብ ዘመር ዲ ተ ጠ ከሬ አስታ
ው ቅ ነ ለ ሁ ሐ ም ሌ ጊ ተ ን ነ ሀ የ ጂ ግ ሪ ት ም አ ተ
ኗ ሬ

ደ ድ ረ ስ ካ ተ ተ ሰ ጣ ጊ ታ ዮ አ ን ደ ት ው ለ ህ
አ ድ ረ ሃ ል እ ኔ አ ዝ አ ቴ ሐ ር ደ መ ስ ገ ን ደ ህ
ና ነ ኝ ዋ ላ ክ ብ ኝ ም ሄ ላ ደ ሌ ሃ ደ ለ ሰ ኝ ሂ መ
ሬ ቲ ን ም ጠ ነ ተ ም አ ሃ ሀ ት እ ኔ ስ ያ ሽ ን ኑ
ነ ላ ሬ ዋ ለ ም ት ር ፍ መ ሬ ት ላ ሬ አ ደ ሽ ኖ ም
አ ደ ለ ወ ጥ ም ሂ ቂ ብ ሰ ቲ ው ሰ ህ አ ሸ ከ ቿ ች
ው ነ ው እ ብ ዘ መ ር ዲ ተ ጠ ከ ሬ አ ስ ታ ው ቅ
ነ ለ ሁ ሐ ም ሌ ጊ ተ ን ነ ሀ የ ጂ ግ ሪ ት ም አ ተ
ኗ ሬ።

ማህተም ዘደ ጃ ጅማች ሀብተ ማርያም

ሠርወላ፡ሳቲክን።ሰ፲፪ኛፕር።። ፲፱፻፲፯-ዘመነ፡ሥጋዊ ።።

፩

ክውር፡ጊታው፡እች፡ተሰጠ፡እሸቲ ።።

የእትዋፍያ፡መግለሠት፡የቦስጣና፡ያተሰባራቃ፡ወኒስትር።።

ክውር፡ጊታው።።

እጅግ፡መሬካም፡እሳ-ሰ፡ዓስራት፡ሥራ፡ክእረት፡እገር፡ክእትዋፍያ፡ መ፬፡ር፡ወላ፡ክተወላ፡ዓ፬ረስች፡ሰሉወህተቃ፡መሬልእክትዎ ። ሰሌ፬ኞች፡ሳሳ፡ሰ፡ስሉዋ፡ስ፡እ፬፡ሉር፫ስ፡ሉዎነ፬ሳት፡ፄ፩፡ቁርሳ፡ ሰተነበሰች፡ገዚ፡እ፬ጎ፡ዓ፡ሠ፡እሰኒች ።። ሰትግ፡ፉቃ፬፡ዓጥሰ-ሰ፡ ኢሞ፩ነትዎ፡ነ፡እመሉክተች፡ሉ፩ፄ፡ ሰወኒገሳች መ-፡ወሳዕር፡ክ-ሰር ። ሰወሳት፫ሰዎ ።። ስ፡ሉዘሀቃ፡ሰመ-ሉ-፡ ሃሉናና፡ፍት ር፡እስ፯መ-ኒ-ዎ ። ዘነ፬፡ ፄ፩፡ሰቃ፡ች መ-፡ያዘበ-ኛ ፡ ሰ፡ሳቃ፡ሰእር ሰዎ ፡ ፬ሀ-ነ ፡ሰ፡ሰመ-፡ ሃመሥጋናና፡እክብር፫ት፡ክመሉሳችመ-፡ሰ፯እ፡ሳነ፡፡ ሀ-ሉነ፡ዓ ወኒያ፬ ሉ፡እ ሃመሳክ፡ ፄ፯መ-ነ ፡ሰ፫ክቱ ነ ፡ ሰ ሃመሳት፡ እገ፬ ሰዋዎ ።። ሰነገርዎ ሃመ፡ሀ-ሉ-፡ መሰክት፡ዋሳና፡እ፫ኞት፡እገ፬ሆ ነዎ ፡ ፬ሳ ሃመናሉ ።። እ፲ሃመ ፡ ሰሳ ሃመታ-ኒ-ነና ፡ ዓእናትር ፡ ሠ ፬ነት ፡ ሰጢ ሃመ፫ ፡ ሉ፯ሰዎ ፡ እሞ ር ሳሰሀ-።።

ትሀት ፡ ካ ር ፬ናሉ ፡ ፯ ዋ ር ስ ፡ ን ስ ሃ ፯ ።።

REGIA LEGAZIONE D'ITALIA
IN ETIOPIA

ይድረስ፡ከዝውር፡እቶ፡ቱስማ፡እሸቲ።የተጻፈ፡ከኮየት፡
ኮሊ፡የኢጣልያ፡መንግሥት፡ባለሙሉ፡ሥልጣን፡ሚኒስትር፡

ለጓም፡ለርስዎ፡ይሁን፡

ከዘመነ፡ዮሐንስ፡እስከ፡ዘመነ፡ማቲዎስ፡ነግሠው፡እብሔር፡
እናኳ፡በደጎና፡አሸጋገሪዎ፡ያጣሙ፡እድጫና፡ሙና፡ለጥ
ቅ፡ከሚመጣው፡ክፉ፡ዘመን፡በደጎና፡ያድርስዎ፡
መልክረም፡ፅቅኒ፡ነህ፡የህፃመተ፡ምሕረት፡እኔ፡አበባ፡
ከተማ፡ተጻፈ።

የኢጣልያ፡ሚኒስትር፡

ምእራፍ አንድ

ግጥሞች

ክፍል አንድ

ጅማ በገዛት በነበሩበት ጊዜና ስለ ልጅ ሊያሱ

የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ግጥሞች

ጅማ በግዞት በነበሩበት ጊዜና ስለ ልጅ ሊያሱ

ክ ፍ ል 1

በ1909 ዓ.ም. መስከረም 17 ቀን ልጅ ሊያሱን ከመንግስታቸው አስለቅቀው ዘውዲቱ ምኒልክ ነግሰው ራስ ተፈሪ መኮንን ባለ ሙሉ ስልጣን እንደራሴ፤ ፊታውራሪ ሀብተ ጊዮርጊስ ዲነገዴ (ለባ መላ) የጦር ሚኒስትርነታቸውን በያዙ ጊዜ የልጅ ሊያሱ ወገን የነበሩት ሁሉ ታስረውና ተበታትነው ነበርና ለሁን ስልጣን የያዙት ሶስቱ እንስሞዋ በመላለታቸው በመጣመላቸው ከርከር ስለሆነ የታሰሩትን የሚያስታውስ በመኖሩቱና ስለ ልጅ ሊያሱም ጠቅላላ የተፃፉ ግጥሞች::

1.1 በስመአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ
ዘውዲቱ ተፈሪ ሀብተ ጊዮርጊስ
ለሀዱ የሊሉው የናንት መሰለስ
ከተ የኛ ፀሎት ወደማን ይድረስ?

1.2 ያሰረኝ ማን ይሆን? ወዳንዱ እንዳሉት
ንግስት ነዎ ራስ፤ ሀብተ ጊዮርጊስ?

1.3 ለጉበቶ ማሸከም ይህን የኛን ቀንበር
ወንደሞሞቻ ሆኖ የከዳውን ነበር

1.4 ለስር ስደት መስደድ ቁጣት ያማረው
ወንደሞሞቻ ሆኖ የሚክዳን ነው

1.5 ተፈረን ማን ይናር ካሳ የሚካለው
ቂሙን የሚይረሳ ነክሶ የሚይሉቅ ሰው

1.6 የሚያገዘኝ የለ ብቻየን ለንድ ሰው
ከበው ሊገሉኝ ነው ለሶስት ሆነው ነክለው

1.7 በጠንቱ ለተጣይኝ የሰው ነገር ሰምተሽ
እንጀራ ለታሳጪኝ ከስራ ለስወጥተሽ

1.8 እኔ ካንቺ ጋራ ምን ለሶማመጠኝ
እራስ ከተከሱኝ ከስራ ለታስወጪኝ

1.9 እንዲያ ተቸገሬ እርጦኝ ጠምቶኝ
ደጉ ራስ ተፈረ ከስራ ለገቡኝ

1.10 ንግስት እመቤቴ ምፅዋት ለይንሱኝ
እገሬንም እጀንም ጅማተስር ነኝ

1.11 እንዲሁ ለልቀረሁም ገንዘቤን ከስሬ
የልቤን ሰራሁት በጅማ ታስሬ

1.12 ይመኛቺ ሁሉ ለተጠበቁኝ
ርጪ የማላመልጥ ጅማተስር ነኝ

1.13 ሊያሱ እንዳገባ ሀዘቡን ለማምሉ
ተፈረ ወሰደው ሁሉን እጣስጥሉ

1.14 ከኔና ከሊያሱ የሚሻላቸሁ
ተፈረ ለስመርጠ እጣ ለስጣላቸሁ

1.15 ተፈረን በሙገት የሚችል ማነው
ሸዋን ለስፈርዶ በካሳ ለሰረው

1.16 ለባትክን ሳይሰድብ ቡጉር ሳያነሳ
ምን ተጠቀማለህ በዚህ በልተህ ካሳ?

1.17 ሊተ ተቀን ስለፉ ምክሬን ሳይሰማኝ
በካሳ ታሰረ ከኖው ሊያተርፈኝ

1.18 ማነው ሁለተኛ ካንተ የሚጣላ
ልጅ ሊያሱን ለስረህ ካሳ እምትበላ

1.19 እይዋት ይቺን ለሰም ሁሉን ለታላይ
የዚያ ሁሉ ጊታ ተልቅ ዘበናይ
እጅን የታሰረው በካሳ ነው ወይ?

1.20 እችሎተ ሳይወጣ በፍርድ ሳይነሳ
እንዲያው ገዘመ ብለው ለሰሩት በካሳ

1.21 የኖርጊ ልጅ ሆነህ ገንዘብ ለልቸገረህ
ልጅ ሊያሱን ለስረህ ካሳ ተበላሔህ

1.22 ገና ወደፊት ነው ሙገታችን ሁላ
እንግዲህ ተጠንቀቅ ካሳ እንዳትበላ

1.23 ወንድሞቹም መሀል ጠብ እንዳይነሳ
ስለ ደም ማድረቂያ ተቀበለ ካሳ

1.24 ይህን ያህል ጥፋት ሰው በድላችሁ
ይገሙ ሁለተኛ ካሳ ለማሬቸሁ

1.25 እስካሁን እርቅ ነው ያደነፃናችሁ
ካሳ ተቀረጠ ቀረ ጥላችሁ

1.26 ስርአቱን ባትማር ለውቀክው በመላ
ተጠንቅቀህ መልስ ካሳ እንዳትበላ

1.27 ጠጅም ለላገኘን ከተለየናችሁ
ለውሪው ከተያዘ ማሩን እጠጣችሁ

1.28 ለማሊልክ ተገዘካር እንዲቀይላት
እጠክህ ማር ብላ ለመነች ንግስት

1.29 ሰባት ለመት ሙሉ እክክ ወረሰኝ
መድሀኒት ነውና ማር ብለሽ ለብይኝ

1.30 ንቡ እንዲበታተን ለውሪውን ይሳቸሁ
ከዳውን ተውና ተማሩ እጠጣችሁ

1.31 ለንቺ ታጣሽበት በንቡ ጠባይ
"ማር እጠክህ" ብለሽ ለተለማኚም ወይ?

1.32 ይህቺ የኛ እመቤት ምሳው ደሊያች
እራስ ተፈሪ ዘንድ ማር ብላ ላክች

1.33 የራሴ ነገር ነው እኔን የሚገርመኝ
የምበላው ቀሰበ የወር ውጭ ሳይናረኝ
እንደ ሀብታሞቹ ደግሞ ማር ያማረኝ

1.34 እንዲያው ለልምድ ነው ጠጅ የሚጠጣው
የዛሬ ዘመን ሰው ማሩን ለያውቀው

1.35 ለሁሉ የሚለመን ቀርብ ጊታ ለላችሁ
ሰው ሊታስቸገሩ ማሩን እያላችሁ

1.36 መጥፎውን መርጣችሁ ስጡት ለሊላው
ማሩን ተስበስበን አብረን እንብላው

1.37 ብቀሉን ለብዝታችሁ ጊሾ ለሳሳችሁ
ጠላ ይባላል ወይ ቢጠራስ ጉሻችሁ?
እስኪ ጢምሩቡት ደግሞም ጊሾውን
ሰው ለልወደይውም ማር ማር ማለቱን

1.38 ወይ ሎሚ ለተሆነን ወይም ለራስህ
ልትፈጅን ነው ወይ ጤና ለሳጥተህ?

1.39 ጥንት ያልሆነ ጉልበት በልቼ ጠጥቼ
ለሁንማ ከቦት ጤናየን ለጥቼ

1.40 ለለምን በሙሉ ለዒ ቢሰጡኝ
ምን ለደርገዋለሁ ጤና ከሌለኝ?

1.41 ያንን ሁሉ ውፍረት ያን ሁሉ ውበት
ጤና ባጣ እኮነው እንዲህ የሆንኩት

1.42 ታመን ካልጠየቀን እስከዛሬ ድረስ
እንዋቀሳለን ጤናችን ሲመለስ

1.43 እንዲያው ለምሲጋና ባይታደልሽ
ሊያሱ ተገቢ መቼ ውዲ ለለሽ?

1.44 ሊያሱ ለባጤና እንዲያ ሲያነጠሩሽ
ተፈረ መኮንን ተገቢ ለስውጣሽ

1.45 ድንገት ሳላስበው በልቼ ጠጮቼ
ለሞትላችሁ ነው ተፍቼ ተፍቼ

1.46 የበላሁት ርጣ ሆደን ለመመው
የጠጣሁትም ጠጅ ሆደን ለመመው
እንደምን ለድርጊ ተፍቼ ላውጣው

1.47 ጣሊያን ቢለምነኝ ለሀገሬ ለድልቼ
በረሀብ በረሀ ተንገሊታትቼ
ድንገት ሳላስበው በልቼ ጠጮቼ
ለሞትላችሁ ነው ተፍቼ ተፍቼ

1.48 እንዲያው በባዶ ሆድ ጦም እየዋሉ
ተፍቺ ይባላል በልቺ ላይሉ?

1.49 በበላህ በጠጣህ በሰባት ለመት
ተየት መጣና ነው ተፍቺ ማለት?

1.50 ዋና ለላውቀም ብሉ ሰውየው ባባይ
ለሠ እኮ ወሰደው ዳር ሆነን ስናይ

1.51 ጥሮ መጮሉቅ የሚያውቅ ካለ ብዙ ሰው
ለምን ገዛም ለላችሁ ለሠ ሲወስደው

1.52 ቢጠሉት ይሆናል ወይም ቢውዱት
ካልጋ ስር ለጉበተው የሚይብቁት

1.53 እሱ ደስቶት ናረ ብለው እንዳይወቅሱ
ካልጋ ስር ይሻላል ብሉ ተኛ ሊያሉ

1.54 እናንት መኳንንቶች እፎቅ ላይ ያላችሁ
ብርሌው እስር ነው ተሰበሩታላችሁ

1.55 እኒ ጣት ጥፋት ስቀበል መከራ
ተቀምጠሀል ለሉ ኮሚካሊል ጋራ

1.56 በእሱ ለተፍረዱ ምን ያድርግ ለይፈራ
ሊያሉ ተቀምጦ ኮሚካሊል ጋራ

1.57 ሊያሱና ለምላክን ጠዋት ሚታ ለማጥኘ
ቁ ስል ሰምተው ተውተ እስልክ ቢት ሆኘ

1.58 ለይለየው ከጢና ለምላክ ሊያሱን
ቁ ስል ሶማኘና ተወልኘ ልጅን

1.59 ለልጋ ወሬሻችን ምን ችኩል ሰው ናቸው
መቻል ነው ንግስትን ለዚህ ያበቃቸው

1.60 እንዳይታክትብህ እጅግ ለትገስግስ
መቻልን ለስበው ሁበተ ጊዮርጊስ

1.61 ይሂው እንደዚህ ነው የተእግስት ትርፉ
መቻልን ለስበው በረተህ ለለፉ

1.62 እጦችሁ ሰዎች በውል ተማከሩ
ማሞን እያላችሁ ከፉ እንዳትሰሩ

1.63 ለይርፐሓናችን ከዚደ ዘገየ
የያዘውን እቃ ጥሎስ እንደሁ ማሞ?

1.64 ለልጋ ወሬሻችን እድፍም የለባቸው
እገዚለብዚር ሎኛ ሊል ጠራርጎ ፈጥርለቸው

1.65 ለስፉው ካሳ ለለበት ኖኛ ከሆንክማ
ለለቃ ብዙነህ ፈረደ ተሰማ

1.66 እገዚአብሄር ሎሌ ሲል ቄስ ካደረገዎ
ሀጢያተኛን ሁሉ ይፍቱን እባክዎ

1.67 ሀሰት ነው መሰለኝ ራስ ቀሎናቸው
ይፍቱኝ ባልኩ ጊዜ ይጠፋል ድምጣቸው

1.68 ቢላ ደነዘና ስጋ አልቆርጥም ቢለኝ
ተፈረ እግሬን አስሮ መሳል አስተማረኝ

1.69 ምስጢሬ ተፈረ ካልሆነ አስከዛሬ
መች እናር ነበረ በጅማ ታስሬ

1.70 ለሳላፊው ሁሉ በጠበ ባልሰከረ
የሚያድል ሰው ቢገኝ ጠጅማ ነበረ

1.71 መሀላ ያፈረሰ ሊያሱን የከዳ
እንዲህ ያለው ነበር የሚገባው ፍዳ

1.72 ስርአትህ በወኪል ተናገር ይሎኛል
እንደራስ የሚሆን አሁን የት ይገኛል?

1.73 ሰባት አመት ሆነኝ ጅማ ተቀብሬ
አፍርሰው ይውሰዱት አፅሚን ወዳገሬ

1.74 ራስ እስከ ዛሬ ሊሳብ ሳይማሩ
ከስር አንድ ብለው ከፈ ይጀምሩ

1.75 እንዲህ የሚያስረሳኝ ምን ከፋ ሰራሁኝ?
ለስፋው ፈረደብኝ ካሳ ይበላ ባልሁኝ

1.76 ለልገባሁም እንጂ በሀይማኖታቸው
ከመጣሁ እስከለሁን ሚል እንዳሉኝ ናቸው

1.77 ዋል እየለበስሽ አደጅ የምትውይ
የለዲስ ለበባ ሲተ ጅማ ታጣሽ ወይ

1.78 የልቢን ለውጥቼ እንዳልፅፍልሽ
ተፈረ ሆነብኝ ለደባባይሽ

1.79 ድግስ ለማንደነው ሚበላሽታቸሁ
በልቻለሁ ብሉ እያስታወቃችሁ

1.80 ጓገ ጠየተ ነው ለንጂ እንዲህ የምቸገር
ለንድ ራሴን ብሆን ለልነዳም ነበር

1.81 ለንድ ሂሳብ ነበረ ያወከ ፍጥረት
በሁሉም ተሰማ አራስ ተማሩት

1.82 የእደን ቢት ለፍርሽ የሰው የምሰራ
እንደዚህ ከሆነ ገድገዳው በኖራ

1.83 ደሀ ለናጥቃ ይላል ሁሉም ተመልሶ
ምላው ለሁምላ ጠንካራ ሰው ነገሶ

1.84 ሊያሱን በትግል ማነው የሚመኝ
እበረሀው ሂደ ለንስቶ ጥሉኝ

1.85 እንዲያው ያሉኝና ቢቲን ለፍርሳቸሁ
ወደት ልትሱኙ ነው ጣራ ለሽነሞቸሁ?

1.86 ካልጋ ስር ይሻላል ብሎ ቢተኛልህ
ካሳ ብለው ጋሎች እንዳያስነሱብህ

1.87 ከምድር ባቡር ገብተው የሚመላለሱ
ጊታሮን ብጠይቁ ምነው ለይመልሱ?

1.88 የሊያሱ ከርከር በካሳ ካለቀ
የንግስት ያልጋ ወራሽ ጥላችሁ ይመቀ

1.89 የእስራቱ ነገር ከጅማ ተለየ
የተሰማን እንጂ ያሰፉውን ማናየ

1.90 ያን ያህል ሱናሉቀስ ጅማ ላይ ታስረን
ያሰበ ሰው የለም እኛን የሚያውቀን

1.91 የክርስቲያን ስጋ ጅማ ለሳርይው
እንዲሁ ተቀምጠዋል የሚገዛ ለጥተው

1.92 ባያውቁ ነው እንጂ ዋናማ ባወቁ
መቸ ይቀር ነበረ ገበቶ እንደጠለቁ

1.93 ታስሬ ከስሬ ከስቺ ጠቁሬ መልኪን ለይታችሁ
የሀገሬ ሰዎች ምነው ላቃችሁ?

1.94 ተካፈላችሁ ወይ እርስታችሁን
ሊያሰፋም ያባቱን ለንቺም ያባትሽን

1.95 ለሠ ወስዶት ነበር ያንን ህፃን ልጅ
ለውቆ ተናጢርጭሮ በሀይሉ ወጣ እንጂ

1.96 ካልጋ መሬት ወርዶ እንዲህ ለከበርለችሁ
በከንቱ ሊታስቀሩት ስም ለሳጥታችሁ

1.97 እስላም ነው ይሉታል ሊያሱን ቁሱን
ታጥበን ስንነነዝ የሚፈታንን

1.98 ሊያሱ ለልጋው ጠቦት ሊት እንዲያ ሲነቃ
ተስፋፋሞተው ቢኙበት ለሁለት ሰው በቃ

1.99 እንኳን ለገር ግፋት ንብረት ለፈመኝ
ጥፋቴ ብዙ ነው እደሚያችሁ ይፍታኝ

1.100 ሊያሱ ሰዮቷቸው ሽመት ሽሮዋት
ምነዋ በሞቱ የሚያገሱለት?

1.101 ሊታበሉኝም ወይ ከጨዋው ቀርጣችሁ?
ሊታጠኑኝም ወይ ከጥሩ ጠጅችሁ?
ሰላት ለመኑ ሙሉ ተለፉሁላችሁ

1.102 ለሁን ለማንድር ነው የሚለቅስብህ
ሀዘን የሚያስረሳ ሳቅ እያወቀህ

1.103 ከታሰርኩ እስካሁን ሀዘን መቼ ራቀኝ?
ደስታ ብቻ ነው እኔን የናፈቀኝ

1.104 ልጅዋ ተሸሞ ሊመጣ ነው ሉሉ
ከጅማ ለባጅፋር እቃዋን ያግሉ

1.105 ምንኛ ነቀፋኩት ደንቆሮነትን
እኔስ የምመኘው ታስሮ መሣርን

1.106 ማን ይውሰደኝ እኔን ወደ ስልክ ቤት
ለፒኩቱ ነው ወይ ሉሉ ሰማሉት?

1.107 ማሩን ጠጅን ብሉ ሰውም ሊያሳጣ
በላይ ያለው ዳኛ ነገረህው ተሰማ

1.108 መከራውን ሁሉ ተቀብየ ጭንቁን
እኔ እስር ቤት ሆኘ ተካፈሉት ፎቁን

1.109 ሰባት ለመት መሉ ምንም ለልበላሁ
ረሀብ እርቧቸው ለሽከሮቻቸሁ

1.110 ሰዎች ለተዘኩ ታሰረ ብላቸሁ
ለምሸቺ መጉቲን ተረታሁላቸሁ

1.111 በከንቱ ሰው ቢሞት አያስኮንንም ወይ
የታሰራችሁት ብለህ አተልከም ወይ?

1.112 በዚህ ላይ የፃፍኩት ቅርጫፊን ነው
እፈ የምመኘው ከስር መማር ነው

1.113 በስልክ ልጥራው ወይ መንገድ እንዳይርቀው
ቲሊገራሙን በእጅ እንደያገዝኩት ሳውቀው

1.114 የኢትዮጵያን ሰዎች ሊያሱ ከሰዎቸው
የምኒልክን ቃል ስሰማፍረሳቸው
ጋላንና ሶማሬን በየነገዳቸው
ጣድ ለርነ ሰብስቦ ለነጣጠራቸው
ልጅ ሊያሱ ረተው ገቡ ከርስታቸው
ካሳም ተቀበሉ እንደሚገባቸው
የወረደን ስራት ጠቅል ለንሳ ለሳቸው
ይገባኝ እንዳይሉም በዚህ ሙገታቸው
ከርም ዳኛ መጥቶ ለፈጣጠምባቸው
ፈጽቸው ተችሉተ ሳይቀም ተጎናቸው

1.115 የኔንኳን የሚያምረው ለስተሰምሳም ቃሌ
እንደምን ለድርነ ያንተማ ሰላሌ?

1.116 ያደንቀኛል ለሉ ሀበሻ ገዢን
ሞሳሪቸው ብሉ ተሰማ እሸቲን

1.117 የነገሰ ሰው በመንገስቱ
ሁሉን ይሰራል በቸሉቱ
የምኒልክ ልጅ ዘውዲቱ
ለውቀ ያላቃት ሰራዊቱ
ኩራትን ሊታውቀ ለተለወጥ
ነግሳ ባሏን ለተቀመጥ

1.118 ከምኒልክ ይሆ እስከለሁን ድረስ
ያልታየ ሞት ሆነ የሀበተ ጊዮርጊስ

1.119 መኳንንቶቻችን ህዝቦቹ ለመውቸሁ
ስራ እያወቃችሁ ስራ ጠፋችሁ

1.120 ሊሉችን ሊቃውንት ምን ለስፈለገሽ?
ንገስት ዘውዲቱ ተማረ ለለሁሽ

1.121 ለስለመዶኝ ነበር ሻምፓኝና ቢራ
ጠጅም ለላገኘሁ እንግዲህ ምን ላውራ?

1.122 እጅላ ታስራ ምንም ለልረከስሁ
ባቡን ተከኘ ነው ይህንን የፃፍሁ

የተቀመጡት በግራ ልጅ አያሉ በቀኝ ወደጀር ወሀደወርቀ ሳርጎ
የቀመት ነጋድራስ ተሰማ አጀቲ ናቸው
በርተግራፉ ጀርባ የሚገኘለውን ፅሑፍ።

ልጅ፡ ኢ ያሉ፡ ወ፡ ዘሐዩ፡ ወኒ ኑ. ሂር ጌ፡
ኦ ኖ ያ፡ ተ ሰ ወ፡ ኦ ሸ ቲ ; ፍ ወ፡ ወ ሃ፡ ኦ ኑ፡ ቤ ት፡
የ ተ ነ ሰ ኑ ወ-፡ ነ ወ-፡ ግ ነ ፡ ያ ወ ነ—

ክፍል ሁለት

ከተፈቱ እስከ ጣልያን መግባት ድረስ

ከተፈቱ እስከ ጣልያን መግባት ድረስ

ክ ፍ ል 2

2.1 ለኔ የሚታየኝ ስላልታያቸሁ
እረ እናንተ ሆየ ሳቁ ሞትኩላቸሁ

2.2 በቁርጣ በስግደት ስትናር ፀንተህ
ምነው ጉግሳ ወሊ ንግስትን ከዳህ

2.3 የሄዱት ለርበኞች ምንም ለይጎዱት
ራሱ ጉግሳ ወሊን ንግስት ተረዱት

2.4 የነራስ ጉግሳ ጠጅ ተጠጥቷል ቢሉ
ማሩን ራስ ሀይሉ ጭነውት መጡ ሉሉ

2.5 የሚዘሉቅ ነው ወይ ይህ ዳኘነትህ
ውጉት ብለህ የላከህ ጉግስ ሉሉቅ ሊልህ

2.6 ለስለስቶ ሄደ እየተዝመመ እየተጢነቀ
ጉግስ ሉሉውቅ ለሱና ተወገቶ ወደቀ

2.7 ወዳጀ ዘመደ ፍቀሬ ነው ስለው
እዩት ራስ ጉግሳን ስሚን ለጠፉው

2.8 ንጉሱ ተውተ ወይ ሰው መሞረጣቸውን
ለማን ይቀጥሩታል ጉግስ ሉሉቅ ያለውን?

2.9 ልሉል ራስ ጉግሳ መካርም የላቸው
ይገባኝ ሉልል ብሎው ተፈረደቡቸው

2.10 ላንድ ቀን ይሆናል ብለህ ሾመህው
ጉግስ ሉላውቅ ቢልህ ነው የተናደድከው

2.11 ለዚህ ቀን ይበጀል ሚጋባት መንግስት
ንግስት ራስ ጉግሳን በሞት ተረዱት

2.12 ሲበጠበጥ ቢያዩ ከራስ ጉግሳ ቤት
ለባ ሀያል ሀይሉ ማሩን ለመጡት

2.13 ሰው ለተላኩበት ያን ኢራስ ጉግሳን
ሚካሌል ሲነገረው የማይሰማውን

2.14 ባዘዘከው ቀን ገስጋሽ ለርገህ ሾመህው
ጉግስ ሉላውቅ ላለ ሰው ጦር ሉሳየከው

2.15 ለምን ሰውን ሁሉ ታሰቅቃላቸሁ
ነጣ የወጡትን ይገዙ እያላቸሁ

2.16 መርዝ ይሆናል ብሉ ዳኛው ቢዘጋው
ሚኒስትሮች ከፍተው ለስፈጽኝ ምላው

2.17 ሰው ሁሉ መኝታ ደግ ቁርበት ይመኛል
ለልፈ እንደ ተፈረ የት ቢሹ ይገኛል?

2.18 ሚኒስትሮቻችን ቁርበት ቢያልቅባቸው
እግዚአብሄር ደግ ነው ለልፈ ለንተን ሰጣቸው

2.19 መካር ለጣችሁ ወይ የኔን ውስጥ የሚያውቅ
በስር ለስሮ ነበር እኔን መጠየቅ

2.20 አራስ ሀይሉ ጣሙን እንደት ዘሉቱ
ጎጆም ለለቅጡ ለይዋጥለት?

2.21 ሰባት ለሙት ሆነው ከታሰረ እጅሽ
ቦጫጣት ፈትፍተሽ ታበይኛለሽ?

2.22 ቀድሞም ጥሀር ቀዳጅ ለባትህ ነውና
ለባይን ለቁርጠህ ለንተ ሰው ተጣና

2.23 ባረሚያ ለይተናል ዋና ማዉቀህን
ተፈረ ተጣና እንደተወጣ ሁን

2.24 በሀር ቢሸፍኑት ለያስፈራም ለልጋ
ደንቡ ሲታይ ነው ጠላት የሚለጋ

2.25 ጣና ተገድቦ ለባይ ቢመለስ
ውሀቸን ፈስሰ ቦረና ድረስ

2.26 ተልቀ ተልቀ ዳቦ በእጃችሁ ይሆቸሁ
ምላው እናንት ጌተች ትጋመጣላችሁ

2.27 ነፍሴን ለቀየኋት እንደምሻም ብየ
ያውም በጠመንጃ በጦይት ቀስየ

2.28 ውስጤ የተጎዳ ህመሜተኛ ነኝ
እንግዲህ ሞዋትን ጠም እንዳይሉኝ

2.29 አልፍኝ ገቢ ውጪዎች የማትለዩዋቸው
ለትናገሩም ወይ ጊቶችን ለመውቸው?

2.30 ህዛናተቻችን ወተተ እንዳያጡ
እኔ ላም ለመጣሁ ጃንሆይ ሰንጋ ያምጡ

2.31 አርስዎ የውጪውን በሩን ይዘጉታል
ሰው ሁሉ እቢቱን ውስዋ ውስጡን ከፍተታል

2.32 እንኳን የሀበሻው የአውሮፓው ደክመ
ምን ሀጢም ይድናል ተፈረ ታመመ?

2.33 ሎሜቹ ቢያጡ እስከ ለሽከሮቻቸው
ተፈረ ጠራርጎ ሰገሌ ቀያቸው

2.34 እንኳን ከተሚዎች ባላገሮች ሁሉ
ያን ያያቷን ጠላት ባል ለገጥቹ ለሉ

2.35 ንጉስ ጠጅ ለስዋለው ሚኒስትሮች ጠጡ
ራስ ተሚራቸው እንዳይበጠበጡ

2.36 ይንሸራተት ጀመር እንደት ሆኖ ይርጋ
ከላይ በእነ በጎፍ ጥንቱን የቀመ ለልጋ

2.37 ለልጋ በደም ቢቀም ነውርም የለበት
ደንቡን መጠበቅ ነው እነ እንዳይፈስበት

2.38 ይህ የኔ ቁራኛ እጅግ የጠበቀ
ከጅማ ለባጅፋር እንጠጦ ዘለቀ

2.39 ጅማተስር ሆኘ እርሻ ሲያምርብኝ
ሙሉ ለካል ብትሰጠኝ ችገር ገደለኝ

2.40 ይመቸሀልና ለመስራት ሰርዲን
ለሳ ባሳ እንድትሆን ጣል ያን መረብህን

2.41 የገደልከበትን የእባቡን እራሳ
ጣል ያን በትርህን ሁለተኛ ሊታንሳ

2.42 ለሰም ለድንቁታል ተገል ሚወቀህን
ይሰቀ እኖን ትተህ ጣል ያን ጠላትህን

2.43 ተፈታትናት ነበር ቀድሞም ለባትክን
እንደምንም ታገለህ ጣል ያን ጠላትህን

2.44 ሊጣሊያን ስዩምን ስለሞን ጠላው
መረቡን ለስጥሉ ለሳ ባበላው?

2.45 ለምን ነው ለርበኛን ፋሽስት የሚያማው
መረቡን ለስጥሎ ለሳ ባበላው?

2.46 ታውቀዋለህና ስዩም መልካሙን
መረባረብ ጥለህ ተሻገረህ ቀዮን

2.47 ያች ለስካለ ጅቲ መቺ ለቀቀችን
እስዋ ባይሆንላት በልጅዋ ገቦን
ታውቀዋለችና እንደበደለችን
እኛ ብንጠላት በካሳ ገቦን

2.48 የዚያን ጊዜ እንዳሁን ጉልበት ለላነሰው
ይመር በሀይሉ ነው ቢቲን ያፈረሰው

2.49 የጥንቱን ጥጋቢን ለሁን ቀጥሮብኛ
ተፈረ መኮንን ተራብ ለገኘኛ

2.50 የሊትዮጵያን ጥራት እንድናሳያት
ንግስት ዘውዲቱን ከጋራ አናውጣት

2.51 ሊጣልያኖቹ ብርድ ቢበርዳቸው
በርም ለመዋየሙቀ ውጋይን ላካቸው

2.52 በኮኮክ በዊስኪ ካልተመረመረ
ምንም ስራ ለይሰራ በርም የሰከረ

2.53 ለይርፐሓናችን ክዮር ቢተኩስ
ተክታትሉ ወጣ የቢምድር ነፍስ

2.54 ያ ይመር ያ ይክፋ ብየ እንዳልመከረው
በሀይሉ ሆነብኝ ይህ ልጅ የሚያድረው

2.55 የጎጃምን መሬተ ያነቃነቀው
እገዚአብሄር መሆኑን በሀይሉ አወቀነው

2.56 የተከበርኩት ሰው በእውነት ያደገኩት
እንደት አራጅ ልባል ከጊታየ ሬት?

2.57 ጥሩ የሊሊከተረከ ሞተር እያለህ
የኔ ሜካሪት ነው ወይ ላንተ የታየህ?

2.58 እኔ ለበራሁና ጋዚ ለሰተብኝ
እባክዎን ንግስት ከሻሜው ይስጡኝ

2.59 ሊሊከተረከ ሳለህ ደስ ደስ የሚያሰኝ
ምነው ለንተ ቀመህ ለብራ የምትለኝ?

2.60 መሞቱንስ ልሙት ከፈረዱብኝ
እንደት በጦም ምድር ለአራጅ ይስጡኝ?

2.61 የሌላ ለገር ሰዎች ሲጠጡ ሲበሉ
ችግር ለስቸገርከው ሰራዊትክን ሁሉ

2.62 ከከንቲታ ጦር ፊት የሚቆም ማነው?
ባላገሩን ሁሉ መሸሻ ለሳጣው

2.63 ደነጮላ ሲመስለው ድፍን ሀበሻን
ለልጋ ወሬኛቸን ለሳየው ሀይሉን

2.64 ደርቡሾች በኛ ለገር ዳግመኛ እንዳይደርሱ
መተማ ተቀምጠዋል ዮሀንስ እረሱ

2.65 ጃንሆይ ቢያገዙኝ መቼ ተጎዳሁ?
በብረት ተሸሚ ተቀምጫለሁ

2.66 ንጉስ ለይጪክኑ በሊጣልያ ወታደር
ማርኩት ብለው ልክው ቢታረቅ ደግ ነበር

2.67 በምስረቅ በሶሚን የመጣን ጠላት
ንጉስ ካሳ ልክው በተራረቱት

2.68 ገንዘቦቸን ይቀለጥ የርጣ ስራ ይውጣ
ባልቦ በመጣበር በጋሻ በሙጣ

2.69 ጉዳይ የሚፈፀም በሚስጢር ነበረ
ከተሰማ ውዲያ ሁሉም ነገር ቀረ

2.70 ጊታው ሙሶሉኒ ጪካኝ ነው ለንጅቱ
ሰላምን ሰጥጥፋት ይለፋል ጅማቱን/
ለመጪው ያስባል ያሉት እንዲሞቱ

ለሰም ደስ ብሎት ሞልቶለት ንብረቱ
ጠዋት ሚታ ቢተያይ ከለባቱ ከእናቱ
ለይናቸው ሲናፍቅ ልጅትና ሚስቱ
ተስፉ የሚያደርጉት ለጎቱና ለክስቱ
ለቢት የሚጠሩት ለያት ቀድመ ለያቱ
የልጅትም ልጅች ገና ህፃናቱ
ምድር ያናውጣሉ ሲያሰቅሱ ሲዋቱ

2.71 ገሰሰ ጣዕል ሰም እየተጠራህ
ጥቂትም ባልከፋኝ ሶሚን ቢሰጡህ

2.72 እንደኔ የታለ የታመሰ ሰው
እጣህ ገሰሰ ሶሚን ሊታጥፋው?

2.73 ጥቂት ወሬ ስጡኝ ጀግኖች እባካቸሁ
ስትጪረጭፉት በሾተል ንብታችሁ
ስትጠዘጥዙት እንደ ንብ ከጥቸሁ
ጋዙን ስታስፈጅት ማ ለስከልከላቸሁ

2.74 ጦርነት ብንገጥመው የጥንቱ መስሉን
የዛሬውስ ጣሊያን ጋዝ ለመጣብን

2.75 ጠላቶቼን ሁሉ ስታሳዛኝ ዋልህ
ሶሚን እንዳይጠፉ መጠበቅ ተተህ

2.76 ጠራርገን ጪርሰን የወሎችን ጣጣ
ለነመደ ለባ ሻንቶ ደግሞ ከየት መጣ?

2.77 እነ ለተ ሰርፀ ወልድ ወይ እነ ለተ ፋላስ
ባላገርች ሆነው ቢመጡቡት በረስ
በእጣን ለጠፉቸው እስከ ወዲያው ድረስ

2.78 እስከ ዛሬ ድረስ ይኖራል ተዘገተ
ሊያስወጣን ነው ሉሉ በበር በር ለገኘተ

2.79 ለንተ ለኖንከው እንጂ ለዝነህ ባለቤቱ
በኩሊራ ለልነበር ያለቀው ፍጥረቱ

2.80 እነ ሎሳ ይምስ እነ ፀሀይ ወርቅ
መሞላራቸው ብሉ ለሎም ይደነቅ

2.81 እንዲታወቀልህ ራስ ቅሱህ
በቀልህ ባርካቸው መስቀልክን ተተህ

2.82 እጠክህ ጊታየ ለተዉክንብኘ
ቀለብ ደሞገ ያጣሁ ስራ ፈት ነኝ

2.83 ለውርፕላን ሲሠር ይመሩም ለልሆነ
በጊምድርን ብቻ ሲመለከት ዋለ

2.84 ርጥብ ስጋ ቢያምረኝ ስጡት ብለሽ ነበር
ካላይረቀ ለይሰጥ ለወይ የኛ ነገር

2.85 ለይርፕላናችን ሲሠር እንዳሞራ
ለፃና በጎንደርች የሆነውን ስራ
እስቲ ድገፃና ለጎጃሞች ለውራ

2.86 ሊተዮጵያ ሞልቷታል አያሌ ሽሎቱ
መውጫ መግቢያችንን እንግዲህ ማን ለውቶ

2.87 እኛን ሲሉ መጥተው ለተዉከኑባቸው
ማርካችሁ ገፋችሁ ባዶ ለታስቀሩዋቸው

2.88 ነቢዩ ዘሉማኑኤል ተከራከራቸው
ተዋጋው ገዘቅ ለርገህ እንድትገዛቸው

2.89 ለልከፈት ለለኝ በሩን ብዳስሰው
የጣሰው ነው እንጂ ለይገባም ሌላ ሰው

2.90 እንዲህ ለጉል እንጀት ስለማን ገዛችሁ
ሉቱም ነገር እንደሁ ማዘን ላሳያችሁ

2.91 ለንድም ኖኛ ለይገኝ ከመጣው ለብርዋችሁ
መሉጊታ መጣ ሊያፈጣጥሚችሁ

2.92 ኖኝ ለንተ ነህና ሂደህ ጠይቀው
ሰውም ነህ እያለ ካሳ ለታስበላው

2.93 ለውልቀው ባርነጣ ይዘዋል በኛቸው
ጀንሆይ ጥላ ለይውኖም ጣይ ካልመጣባቸው

2.94 ለላጠንብ ለለኝ ኦቲጌ ጠጅሽ
ለብልሽ ንገሪው ማር ስጠው ብለሽ

ከዚህ ርዕሰጉራ ጀርባ የሚከተለውን ፅሑፍ፡

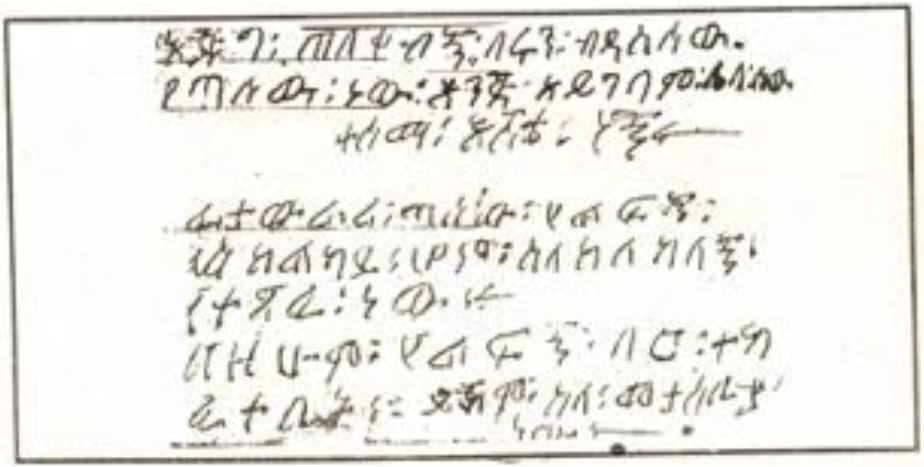

2.95 ከእርዱ ጪምርበት ላፍ እንዲጣፍጥ
ቦማይጪው ተሰርቷል የጀግናቹ ወጥ

2.96 ከተማርነው ሁሉ ከጠቢብነት
ቢቀርም ለይነዳን ብር ለፍላሽነት

2.97 ከባልንጀሮቺ ጉልበትም ለያንሰኝ
ብርቱ ስራ ስጠኝ ቤት ሊታስፈርሰኝ

2.98 ከዚህ ቀደምማ የዘወትር ነው
ዛሬ የመጣሁት ሉቡላ ነው

2.99 ከዚህ ሁሉ ፍጡር ለይናችን ካየው
ሲሰጥ ማይደክይ ንጉስ ብቻ ነው

2.100 ተመልሽ መጣሁ ገበያ ወጥቺ
ለምኖ ማኒገዛ ለንድ ሰው ለጥቺ

2.101 በላህን ሲሆን ነው ማያምረው ወጥህ
ድንች ለተላከልኝ ከመሬት ነቀለህ

2.102 ዋቢ ሸበሌ ላይ ወጋየሁ ላይደርስ
እንደተፈጠመ መች ሊጡት ንጉስ?

2.103 የወጋየሁ ታሪክ ተፅፎማ ለያልቅ
ዋቢ ለልፎ ተረተ መሬት ማይሉቅ

2.104 ለባት ያቀየንን ለድርጎ እጅ ከፍንጅ
ዋቢ ለናሳልፍም እኛው እንፍጅ እንጅ

2.105 ፍርዱን ሎሚገኘት ነው በዳኛ መገጠም
ዋቢ ለናሳልፍም ሳንፈጣጠም

2.106 ለሳልፉለሁ ሲል ለየዘው መሬት
የኛ ባሊጋራ ዋቢ ለረረበት

2.107 ወረቀት አሰጠው ባለሙዋል መቸ ታጣ?
ብርቱ ለላገኘሁም መልሶ ሎሚያመጣ

2.108 ወሉ ሀይማኖቱን መቼ ለቀቀው
በወዳጅ ለይደለ ዛሬስ ሎሚያድረው?

2.109 ወሉች ከቃኘው ጋር መልካም ተጋብታችሁ
ንጉሱ ጳጳስ ነው እንዲህ ያሰከናችሁ

2.110 ለለመን ላቀዩን እኛ ልጆቻቸው
ሰገሊ ለሞቱት ተተካንላቸው

2.111 የቀረበው ርጨሚ ምንም ጣሙ ቢጥም
ያገራችን ጀግና ያላዋዜ ለይቀርጥም

2.112 ለልሙ እንደሆነ የለለም ማህበርች
ሊትዮጵያ ታውሳ እንደተበደለች

2.113 የህዝቦችን ኑሮ በፍኖአዋ ቀስቅሳ
የለሰማን ሰማይ ሆንን ሁሉ ጥሳ
የሁለት ወገን ደም በፍኖካኔ ለፍስሳ
መች ትመለለለች ሊጣልያ ላውሳ?

2.114 የሚቀጣው ታጥቶ ለሳላፈውን
የሞላለት የለም ይከው እስከለሁን

2.115 የወንዱ መሳሪያ ተሸጠ መነቻ
እንደምን ይቀራል የሴቱ ጉትቻ?

2.116 ይህ የኛ ደመኛ እንዲያው እንደጥንቱ
ተፈጥሞ ሰቀ ይገባ ከመሬቱ

2.117 በክረምት የሚያደርቅ ስለማን ሰጡኝ
እንደተ እሆናለሁ ብራ ባላገኝ?

2.118 ቤት ንብረቴም ይጥፋ ጊተነት ይቀርብኝ
ተፈረ መኮንን በሞቴ ለተምጣክብኝ

2.119 የሸዋግሌን እርቀ እሱ ከጠላው
በካሳ ለስፈጥመህ ስዩም ለሰኘው

2.120 ጥቂት እንዳንመስለው ለባላጋራችን
ተከዜ ብቀ ይበል ለያሊው ጠራችን

2.121 በጠንካራ እጅችን የሚያምን ሰው
ለጋሚን ለጥሬ ልጠባበቀው

2.122 ተፈረ ለተመረር ስራ በዛ ብለህ
ዋጋህን ዘውዲቱን ትቀበላታለህ

2.123 ንግስት ይቅርብዎ ከኔ ጦርነት
እንዲያልቅ ሰው ነወይ ገፍተው የመጡት?

2.124 አረኖችን ያውቃል የነበተችን ጣጣ
ስንጠፋበት ጊዜ ይሂው ሊሻን መጣ

2.125 እናንት ገበሬዎች በፈት ተሳክሩ
ለረሜላም እንከርዳድ ሲናር እንዳትዘሩ
ገና በሸፍኑ ፍሬ ሳያፈሩ
ጪፍጭር ቀረርጦ መጣል ነው ላሞሬ
ይህን የመሞር ዘር የጣሀር ሜሽላ
ነቃቀሉ ሜጥፋት ነው መቼም ለይበላ

2.126 እኛም ለንሉቅህ እወቀው ቁርጡን
ተወልወል ሳትወጣ ከሀገራችን

2.127 እናንተ ጠበብቶች የእርጣ ስራ ስሩ
ውስጡ ሲመረመር በኋላ እንዳታፍሩ

2.128 ለነስ ለነስ ብሎዋል ፈረስ ለሳቢው
መጣብርህን ሽጠህ ገዛ ተጣፋው

2.129 እንዳስቀደሞዋችን በለም መስሎህ
ሁሉም ካኪ ለበሶዋል ብቅ ብሎ ባዮህ

2.130 ለልተመቸኞሮና ገራ ቀኝ ሎሳለት
እንገዲህ ለጋሻ ቦታ እንፈልገለት

2.131 ከልቡ ከገባ የመከርኩትማ
ለደመልሰም ናርዋል እንገዲህ ተሰማ

2.132 ለምኘህ መጥቼ እርስቴን ለጣሁ
ለልነካም ነበር ከጅማ በሆንሁ

2.133 ለይኮነንም ወይ ያገሬ መንገስት
ላቡን ለስዚርሶ ያፈራውን ሀብት

2.134 ቤተስኪያን ሲሰራ ሎሳርያም ቅድስት
ላቡን ዚረሰ ለሉ ያገሬ ፍጥረት

2.135 ለብነል ለሰል ለስሮ ከግንብ ዶለን
በዮት ነው መውጫቸን እንገዲህ ካቡን?

2.136 ለሉው የሚታዩት እስክ ቋጩታቸው
ለኔ የሚታየኘ ራስ ራሳቸው

2.137 ለድፍን ሀበሻ ጥሩ ጠጅ ጥለህ
ማሳለፍ ለሉውቅ ለልክ ማ ይቀበልህ?

2.138 ሊሊቱን ለመጓገዝ ለውሬ ከፈራችሁ
ፀሀይ ስትወጣ ምን ለስዚከናችሁ?

2.139 ልእልት እመቤቴ እኔ ኮርቻለሁ
ባልም ቢውዱኝ መሪት ሉቴያለሁ

2.140 ሎሚወድህ ነው ወይ የምትጠላው?
ለደራ ጊታየ የጁን ለተስጠው

2.141 ምን ባለሙዋል ቢሆን ቢውል አልፍኝ ይጅ
ጊታ የሚያደርገውን እሱ ያውቃል እንጂ

2.142 ሞዋ በሎሚይ ላይ ሲዜድ ተሉ ብሉ
ከእንጦጦ በጊምድር ከበጊምድር ወሉ
ያስያዙትን እቃ ጥሉም ለንጠልዮሉ

2.143 ሰዎች ሲዋኙ ቢያይ በአረማያ ላይ
ንበተ እኮ ነበረ ሰውየው ባባይ

2.144 ሎሜቸሁልኝ ወይ ሰውየው ሲልክ
ቴሌርኑን ይዝው ሊላ ለለወይ ስልክ?

2.145 ለዳሪሽ ተቀምጣ ስታበላ ርጫማ ስታጠጣ ጠጅ
ስለል ተመስላለች የምሊልክ ልጅ

2.146 ሲርበኝ ሲጠሙኝ ሲቸገረኝ ከርሙ
ጀዝሆይ ሊቃኑልኝ ሀብቴን ተወላሙ

2.147 ቀላድ ከወደቀ ቢነድልም ቢተርፍ
እንድልህ ናርዋል ወይ ከወሰኔ ለላልፍ?

2.148 ባርያ ነዓ ብለው ሲያዋጡ ሁሉን
ለስረው ገደሉብኝ እንጀራጣዮን

2.149 በዘሊያ በጠፉ ቀን ተበድሬ ለብልቼ
ባለዮቼ መጡ እለፉ ለሽከርቼ

2.150 ብቻችንን ገጥመን ከመተላለቅ
ጣድ ላይ ተስማምተን እርዱን እናጥብቅ

2.151 በሳህን ለድርገው ምግብ ቢሰጡኝ
በውል ሳያጠግብ ሆድ ሆደን ሞላኝ

2.152 በድለህ በድለህ ፍጥረት ለሰሙን
ለሱና ድተህ ጠበቅ እራስ ካሳህን

2.153 ባለ ፍተሀገስት ለንተ ነህ ኖኛው
እኛ የተፋመጥን ሎሚኝነት ነው

2.154 በኔ ስለምንነው የሚፈርደው ሰው
እጅ እገሬ ተቀርጦ ማ ጣቴን ሲያውቀው

2.155 ፈንጣጣ ያጠቃው ፍፁም ተደፈነ
ዛሬስ የምናየው ጣድ ለይናችን ሆነ

2.156 ሊተዮጵያን ለሳስት ከሚነፈልዋት
እንደቀድሞው ስርስተ ጣድ ለርነ ይግዛት

2.157 የቢተ መንግስት ምስጢር
ከውጭ ለይወጣም ነበር
የተመከረው በጠቅላ
እንደት በውጭ ተሰማ

2.158 ተከራክሮ ነበር የሚችል መስሎተ
ለሁን ተሸንፈል ሰይፉን ያስፈቱት

2.159 በጣዛ ለገራቸን ያስገዛን ገ/መረ
በሚሳበ በጠንዘዘ እያደናገረ
እቃን ለስወድዶ ይነግድብናል
የኛን ግዛ ለንለው ሁሉ ርካሽ ሆኗል
ለንዱን በሬ ከኛ 15 ብር ገዝተ
ያተርፍብናላ መተ ሁለት መተ
ስጋውን ለንክተ ሟማውን ሰክተ
መልሶ ይሸጣል ቆዳውን ለልፍተ
ለንድ ዳውላ እህል ጣድ ብር ሽምቶ
በጣዛ ውሆቸን ዳቴቱን ለበክተ
የኛ ለገር ገበሬ ለመኮ መሉ ቃትቶ
ለስራት ለሰፍር ያንን ሁሉ ለምርተ
ቢተሰቡ ለይለበሰም ሊላው ትርፍ ቀርተ
ባይጥ በጦንዳኑ ቢት ለቢት ተበልተ
ንሚሉ ለንጎቻ ንሚሰቀ ለንኩተ

2.160 የሀገሬ ወንዞች ደግ መሪ ይለጣቸሁ
ድልድይ ለሰርተ ሽክም እንዲያግዛቸሁ

2.161 ለጠረቃቀሚ ጥቂት መፃፍ ልፃፍ
ከመወቀስና ከችገሬም እንዳርፍ

2.262 ሊትዮጵያን ኮሶ ቢመልስባት
የሚያድን መድሀኒት ለገኘንላት
የርማን ሱፍ ነቅሎ ቀጥቀጦ ሚጠጣት

2.163 የሚያስተጎባበር ስልጡን ሰው ለጥተህ
እኔን ጥሩ ብትል ጥሩ የሚል ለጣህ

2.164 እንደኔ ተሸማ ቢቀይ ደግ ነበረ
ዳሩ ምን ይሆናል ተሻረ ተሻረ

2.165 ምላው ተቃጠሉ በበረሀቸን
ከጥላ ለያርፉም ወይ ውዳጆቻችን?

2.166 ተንሽ መስሉን ነበር ንጉሱ ሽክሞቸው
ሁሉም ተረዳድተው ሚንሳት ሉቃታቸው

2.167 ስለድንቁርና የላኩት ደረሰኝ
በኔ ለይፈረድም ገና ተማሪ ነኝ

2.168 ገንዘባቸው ተርፎ የሚሰሩት ያጡ
በእለት ለራት ጊዜ ሰብስ የሚለውጡ
በምቾት ለልጋ ላይ የሚገላበጡ
በጥሩ ለውተሞቢል የሚፈረጥጡ
ከጠዋት እስከ ሚታ ምግብ ሲያሳርጡ

ይህ ለነሰን ብሎው በእግዚአብሄር ሲቆጡ
የኔ ብጤዎችም ቀመው ሲያዳምጡ
ሂሳብ ለጣሪዎች ካርጊው ባክ መጡ
ጠም የማድርበትን ቢቲን የሚያሸጡ

2.169 ይሻልሀልና ከድንገተ መጥፋት
ሞት ቢሆን ለይቀርም በሁላችን ቤት

2.170 ከውዲያ ሲመጡ ጠመንጃና ሳንጃ
ጣሩ ለይከለክሉም ጦርና ጋሻ እንጃ

2.171 እንዲህ ሊጣችሁን በቅሎዋችሁን ጪኑ
የሀገሬ ሲቶች ባላልቦ እንዳተሆኑ

ክፍል ሶስት

በኢጣልያን ጊዜ

በሊጣልያን ጊዜ

ክ ፍ ል 3

3.1 ቢቀጣ ደግ ነበር ይህ ለዲስ ወጥ ቤት
ተፈረ ወጥለጣ ሁሉን ጨው ለርነት

3.2 የንጉሱ ለሽከሮች ጠዛ ቢታችሁ
ወጣጣችሁና እንጀራ በላችሁ

3.3 የሰላም ለለቀች እንግሊዝ ፈረንሳይ
ለምላክ ለይገደለኝ የናንተን ጉድ ሳላይ

3.4 ኢትዮጵያ ሀገሬ እንዲህ እንዳማረሽ
ምነው ተመልሰው እናስፋው ባዶሽ

3.5 ለቻምና በፈሉ ደገሞ ለሁን ቦጭሉ
በገራስ በቀኝስ መች ለቀቀን እሱ?

3.6 በሰማይ የሚያቃጥል የሚቀጣ ባፉ
ከሠማሌን ልጅች ለሁንስ መች ጠፉ?

3.7 ጭኖውም ዝቀ በል ሽፍታውም ከፍ በል
ለተወጋውም ወይ ለተከሰከሰው
በረና ላም ነው ወይ ለልጋ ያፈረሰው?

3.8 ተው ለትጥሉት ያን ፋሽስት
ለስተምሮን ጣድነት
የምንጠላው የሱን ነገር
ጥያ ለትሁኑ ቢለን ነበር

3.9 ቀላል መስሉን ነበር ከቢት ስንወጣ
ሊማሊማን ሎናልፍ ለሎዋጣ መጣ

3.10 እገበያ መሀል ፈስ እያንዛረጡ
ለውራ ጎኖና ላይ ዳቦ እየገመጡ
ቢተክስያን ንብቶ ተምባሆ እየጠጡ
እንዲህ ነው ወይ ጣሊያን ለልጋ ላይ ሲወጡ?

3.11 እድሜያ ለለቀ እንዲያው በጠንቱ
ይጀገዛሜቸ ሆኘ ሳልባል ለንቱ
በጣሣ ለገሬ ካረገኘ ገልቱ
እንደ ጡሩምባ ከተባልኩ ቱቱ
መሞት ይሻላል ከመሰንበቱ

3.12 እጅግ ደስ ለለኘ መሰንበቴ
ተሸሽጊያለሁ በጣሣ ቢቴ
ታሪኪ ብዙ ተሰማ እሸቴ

3.13 ከሊጣልያ ተሰርቶ የመጣ ወጡን
ለቀምሰነው ሂደል ግራዚያኒን

3.14 የሰማቸን ቀመሙ ያወጣልን ወጥ
ቀምሶ ለቀመሰን ሂደ ምንም ባይጣፍጥ

3.15 ያማራ ለፋችን ጠቅማ
ለውሂያ ሰዎች ለርማ
ለሁን ገባቸው ቀለሞችን
ከገቡ ጣሪችን

3.16 የሀገሬ ሰዎች ተበታተናችሁ
ሊጣሊያ ሲመጣ ጣድ ለንሆን ብላችሁ

3.17 እስቲ ለሊጣልያናች መድሀኒት ስጡዋቸው
የሚያስቀምጥ ሳይሆን የሚያስመልሳቸው

3.18 ንጉሳችን እንጂ ጣልያን ምን ለለን?
ጭዳትሁኑ ብሎ የበታተነን

ክፍል አራት

ከሊጣልያን በኋላ

ጣልያን ከተባረረ እስከ ሞታቸው ድረስ
(1933_1957)

ክ ፍ ል 4

4.1 የፃማንባ መስሎት ቢያየው ለይናችን
ተማረ ቢት ከፍቷል በሀገራችን

4.2 የለዋቂዎች መጥሪያ እውነት ከሆነ እውቀት
እውቀት ምን ይሆናል እውነት ከጠፋበት?

4.3 የለውርፓን መድሀኒት ገና ሳይቀምሰው
ስራ ስሩን ጠላ የሀገሬ ሰው

4.4 የሀገሬ ልጆች ህክምና ተማሩ
እንዳባቶቻችሁ ስራ ስር ለተብሉ

4.5 ይህንን ያህል ቀን ምን ለልኩህ ስትጠራኝ
አባከህ ዛሬ ለንኳን በወሬ እንገናኝ

4.6 ያ ቡን ተጠጥቶ ለከተማ በቅቶታል
እንግዲህ እንረፍ ነገ ስራ ሞልቷል

4.7 ይሂው ቻዩ ነበር ሎሽ የሚሸለው
ያቡን ጥል ለመጣ እንደፈራነው

4.8 የሰጡትን እቃ ቀጥሮ ካሳረረ
ታጣ ወዳጅነት ዘመድ መሆን ቀረ

4.9 የእንግሊዝ ዉው ነበር እነን የሚያድነኝ
እያቀራረጠ ለላስቀምጥ ለለኝ

4.10 ገበታ ሳይጣል ጠይቁት ለሁን
ያሞት ጥብስ ስጋ ይበላ ለንደሆን

4.11 ጥንት ለባቶችዎ ጠጅ ለስለምደው
ከጠላዎ ለደጠጣም ይዒ ሁሉ ሰው

4.12 ጥፋተኛን ሁሉ የምትቀጣበት
ከዘራ ለይደለም ወይ ያንት ቡጉረ መንግስት

4.13 እስከዛሬ ድረስ ተሰውርብህ
ለንት ተሰማ እሸቴ ብላት ለገኘህ

4.14 እባክህ ጊታየ ይህን ሰው ገላግለኝ
ቁልፉን በእጁ ይዞ ክፍተ ለላስገባ ለለኝ

4.15 ወደ ውጭ ለስቀረኝ በረኛ ለስክልክሉ
ከጃንሆይ ጋሬ ጣድ ለልይህ ብሉ

4.16 የምንሂድበት እሩቅ ነው መንገዱ
እያሬገፋችሁ ያንዱን ዒላት ላንዱ

4.17 ለኦጣጥረህ ቀጣ ለርገንህል ቆኛ
ጎሬይህ ቀጣሬ ነፍጥህ እውነተኛ
ሰይፍህ ቀሞ ሳለ ነፍጥህ ተኛ ምነው
ጠላት እንዳይይፍረን ለርበኛው ደግ ነው

4.18 ለምጣ እሰዮ ሲባባል ሰው ሁሉ ተችሎት
ሳይጠሩኝ ከተፍ ለልኩ እዜም ለእማኝነት

4.19 ሁዳደ ነው ብለው ለቦን ተቆጡኝ
ውዮቢት ለሳላፈው ለሳ ባበላኝ

4.20 ለህፃናት ብለህ ያሰራከውን
ሾዋግሊ ገባው ተማሪ ቢተክን

4.21 ምን ጊዜ ተረዳ ከሰው እንዲያጣላ
የሀገራችን ሰው ለረቂ ጠጅ ጠላ

4.22 እራብ ለይደለም ወይ የሚያስጨሆቸሁ
ለይሂችሁ ልጆቺ ተሰማላችሁ

4.23 ለገሬ ታውቂያለሽ እንደምንወድሽ
በታመመሽ ጊዜ ተዘንተ ጆሮሽ
በዛሳነ ፀጋ እስከተፈወሽ
በለራቱ ማእዘን ለለም ሲጠራሽ
ያምላክን ውለታ ምነው ማጥፋትሽ
ለተናገረም ወይ ተሰማ ብለሽ?

4.24 በመፀው በፀደይ በክረምት ካለው
እንጆራ እሚበላው በጋ ብቻ ነው

4.25 ቢቲን ያፈረስ ጠላቲ ለያምልጠኝ
በሀይሉ የሚዛድ ለውተሞቢል ስጠኝ

4.26 የእንግሊዝ ፋክራ መቼ ተበላሽ?
ሀበሻ መከርነው ለንግሱ የሸሸ

4.27 የሀገሬን ሽፍተች ምን ለፈላለገኝ
በድምር ነው እንጂ ለነድ ጣድ ለይገኝ

4.28 ጣቱን ለስመሰለው ቀለም ያጠቀሰ
ይነጋገር ጀመር ባፉ እንደነረሰ
ከንፈሩ መሰለ የኩላሊት ጥብስ
ያንን መላይ ተንፋሽ ያንን መላይ ጥርስ
ተነቃቀሉ ለለቀ በርሳስ ሊታደስ

4.29 ተግሬ ጎጃም ነንደር፡ወሎ ሸዋ ጋላ፡ጣንድ ላይ ተነቻቻ
ይማሬ ለደመስለኝም የትናንት ጋብቻ

4.30 ተጠሬቀም ወርዶ ከቀላም ከደጋ
ሀማሴን በሙሉ ከነገደ ዘጋ
የሊተዮጵያ ይም ምጥዋ ቢረጋ
ለምላክ ደገርን ከዘያ ሁሉ ለደጋ
በሊርትሬ ባህር ለጠበነው ሳንሰጋ
ጉዳይ ለለኝና ጥቂት ልነጋገር
ባቡሩ መረጠን በቶሉ ይሻገር
እኔ ርስት ካሳጣኝ ከሊተዮጵያ
ሊዮባዶ ቢያ ለለች ሊጣልያ

4.31 ተጣልተን ስንኖር ከወንድሞቻችን
ለስተሬርቀን ሂደ ያ የግድ ጊታችን
እርም ለይደለም ወይ የጳጳስ ሀገሩ
ጣዳርጎ ለስተሬርቀን ሂደ ወደ ምድሩ

4.32 ተምረን ወጥተናል ሊጣልያናችን
ምነው ባስደገመን እንግሊዞችን

4.33 ናስር በደሞሚት ከንለልን ዘንተ
ያስጠርገው ጀመር እንግሊዝን ጠርተ
እኔ ለምከሪችሁ ያለም ነገስታት
እሱ ማፍረስ ያውቃል ና ስራ ለተበሉት
ጥንት ከንዝበፀ ነበር ጥበብ የሚወጣ
ማለረያ ከልክሎ ከፋትን ለመጣ
ጀማል ለብዲል ናስር ለወገኑ ለድሉተ
ህዝቡን ለመዋመዋቀው በምብ ጣይ ለምጥተ
ለውርፆ፤ ለውስጥራሊያ፤ ለፍረካ ተቋርጠዋልና
ወገን ለይተዋል መስጦብ፤ናስር፤ቻይና

4.34 ሀሩሩ ተባዩ ስለበዛበት
እንግዲህ ለይገኝ ያበበ ለተክልት
ሀሩር ሲያበላሽው ውሀ ጠፋበት
ያበበ መሰለኝ የኔው ለተክልት

4.35 እስከ ዛሬ ድረስ ምንም ለላመንሁት
ሞት በለው መኖሩን ጥሰ ተረዳሁት
ሲታገል ናረና ከቸገሩ ሁሉ
ወደቀ መሰለኝ ለሉቱና ሀይሉ

4.36 እኔ እንደተቸገርሁ ታውቀው የለም ወይ
ቀመሀ ለነጋገረኝ ህዝቡ ሁሉ እንዲያይ
ከልበህም ባይሆን ካንተህ በላይ

4.37 ድህነትን ስሸሽ እሱ ሲያበረኝ
ለሰላ መጣና መረመር ጣለኝ

4.38 እንኳን ለላረገኝ ለምላክ የአድሚ ድሀ
ሲዋሉዱ ለሳየኝ "እሳት" ና "ውሀ"

4.39 "እሳት" ና "ውሀ" ሲጣሉ ናረው
ለላገኙም ነበር የሚያስታርቅ ሰው
ለሁን ግን ሁለቱም መሀንዲስ መርጠው
ለለሙ ሊያበሩ ነው እሳት ልጅ ወልደው

4.40 እሳት ማጥሪያ ነበር የቀድሞው ኘሮቴት
መሀንዲሶቻችን ማብሪያ ለደረጉት

4.41 ለስተማረኑህ ለሁለም ገባው
ግዮንም ተምሮ እሳት ሊፈልስ ነው

4.42 እኔ ብር ነበር ልቢ የሚመኝ
በጠንቱ ደጅ ጠናሁ ሩብ ላላገኝ

4.43 ለረንጓይ ብሚ፤ ቀይ ሀር እንልበስ
ከኪንያ ቀይ ባህር ሙጋዲሾ ድረስ

4.44 ለስመራ ምፅዋ ለሰብ ሲመለስ
ረከሶ የነበረው ቤቱ ሲቀይስ

4.45 እንገዲህ መስራት ነው ባለ ጉልበታችን
የኔ ያንተ ሚለቱ ለይፍጠር ልቦችን
ጠንካርነ ለስተራርቀን ሂደል ወንደማቸን

4.46 እንዲህ እንዳሁኑ ለይርፐላን ሳይናር
ለባተች ለሰመን ሰፍረውታል በአገር

4.47 እኛ የለመድነው መብላቱ ነው ባዳራሽ
ለያስፈልገንም የድሀ ሰው ነጋሽ

4.48 የጎጃም የሸዋን የሁሉን ጠላት
ድልድይ ዘረጉና መሬት ለገቡት

4.49 ለንተን ለውቃሀለች እንዳትሰለች
በተሉ እንዲደርሱ የስዋ ገመሉች
ከዚህ ሁሉ መርጣ ሳብ ለንተን ለለች

4.50 እኩያውን እንጂ ቀድሞም እንዳሁን
ጎጃም መች ይወዳል በላይ ነጋሹን

4.51 ለልወደውምና ካንቺ መለየቴን
ለጥቻቸው ለረፍኩ እናቴን እናቴን

4.52 ለንተ እልፍኝ ስተበላ እደን ተተወኝ ወይ
በሊጣልዮን ጊዜ ጣድ ለልነበርኝም ወይ?

ምስል 4.51

እናቴ እናቷን - የተቀመጠች እናትዋ ሲሆኑ አስረዋታው የቀመጠች እህታችው ናቸው።

በርቀንሬ ጀርባ የሚከተለውን ጽሑፍ።

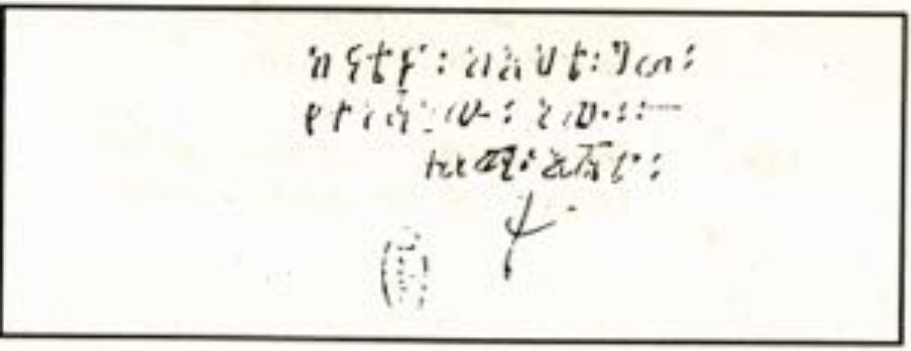

4.53 ለሁን ባይለዩን መጥተው ንጉሳችን
ጣድ ለልነበርንም ወይ እስከለሁን ሁላችን?

4.54 እኔ ሸሽጊለለሁ ሰው እንዳያውቅብኝ
እጀ ከኪሴ ውስጥ ሜጣቲን ለቦብኝ

4.55 እጠቅላይ ፍርድ ቤት ሙገት ነበረብኝ
ላመለከት ብሂድ ብላታ ጠፉብኝ

4.56 ለሁን እዚህ መጥቶ የሚኮራብኝ
መቼ ሆነና ነው ለንጉስ ታሜኝ?

4.57 ለገር እንድትሎላ ሰላም እንዲረጋ
ሊተዮጵያ በሞላው ከቆላ እስከ ደጋ
መኳንንት ወይዛዝርት ድሀ ባለ ፀጋ
ገበሬ ነጋዴ በተግባርህ ተጋ
መፀውና ፀደይ ክረምትና በጋ

4.58 እናንተም ሳትጠሉን እኛም ሳንወዳችሁ
ሎኛ ሳትነግሩን ለወዳጆቻችሁ
ድንገት ሳይታሰብ ከዚህ የሚዳችሁ
ለካ ለማረፍ ነው ምጥዋ በራችሁ

4.59 ለስፋው ጠይቀህ ና ምስክር ሊታጣም
የእንግሊዝ ንጉስ ልጅ ባልጋ ላይ ለተወጣም

4.60 ለስፋው ጠይቀህ ና ምስክርነቷን
የእንግሊዝ ንጉስ ልጅ ባልጋ ለመውጣቷን

4.61 እኔ መስሎኝ ነበር የያዛት ደስታ
ልጠይቃት ብዬድ ሊርትራ ተከፍታ

4.62 ለስመሪም ምጥዋም ለሰበ ቢትህ ነው
ተቀላ ህዝብህን ጣህ ሰበስበው

4.63 ድህ ጥዳይበላም ከመኮንን ጋራ
እንዳይሸቀዳይም በተራ በተራ

4.64 እኔ ካይኔ በቀር በሽታ የለኝም
ሀኪሙም ቢያክመኝ ጋርዶ ለለቀቀኝም

4.65 እህላቸን በቀለ ወርዶ መካሊሳ
ይወቁ ብለን ነው ንብረመድህን ጎሳ

4.66 ለርበኞች ከቀላ የምትፈልጉት
ጣልያን ሸና ወጥቷል ኑ ተከተሉት

4.67 እራስ ሀይሉ ሞቶ እዚህ ከሚቀበር
እኔ ልንገራችሁ ጎኛም መላክ ነበር

4.68 ሊልያስ ነቢያን ወለድሁ ይድነቃቸው
መታሰቢያ ይሁን ለልጅ ልጆቻቸው
ሊልያስ በሰማይ በምድር ይድነቃቸው
መታሰቢያ እንዲሆን ይርዱ ላገራቸው

4.69 መልኡን ተሉ ለምጣልኝ ይህንን ነገረህ
እውጪ ቀሚ ነው የምጠበቀህ

4.70 እስቲ ልጠይቀው የሊትዮጵያን ዳኛ
ስለምን መጣህብን ይህ ሁሉ ለዘንተኛ

4.71 እንብላ እንጠጣ እኛ ለብቻችን
ባዳ ሰው ለይገባ በመካከላችን

4.72 ለልገባ ላላቸው በተማረ ቤት
ለጢ መስቀልዎን ቢሸፍቱ ለሳቱት

4.73 ለንተ ፀሎተኛ ለዛኝ ለነፍስህ
ቦሜንገቦት ጠላትህን ትመታዋለህ?

4.74 እንዳሰሌጠነ ህንድና ምስርን
ምላው ለልገባ ለለን እንገሊዝ እኛን?

4.75 እጅግ ደስ ለሰኘኝ የጋንዲ መንደድ
የብርሀን ለሰም ቀን ወጣለት ለህንድ

4.76 ከልፍኝ ስትጋጠዘ ጣልከኝ ሊደባባይ
ጀንሆይ "ጣንኣ ይብላ" ብለው ሀል ወይ?

4.77 ከስደት ሲገቡ ሁሉም ከርስታቸው
ኩበታቸው ተዘርፎ ተቃጥሎ ቤታቸው
ተሰሚ ኣርጊ ነቸ ዘር ያቀየቻቸው

4.78 ሀሱ መስሎት ነበር ሲሾማ በወሬ
የግቢ ሚኒስቴር ሆንክ ገና ዛሬ

4.79 ህንድና ጀፓንን እስያንም ኣሶ
"በርማልበላም" ብሎ ደረሰ ለለቅሶ

4.80 ፋይዳ ቢስ እንዳይሆን የለረብ ለንድነተ
ለባይ ሲመሰረት "ናስራ ለተበሎተ"

4.81 ልቡ እንደተመኘው እርጦ ደረሰ
ያገሬ ሰው ከንቱ ላቡን ለፈሰሰ

4.82 ሊቀ ካህናት ሁሉ የሚወደደው
ጠዋት ሚታ እየሉ ላቡን ጠርጎ ነው

4.83 ሊላው ሻይ ሲጠጣ ለይቼ ጓጉቼ
ያቡን እንቅልፍ ነስቶኝ ለደርሁ ተጎልቼ

4.84 ሱፉሲካም ለይደል እንደሊላው ሰው
እኔ የመጣሁት ለቅበላ ነው

4.85 ላይታቸው ሞከሽ ጃንሆይ ያደላሉ
ድሀ ከመሞኑን ጣድ ለይብላ እያሉ

4.86 ሊሎች የሰሩትን ጎረቢቶቻችን
እኛ በላተኛ ምነው መሆናችን

4.87 ሀኪሞቹ ሁሉ ቻይ ጥሩ ሲሉዎ
ወደቡን መጠጣት ለደላ ሰበዎ

4.88 መርገዝ ይሆናልና እባዘ የነካው
ጣልያን በትርህን ናግም ለታንሳው

4.89 መቸም ባለሞያው ቀመሙ ለንተ ነህ
ለታበላኘም ወይ ቆቅ ለሰርተህ?

4.90 መስከረም ሲወጣ ሲፈነዳ ለደይ
ለመራ እንቁጣጣሽ ለተይዝም ወይ
ለርቦኛ ለሊትዮጵያ ሰርቷል መንደን
እንግዲህ መጓዝ ነው ተሸዋ ሀግሲን

4.91 ቀይ ቢጫ ለረንጓደ ሶስቱን ቀሞቱ
እጣችሁ ሰዎች እንዳለ ተውተ
ሰሀጢ-ጉድጉዲ-መተማ-ለድዋላይ-ማይጨው ያሉቱ
ለዚች ጣዲራ ነው መልኳን ለታጥፉት

4.92 ከለዳም ጀምሮ እስከ ለሁን ድረስ
መቼ ነግሶ ያውቃል እንዳንተ ያለ ንጉስ
ሰው የሚያስደነግጥ የሚያወጣ ነፍስ?

4.93 የማይፈሞት ሰው የለም የማይጥር ላገሩ
ይሂው ይኛች መልኪ ጎንደር ተቀበሩ
ለለም ለሳዛኑ ወይ ከንቲባ ንብሩ
ወንዱ ብልሀማ ዝም ብለው ቀሩ

4.94 እኛ ለንሻለም ወይ ለብረን ተቀማዉ
ስለምን ለበሩ ሱማሉች ተነዉ?

4.95 ሲጋራ እያዉለክ ዊስኪ ዉተጠጣ
ምነው በቀረብህ ባፍንጫህ በወጣ

4.96 እንዳለፈው ሁሉ ሳይተላለቱ
እስላምና ኦማራ እንዳይናናቁ
"ጋላነህ? ሻንቅላ?" ላይጠያየቁ
የኢትዮጵያ ልጅች እንደሆኑ እንዲያውቁ
ከለባይ ሊንዩስትሪ ከለዶላም ከወርቁ
በዋቢ ሸበሌም ለተከልቶች ሲፀድቁ
በለስበም ወይብ መርከቦች ሲዘልቁ
የለለም ቱሪስቶች እኛን የሚያደንቁ
ደስ እንደሚላቸው ሲመጡ ከሩቁ
ጎጃምና ኦሞ ሩዶልፍ ሳይሰሙጡ
ስራ ማስጪበጥ ነው በግድ እያኑቁ
ይህ ነው የኔ ምኞት ጥንትም ሆነ ዛሬ
እንዲህ ሆና እንዳያት ኢትዮጵያ ለገሬ

4.99 ባለስልጣናቹ እስኪያስቡበት
መናገሬችሁን እንዳትተውት

4.98 እነዚህ ፋሺስቶች በውነት የዋህ ናቸው
የለከሰምን ሀውልት ርም መውሰዳቸው
የመርዙ ምስክር እንዳይሆንባቸው

4.99 እንኳንስ ሌላ ሰው ጌታየ ቢሞት
ያስብራ አልወጣም በዚህ በክረምት

4.100 የጌታ ለካስ ወርቅ ለያስቸገሩኝ
የበቃሁ የኔቃሁ የተማርሁ ነኝ

4.101 የለገሬ ወንዞች መጥኔውን ይስጣችሁ
ከረምት ሲመጣ እየጨነቃችሁ
ዋጋ ለተቀበሉ ለስታዋሽ የላችሁ
ከለዳም ጀምሮ እስካሁን እድሚያችሁ
ሰውንም ከበቱንም እቃ እንዳጋለቸሁ
የማትታመሱ በዋል ፈሰስ ናችሁ
ለውቅያኖስ ለሳ እያስረከባቸሁ
ለንድ እንኳ ሊታመጡ ወዲህ መልሳችሁ

4.102 ያገራችን ሰብሎች ለተከሉት ሁሉ
ውሀ ያስጠጡዋቸው ጠውለግ ጠውለግ ሉ

4.103 ያንን ጥጋበኛ ማንም ለልያፈረው
መንግስትም ለይደለ ህዝብ ነው የሻረው

4.104 ይሄው ተሰራልህ ተማሪ ቤትህ
እሳትና ውሀ ለቀረብኩልህ
በርታ ተመረመር ለስብ በራስህ
ሊያመጣ ይችላል ሲጋራ መከራ
እስኪ ተነጋገር ከለእምርህ ጋራ

መቼ ጀመረና ከመቼው ጠረሰ?
ለውርፓ ተምር ተሉ ተመለሰ
በቂት ለፍ ሆነና ሲኛሬ እያጠለ
የሊትዮጵያ ልጅ ሁሉ እሳት እየላሰ

4.105 እንደምን ይቀራል ርም እቃችን
እያበላናቸው ቆቅ ለሰርተን

4.106 ባዲሱ መሳሪያ በመስኮቸ እቃ
ተስቅብናለች ጎድኗን ተጠበስቃ

4.107 ባቡር ለይርፕላን ጂፕ ስላጣሁ
ከድሬዳዋ እዚህ በወሬ ገባሁ

4.108 ባዶውን ሲያናጥር የጣሀር ወንበደ
ሎንደኑን ብጢብጥ ጠነከረ ከንደ

4.109 የኔታ ለካለወርቀ ተምህርት ሚኒስትር
ለሎጣገ ወርቀ የሚገኜ መሆኑን ከምድር
ጀፀሀፍ ዘርግቶ እንደማስተማር
እነን ተከትሉ ይላል ብር ብር

4.110 ይሰናብቱት እንጂ ንጉሱ ወጥተው
ህዝቡ ተሰበሰቧል ያለ የሊለው

4.111 የበረሰው ካሳ የዮሀንስ ሚስት
ደርቦሽን ሲወጋ መተማ ቢሞት
ከለደባው ጠላት ውስዋ ተጠንሶ ለዋንት
ህመሙዋ ጠንቶባት ጠፍቶ መድሀኒት
ለድኑኝ እያለች ስትወተውት
ጊዚውን ጠብቆ ባዲሱ ዘመን
ምዋዋን ገላገላት እሚተ ሠሣሲን

4.112 ቀባት ለልተቀባን ለልወዛ ፈታችን
በምን ለማራቸው ለዋሬ መልካችን

4.113 ድሀ፡ ጳጳስ፡ ንጉስ በየጠሩላችን
እንጣጣራለን ባለ ጉልበታችን
ጳጳሱ ለፀሎት ስለ ህይወታችን
የኛ በምብ ለውተሚክ ሊሆን ፈጣሪያችን

4.114 ደንቆሮ ነህ ብለው እነን ፊት ነስተው
ንጉስ የሚሰጡት ሞያ ላለው ነው

4.115 ንጉስ ምህረት ለርገው ቢያስገቡኝ ክቢቴ
ተመልሸ ታሰርኩ ደግሞ በሀጢለቴ

4.116 ሰዎች ለማንድነው ለተክለት የሚተክሉ
ውሀ እያነሱቸው መጠዋ መጠዋ ካሉ

4.117 በገል የፃፍከውን ህዝብ ለነበበው
ገፅተህ ስለሺ የሚቆጠር ነው
እንግዲህ ይፅፋል ተሰማ ጆርው

4.118 ጣልያን ያመጣው ቦምብ እኛን ለመጥፋት
ለሀተስኪያን ደወል ሆነ ለፀሎት

4.119 ጣልያን መቸ ሉቱቀን እስከ ለሁን ድረስ
ይገሞ ሊገድለን ነው በትምባሆ ጭስ

4.120 ጣልያን አሳት ባይጭር እንገሊዝ ባይነድ
መቸ ይመዘዝ ነበር ሉንዶንና ህንድ

4.121 ጥምቀትን ፋሲካን ልደትን ቢንቀው
ድሀ በስራ ነው በሉል የሚያከብረው

4.122 ጢርጢር ነበር ሉሉ ሻካራ ብረት
በመስፍንቀጥቀጠው እልክለገቡት

4.123 ጢኮኖ ለመገደል ሆዲ ለልቸል ለሉእንጅ
ለሞሞላ ምነው የነፍጠኛው ልጅ

4.124 እስቲ ተመልከቱት ራስ መስፍንን
ለይቱን መሰለ ለባ ቀማውን

4.125 ፋሺስት ሊጣልያ ምኝም ለልነገደ
ያመጣውን ሽቀጥ ለጣሪና ሂደ

4.126 ሳላጠፋ ታሰርኩ እጅግ ይሀው
ያጠፋው ሲሸለም ያ ይስታ ዳምጠው

ሌልያስ ተሰማ አደጋው በደረሰበት በ1949 ኤ.ም. በሚያበረው አውርፕላ
ውስጥ ለመታሰቢያ የተነሳው ፎቶግራፍ

ልኖቸው ሊልያስ ተሰማ በሊዮፕላን ተቃጥሉ
ጥቅምት 7 ቀን 1949 በሞተ ጊዜ
የፃፉት የሀዘን እንጉርጉሮ

4.127 ከሃዲናስ ጋሬ ሲናር ጠዛት
ገናሁን ተሰማ የኢሊያስ ሞት

4.128 እንዳትፈልጉት ወገናቹ ሁላ
ሊልያስ ለልዥልና በእሳት ሰረገላ

4.129 የኢትዮጵያ ህዝብ ምስጢሩን ይወቀው
ቦሜይጪው ነዶ ነው ሰሀጢ የወደቀው

4.130 ከሊውርፓ ለፍሪካ በረሀ ለምጥተህ
ከምፅዋ ለአመሪ እንደት ለቃተህ?
እዚህ መስሉህ ነው ወይ ያለው ጠላትህ?

4.131 እሱ ለይሎሚውም ህዝቡ ሲጪነቅ
እኛ እናለቅሳለን ሊልያስ ይሉቅ

4.132 በእሳት ሰረገላ በሉዲሉ ብልሀት
ሊልያስ እናቱን ምጥዋን ለሳይት?

4.133 እሩቀህ ለይደለ ቀርበህ ከሎሚይ
ሊልያስ ተሎሚን ለተጠራውም ወይ

4.134 ህዝቦቹንን ጠላት መጥቶ ቢያጠቃው
የኔ ልጅ ቀንቶ ነው እሳት የሆነው

4.135 መቼ ተሰጥተ ያውቃል እንዲህ ያል ሸመተ
ከተሰማ ወዲያ ይጃዝማቸኑ

4.136 መጥቼ ነበረ ለስመራ ላይህ
እንገሊዝን ብሻ ባይባይ ለጣሁህ

4.137 ያለፈው ለለፈ ለወደፊታችን
ጣንኛሆንም ወይ እንንዲህ ሁላችን

4.138 ያዘዝከኝን ምስጢር ፅፌ ጪርሻለሁ
የወደድከው እንደሁ ለተሙት እላለሁ

4.139 የሱን ንጉስ ጠልቶ የኛን የጠራው
የመስኮቸ ነገር ግሩምም ነው

4.140 ውስጡን ባናውቅ ነው ያከባበርናቸው
ንብቦች እንዳይመጡ እጪኔ ለቡናቸው

4.141 ሊቀናን ብየ ስል ገንዘብ ተቸገሬ
ለራስ ለበበ ሸጥኩ ወይነን ጪምሬ

4.142 ውትሮ የገሀሆን ጥርስ ለጥተን ሱናዝን
ደግሞ ለሁን የሰው ጥርስ ምነው ጠፉብን

4.143 ወንጪኑ ቀስት ጎራደ ጦሩ መጣቀሻ
ከነዚህ ለመናን ሰንሰጉድ ጋሻ
ቦምብ ለው-ፖሚክ መጣ የእውቀት መጪረሻ

4.144 ለሰም ሲደለደል ሲከፋፈል በእጣ
የኢትዮጵያ ለርበኛ ሊርትራን ለወጣ

4.145 ያቡን እጀ ሆኖ ለምርት ወጥቶልኝ
በረካውን እንጅ እርኛ እንዳትሉኝ

4.146 የሠማሊን ጀገናች ቢፈስም ደማችሁ
ከንቱ ሆኖ ለልቶረም ይሂ ድካማችሁ
ውዲና ገቢውን እንድናሳምችሁ
እንገናኝ ኑና ምፅዋ በረችሁ

4.147 ይህን የጋሪ ርስት መሬታችንን
ለታከለት መትከሊን እህል መዝራቴን
ሽንኮር ለገዳየን ቡናና ወይኔን
እንደኔ ሳይደክም ሳያፈስ ላቡን
ሳይበላው ለይቀርም ተሰማ እሸቴን

4.148 ለልርካከርም እንዳቀሚ ለድራለሁ
ለንተም ሰንጋህን ጣል እዩ በግ ለርዳለሁ

4.149 ባቡር ለይርፕላን መኪና የላችሁ
የሀገሬ ሰዎች ከለውሮፓ ሩቅ ናችሁ

4.150 ሀበሾች ለያውቁኝ ምን ለስውቀሰኝ?
ለሚሪካ እያለ ሰርቶ ለሚያፈርሰኝ

1.151 የለሎም ነገስታት ምን ይሚከሬሉ?
የለባይን መንገድ ተው ና ስሬ ይላሉ

1.152 ለዳሬሹ ሰሬ በሩ ለልጠበቀሁ
በተሬ በተሬ ምነው መግቢታችሁ

ክፍል አምስት

ለየ ለየ

ልዩ ልዩ

ክ ፍ ል 5

5.1 ለሻገራቸውና ከበተቻችን ይብሉ
ያ ሳር ለይደለም ወይ የምናየው ሁሉ

5.2 መች የሚታዘበ ነው የለበሻ ፍጥረት
ለንድ ጠንካራ ሰው ካልነገሰበት

5.3 ሲታረዱ ለያችሁ ሲሸጡም ለያችሁ የማይሰሩ በሮች
ለባያ ለተሁኑ እጣችሁ ከበተች

5.4 ሳርስ ሳርስ ናሬ እጋጣ ብታሰር
እንግዲህ ለረፍኩኝ ወረደልኝ ቀምበር
መብላት መጠጣት ነው በእድሚያ እስክቀበር
ሰንጋ ሰንጋ ቢሉኝ መከበር መስሉኝ
እሱስ ሊያርዱኝ ናርዋል ጪው የሚሉኝ
ሰንጋ ሰንጋ እያሉ ለቀለዋምጠው
ከበተች ለተሞኙ እንግዲህ ሌሳው
ቁርበቴን ለለፉት ስጋየን በልተው
ጋሪ ጋሪ ቢሉኝ ምስጋናቸው መስሉኝ
ባልተሰራ መንገድ ወገቢን ሰበሩኝ
እስከዛሬ ድረስ ስዒድ ሳርስ ናሬ
ለንቴን ተቀረጥኩ በመድ ታስሬ

5.5 በከንቱ በደሉኝ እኔን የዋሁን
ገድሌን ያስተበቡት የተሰራውን

5.6 እንደተለመደው እንዳስቀደምዎ
በሰው እንዳይኮሩ ጊታየ ባዘዎ

5.7 የኛ ሰፊ ፍጥረት ውስጣችን ገፋም ነው
ለጥንት ምሰሶ ጎድናችን ማገር ነው
ስጋችንም ጭቃ ቆዳችን ልስን ነው
እግሬችን ተረማጅ እጃችን ጪቦዬ ነው
ለፋችን ቁት ሆኖ ጥርሳችን ወፍጪ ነው
ልቦችን ለነዛ ሳንቦችን ወናፍ ነው
ደማቸንም መሶኖ ስራችን ቧንቧ ነው
ለፍንጪችን ለሽታች ለይን ተመልካች ነው
ምላስ መማለያ ጅርለችን ሶሚ ነው
ለዚህ ሁሉ ለስቦ ለሳዳሪ ራስ ነው

5.8 የልቢን ተናገርኩ ሰው እንዳላሰማ
ለይኔ ታየ ብየ ጅርየ ተሰማ

5.9 የለራዳ ሴት ሁሉ ዘመድም የለሽ
ለፈታሽ ነገርኩት እኔ ላገባሽ

5.10 ይጽገሰማች ገርማሚ ገበረ ነበሩ
ስለዚህ ነው ለሉ የታፈሰ ዘሩ

5.11 ይህናማ ከሆነ የማይመጣ ምነው
ለለ ለፈሞተም ማለት የእስላም ክርክር ነው

5.12 ለበጠን ያመታል ዋናተኛ እያሉ
ኮሚስቱ ለያስገባም ለባት ለያት ሲሉ

5.13 ገንዘብ ከጁ ካጣ ጤና ከሌለው
ለንድም ሰው ለይገኝ የሚጠይቀው

5.14 ጥርስ መልካም ነበር ይዟ ሁሉ ሰው
ከፉ ሀኪም መጥቶ ያነቃነቀው

5.15 ጠጅና ጠሎሳ ቀድሞ ደገሰሽል
ወይዘሮ ሙላቷ ሎሚ ናት ይሉሻል

5.16 አሳት እና ቢሉት ይሰፋል ይነዳል
እንትፍ ቢሉበት ይጠፋል ይበርዳል
ሁለቱም ከለንድ ለፍ ነው የሚያወጣዉ
ምላስን በልጓም ስበህ ካልያዝከው
እንኳን አራስህን ታስፈኛለህ ሰው

5.17 አዘያ ማዶ ሆና ትጣራለች እናት
ና ብላ ነው እንጂ ሊላ ምን ጠብ አሳት

5.18 ብቻየን ተኝቼ ብርድ ቢበርደኝ
ሸማየን ላጥፍ ነው እኔ የምመኝ

5.19 አራዳ ተቀምጦ እያታለላችሁ
ይህ ተሰማ አሸቴ ጤና አይመስላችሁ

5.20 ከሁሉ የምትበልጥ የመሸመሪ ጣት ነች
ቀለም ወይ ምሳቢኑን ሁሉንም ጠቅሳለች
የሊሻይ ጣቱ እራፊም አይደለች
ስትሰጥ ስትናዘዝ ይዟው ተታያለች

5.21 ከጀመርክ ጀምሮ የደረስከው ድርሰት
ጉዳይ የሚይሞላ ከጥቅም የሚያሳስት
ዋዛ ነው ፈዛዛ መሪት ነቅሎ ጨነቀ

5.22 ተው እንገላገል ጥላቸን ሳያድግ
ዳኛውማ ነበር ሎሚኝ ሰው እንፈልግ

5.23 ወይዘሮ ሙላቷ እኔን እንዳትወቅሺ
ልኩን ልነ ገረው ነው ታማኝ ለባልሽ

5.24 ወይ በአምህ ግዛኝ ወይም በስሞቸው
ብር ብለህ ንገር እምቢ ለይሉ አሳቸው

5.25 ወገን ለወገኑ ሲያደላ እያየሁት
ምን ዳኛ አለ ብየ ተፈጥሚ ተውኩት

5.26 ያለፈው ሲረሳን መፍኑውን ሳናውቀው
ቀይ ነገ ቀይ ተናንት ስንል የምናልቀው

5.27 ባለም ከተፈጠርኩ ሆናኛል ሀምሳ ለመት
ለራሲም አላስጠ እንኳን ለሰው ንበረነ

5.28 በረሀብ ቦጦማት ተንገሊታተቸ
ለሰራ ስምንት ለመት ንጉስ ይጅ ጠንቸ
ለሁንማ ለልፎልኝ ችግር አረስቸ
ከቡር ይጽቸ ሀይሉን ባልደረባ ለግኝቸ
መብሊም ተመርምሮ ከሰው ተለይቸ
ምላው ይህን ከብሬን ባዩ ወገናቸ
ቡበረት ታጅቢ መላወሻ ለጥቸ

5.29 ለንታረቀም ወይ እንደወትሮለችን
እንግዲህ ተፈታሁ ፀሀየ ወርቀን?

5.30 እኔ ስደበደብ ሞልተኛል ምስክር
ፀሀፊ ተእዛዘም ጣድ ሲያዩ ነበር
ለፈወርቅ ምንድነው ሚያሳዝንህ
ካይናማዎች ጋራ ጣድ ካበሉህ

5.31 ለምላክን ለናውቀም እሱስ ዮት ያውቀናል
ስራውን እያየን ያንቀጠቅጠናል

5.32 ሎሚን ነው ሰውየው ለንጋጠ ሚያይ
በሞቴ ከሱ እኩል እኔ ለልሆንም ወይ?

5.33 ልዋስ መጥቻለሁ ካንተ መሰላል
ቁመቴ ቢያጥርብኝ ልብስ ለመስቀል

5.34 ማነው ብላችሁ ነው ጦራችሁ መሾሉ?
ማነው ብላችሁ ነው ካራችሁ መሳሉ?
ማነው ብላችሁ ነው ጋሻው መወልወሉ?
የጊታችሁ ልጅ ነው እረ በስመአብ በሉ

5.35 ምነው ከመንገደ ፈቀቅ ለላችሁ
ጠል ለይደለም ወይ የሰራሁዋችሁ?

5.36 ገበታ ዘርግቶ ጠጅን ለዘንበሉ መቀበል ነው እንጂ
ለላስገባም ለሉ የጊታየን ልጅ
የጠገቡ እንደሆን ምክር ይበላሻል
ኢሉው ለልጋ ውጥቶ ምን ያምነሸንሻል?

5.37 ሞትን ለያስበም ሆነና ልማዱ
እየበላ ሲሄድ ያንዱን ተገነካር ለንዱ

5.38 ማህተመ ወርቁን ለጭር ያለው ማነው?
ቢታውቁት ነው እንጂ የሰው ልክ እሱ ነው

5.39 ሰልችተኖልና ሻምፓኝና ጠጅ
ወተት ብየ እንዳልቀር ሎሚቶንን ጋጅ

5.40 ሰጡኝ ባይ ይጠላል ይመራል እንደሬት
ካላጠቃለለው ካልወሰደው መሬት

5.41 ቆቅ እፈልግ ነበር ለእራት ሎሚሳየ
ለደን ሲሄድ በሄድኩ እዛም ከርታየ

5.42 ሰይፋም ተሰደደ ዳርጊም ታስሮለል ለሉ
ሀይሊም ታሞለል ላይድን
ወይ ለገሬ ሽዋ ቀረች ያለመድን!

5.43 ለገሬ ኢትዮጵያ ታመሸ ተኝተሻል
እንገሊዝ ዳር ቆሞ ይመለከተሻል
ጣልያን ሀጢም ሆኖ ሲደባበስሽ
ፈረንሳይ ጠበቃ ሲያነጋግርሽ
ወይ ለገሬ ሆየ ወይ ለገሬ ሆየ
መኖኑን ለተድኝም እስከዚያው እየየ

5.44 ዳኛም ለሊታከት በራሲ ፈረድሁ
ለሸሞነም ለልሸም በጀ ተገደልሁ

5.45 ምናለ ጣያኑ ምንስ አለ ህጉዱ
ለሀገሩ ጋንዲ ዉርሶ መንደዱ

5.46 ተግርኛ እንዲሉሱ እንዲህ ስንታከተ
ያማራፋቸሁን እንዳታጠፉት

5.47 ለንድ ቀን ታምሚ ሳላስብ ድንገት
ልቢ የሚሰራውን ልብ አደረግሁት

5.48 እንኮኮ ብያለሁ በልጅነትሽ
እንገዲህ ተሰሚ የቻለ ያንሳሽ

5.49 ለነጣጥረህ ቀጣ ለርገንህል ዳኛ
ጎራደህ ቀጣሬ ነፍጥህ እውነተኛ
ጠላት እንዳይደፍረን ለርበኛ ደግነው
ለርበኛ ደግነው ለንቦቲን ለርሰው
በወሎ በጎፋ በሀረር ተኩሰው
እጅግ ደስ ብሎናል እኛ ሁላችን
እንዲህ ሲተኩሰው ሞዋያታችን

5.50 ሊጣልያ ቢያረክሰው ወደቦችንን
ልኡስት ተናንወርቀ ባርካ ቀየችን

5.51 ለንበላ በረ ላም ነብር ፍየሉችን
ጎርቦቹ ለህዮችን
ቀበሮ በጎችን
ለላ ወገናቹን
ደመት ለደጠችን
ለሞራ ወሮችን

5.52 እርታየ ገቢ እንጂህ ሉልደርስም
ልጅ ገንዘብን እንጂ ለመሉን ለይወርስም

5.53 ለሞላ ነበረ የቀደሞ ምግባቸው
ወጥ ቢተች ለድርጎ ቆቅ ለሰራላቸው
ለሞሟም ለይደለ እንደሉገራችሁ
ቆቅ ለሰርቶ ነው የሚያበላችሁ

5.54 ሁሉን ተሸከሞላ የምትናር ለሟም
ከሰነፍ ሰው በቀር የሚጉበዳት የሟም

5.55 መሰንቆ በገና ዋሽንትና ክራር ከባእድነታቸው
መኮንን ሁበተወልድ ለስተራረቃቸው

5.56 ምድር እረገጥሁሽ መልሽ መልሽ
እታረቅሻለሁ ለካላቲን ክሽ

5.57 የሰጡትን እቃ ቁጥሮ ካሳነረ
ታጣ ወዳጅነት ዘመድ መሆን ቀረ

5.58 ምንም ወንጌላዊ ፃድቅ ብትሆን
እንኳን ለይተህው ሞትክ ወዳጅ ጠላትህን

5.59 ሲርበኝ ሲጠሞኝ ስናር ተቸገሬ
ንብረያለሁና ልጅቺን ላገሬ
እኔ ሉቴም ነገር ለለመመሬጢ
ሽከሚ ቢጉበዳቸው ቢጥሉኝ ነው ሉጢ

5.60 የሀበሻ ልጆች እነ አተ አሸብር
ልብሳቸውን አጥበው ነጣጥተው ነበር
ለሁን እንደገና መንግስቱ ሲስፋፋ
ጥቁር ጥቁር ሆነ ነጮ በሻጮ ጠፋ

5.61 ጅግና አሸነር ቢያሳድር ማንም ባልደረረው
እሱ የቀለበው ደንማ ብቻ ነው

5.62 በለህያ ቁርበት የተሰራ ቢት
መፍረሱ ለይቀርም ጅብ የጮክ አለት

5.63 የጉሶ መድሀኒት ለያውቁም ፈረንጅ
ስጋ ለተበሉ ብሎ መከልከል ነው እንጂ

5.64 በመቶብር ዙሪያ ግንብን ምን ለመጣ
ውጭ ያለው ልገባ ለይል የገባው ለይወጣ

ክፍል ስድስት

መዲናዎች

መዲናዎች

ክ ፍ ል 6

6.1 በጣና ባህር ሲዟዙ
እጅግ ያቀናል መንገዱ
እዳር ተቀምጦ ላየው
ማባበል ይጎዳል ሰው፤

6.2 የጠዘጠ ሰው ሽክማህ
ብቻህን ይዘህ
ይህን ሁሉ በራስህ
አለቃ በዛብህ፤

6.3 የዛሬ ዘመን አፅዋት
እጅግ ይጎዳል ሰውነት
እባክህ እነን ተዘከር
ሉቅበላ እንዳልቀር፤

6.4 የወዲያ ሰዎች ክፋታቸው
አሬላ አጋድመው መበላታቸው
የሸዋ ሰው መልካም
ወዳጅንሳይተብር አይበላም

6.5 የተበደረውን የንጉስ ከበት
ንብረቱን ያዙ አሰሩት
እንሎቃለን አዳውን
ቀላጪ ተሾማን

6.6 ያሳደገኝን ጊታዩን
ሰው ሲታገለው ብቻውን
የተቻለኝን አረዳሁ
አጣጥየው መጣሁ

6.7 ከጎረቤቴ ብጣላ
ሾኖግሊውም ሉሱ አይላ
እኔ ሉለ ለምላኪ ምን አለኝ
ከሁሉም ባዳ ነኝ

6.8 ለሳድጊያለሁ ሶሉግ ውሻ
የዱር ለውሪዎች መከለከሻ
ተመልካቾችም ለፋፍ ሁኑ
በሉ እናንተም ለድኑ

6.9 የዘመሁ ልጅ ቀምጠልጣላ
እህል ቢያቀርቡለት አይበላ
ምን እንደግስ ከዚህ ሊላ
እንጀራ ማር ተጠላ

6.10 የዛሬ ዘመን ሰረገላ
መቼ ላንድ ሉው ይቻላላ
እንድናነሳ ይሁን
ሁሉን እንደገዚር ይዘን

6.11 የማርያም ልጅ ነኝ ብለህ
ወልድ በራስህ ተኮራህ
ለብ ለይበልጥም ወይ ለባትህ
ተለመኛ እርቱህ

6.12 ብንቆጣጥር ዝምድና
መቸ እሩቃቸው ነን
ምላው ለዚህ ቤተ ሰው
ወንድም ለእመስላቸው

6.13 ተናንት ተኛተው ሌሊት
ለንቁገፐበረኝ ያላት
ሀስትም ለይደል እውነት
ይህ ሁሉ ያለመት

6.14 እግዘአትነ ማርያም ልንገርሽ
የበደለኝን ልጅሽ
እንድተነገረልኝ ይሁን
ሰሞታ ለደራሽን

6.15 እየታገልኩኝ እንደዋዛ
ሀይሎኛነቴ እጅግ በዛ
እኔ ጊታየን ስጥለው
ጥቂት ለሳቀየው

6.16 እናተን ያህል መድሀኒት
ለባትን ያህል ኩራት
ለስረው ገንዘው ሲሰጡት
ምን ይባላ መሪተ?

6.17 የባልንጀራየ ኩራቱ
በወርዱ ነው ወይ በሩመቱ
ልቡቱትና ይታየኝ
እንደት ፈጥሮ ሊጥለኝ

6.18 በዚህ በቅቅል በበረሀ
ምቢያጡጣ እንኳ የለ ውሀ
የፀሀይ መንገድ ሰምኔ
ጥላ ለበርኖለሁ እኔ

6.19 የዛሬ ዘመን መኳንንት
ለይወድም ለሉ ቢሾሙት
ጠቀሙት እንጂ ምን ጎዱት
ተሻረ ቢሽሩት

6.20 የሠማሲን ሰው ለምርቱ
ወደቦን መጠጣቱ
ሰው ሁሉ ለሰቆ ጉልበቱ
ቦሚዲስና ባቡሰንቱ

6.21 ጎድን ከኖቢት ሰበራኖ
ይገባ ነበር ለእንገኖ
ለያቸሁት ወይ ይህን ቀን
ታላቅ ታናሽ ሲሆን?

6.22 ለሰምን ሁሉ በጭብጠህ
ወደት ታመልጣለህ
ተይሂልና ዱካህ
ሙሶሊኒ ና እዚህ

6.23 የለሰም ነገስታት ለመዛሪድ
ጠፍተባቸዋል መንገድ
ቦኖል ማለፍ ሊቃታቸው
ሌላ ና ስሪላቸው

ክፍል ሰባት

ቧልት

ባልት

ክ ፍ ል 7

7.1 ለልጋወራሽ ወንድ ልጅ የወለዱ ጊዜ "እንኳን ደስ ያለዎት" ሉሚለት ሂደው "በእውነተም ዛሬ ወንድ ወጣዎት" ለልዋቸው ይባላል::

7.2 ለንድ ጊዜ ለንድ ሲጋራ የሚያጪስ ሰው በጣም እየሳለ ስእል ሲሰራ ስላገኙት: "ለረገ ለረገ እንደት ጥሩ ተስላለህ በል" ለሉት ይባላል::

7.3 ያበላ ጊታ
ለስርም የሚያፈታ
የሚተማለድ እመቢት
የሚይገላገል ጎረቢት
ክፋሲት
የሚያፈስ ቢት

7.4 ከበደ ጉደታ የተባለው የቀድሞው ንጉስ የነበር ዘበኛ ለንድ ቀን ከባድ ሰንጋ እየነዳ ወደ ቢተ-መንግስት ሲገባ ነጋድራስ ለዩት:: "ይዛን ሰንጋ" ብሉ ቢላቸው "ሉ ግሩም ነው እውነተም ከሆዱ የከበደ ነው" ለሉት ይባላል::

7.5 እንዲሁ ከበደ ጉደታ ወፍረም ስለነበረ ካንድ ቀጭን ሰው ጋር ለገኘተውት "ለያቸሁት የእገዚለብዛር ስራ?" ለሉት ይባላል:: "የእገዚለብዛር እንስራ" ሉሚለት ነው

7.6 ከበደ በየነ በጣም ወፍራም ሰው ነበር:: መኪና ተበላሽቶባቸው ምላው ፈንድቶ መንገድ ስላገኛቸው "ላድርስዎት" ብሎ ጠየቃቸው:: እሳቸውም ምላውን የሚሰራውን ሹፈራቸውን ጠርተው "እንተ ምላውን ስራና ድረስበኝ፤ እኔ በተነፋው እሄዳለሁ" አሉት ይባላል::

7.7 እንዲሁም አንድ ጊዜ እፍርድ ቤት ደጃፍ አተ አመር (በህዋላ ግራዝማች) የሚባሉ የጃንሆይ ሹፈር እጅግ ወፍራም ነበሩ:: ከባላንጣቸው ጋር ተጣልተው ገብ ገብ ስለገጠሙ ሁለቱም ወድቀው የፊስ ጪነት ስለ ተሰማ "አረ ተገላገሉ ጣጣው በዛ" አሉ ይባላል::

7.8 "ይህን ቤት ማን ሰራው" ብለው ቢጠይቁቸው:- "ሸማኔው ጠፍቶ ማርያም ሰራችው" ብለው መለሱ ይባላል::(ለማርያም ቤተክርስቲያን ማሰሪያ ከህዝብ በተዋጣገንዘብመሰራቱንለመጠቆም::)

7.9 ንጉሱ ባሉበት የሊሎማ ተኩስ ሲደረግ አልፍኝ አስከልካዩ በመጀመሪያ ጥይት ስለመታ፤ ነጋድራስ ቀስ ብለው " ጣይ ቡን አረጋት" አሉ ይባላል:: (አልፍኝ አስከልካዩ በጠላት ጊዜ ጣዳ እንደነበረ ለማስታወስ ነው::)

7.10 መኳንንቶች በጦም እንቁላል ሲበሉ ደርሰውባቸው ተደናግጠው "ነጋድራስ ይቀመጡ ከየት መጡ" ቢሉዋቸው "ከናዝሬት ወዳጆቼን <u>ጉድ ባይ ብየ</u> መጣሁ" ብለው መለሱላቸው:: የእንግሊዝኛ <u>ጉድ ባይና</u> በለማርኛ ጉድ ማየትን ለጠቃለው::

7.11 "ይህ መሬት የማነው?" ብለው ወሊሶ ላይ ቢጠይቋቸው "የለዲሱ ነጋሽ ነው" ሲሉ መለሱ:: (መፈንቀለ መንግስቱ በጊዜው ሞከረው ስለነበረ ነው ቢተወደድ ነጋሽ)

7.12 ከመስኮብ ቡድር የተገኘውን ገንዘብ ለንዳንድ ሰዎች ስለከፈሉ "እንዳው ነው የምትለፉት ሩብ ላታገኙ" ለልዋቸው ይባላል:: የመሰኮብ ገንዘብ ነው ሩብል::

7.13 ለንድ ደጃዝማች ጥሩ ተኩሰው ሊሎጣ ሙቱ ነጋድራስም" ደጃዝማች ገበዘ ነው ድር ይበጥሳል" ለልዋቸው ይባላል:: (ሽማኔ ስለነበሩ ነው የደጃዛሙች ለባት)

7.14 በወጣትነቲ ለኳስ ስለማይለና የጉርምስናም ጠጭነት ስለነበረ "ልጅዎ ይድነቃቸው ደህና ነው ወይ?" ቢልዋቸው "ለዎ ደህና ነበር ይህን ፋተ ቦል ቢተውልኝ" ለሉ ይባላል:: (ፋተቦል መጠጡን ቢተውልኝ ማለታቸው) ነው::

7.15 ለንድ ጊዜ ቢተመንግስቱ ለካቢ መኳንንቶች "ሁላቸሁም በሆኖቸሁ የምታስቡትን ለውቃለሁ" ብለው ተናገሩና "ለይውቁም" ቦሳሉ ለንዱ በመቶ ብር ተወራረዳቸው" እሳቸውም "ሁላቸሁም በሆኖቸሁ ለንጉሱ ነው የምታስቡ በሆኖቸሁ ያለው ይህ ነው" ብለው ሲናገሩ ደፍሮ ለሊ የሚል በመጥፋቱ ውርርዱን ረቱ::

7.16 ቢተ መንግስት የሬት ንጠባ ሆኖ እልፍኝ ለስከልካዩ ነጋድራስን ለይቶ "ነጋድራስ መኳንንቶቹ መጥተዋል?" ብሎ ጠየቃቸው እሳቸውም ሲመልሱ "ለዎ ምሳሽ ምሳሹ መጥቷል" ሉሉ ይባላል:: ይህንንም ያሉት ለቶ ዘውደ በላይነህ ብቻ ስለነበሩ ነው:: ለቶ ዘውደ በላይነህ በጣም ለጭር ሰው ነበሩ::

7.17 ከደብረዘይት ሲመጡ ሰዎች ለገኘተው " የሚታይለው የደብረዘይት መንገድ እንደት ነው?" ብለው ጠየቋቸው:: እሳቸውም "እያለቀ ለዲስ ለበባ ደርስዋል" ብለው መለሱላቸው:: (ጣንድ በኩል ስራው መጠናቀቁን ሲመልሱ በሌላ በኩል የተሰራው እየፈረሰ ለዲስ ለበባ ደርስዋል ማለታቸው ነው::)

7.18 ጦጉ ቦሚባል ስፍራ ከተራራ ፈልሰው ያወጡት ትኩስ እንፋሎት ብዙ ህመማን እየፈወሰ ስለነበረ ራስ ለደፍርሰም እዚያ ሂደው ታክመው ነበር:: ለንድ ቀን ለንድ መኳንንት ሊጠይቋቸው ቢመጡ ስላላገኙዋቸው "ነጋድራስ ራስ ለደፍርስን የት ለድረስከው?" ቢሉዋቸው "ለበረርኩልዎ" ሲሉ መለሱላቸው:: (ከመፈወሳቸው ብዛት ከንፍ ለውጥተው በረሩ ሎሚለት ነው::)

7.19 ለንዲት ሴት ዙፋን ችሎት ከሳቸው የክርክሩ እለት ለንባቢው "ሁነኛው" ቦሚባል ሰው ነበር ነገር ግን እርሱ "ከሴትየዋ ጋር የቀርብ ግንኙነት ለለው" እየተባለ ስሎሚወራ "ለንባቢው ሁነኛው ባልሆኑብኝ" ሉሉ:: የሴትየዋ (ባል) መሆኑን ለመንገር ነው::

7.20 ጋድራስ ሆስፒታል ታመው የቀደሞው ንጉስ ሊጠይቁቸው ሂዱና "ድነሀልኮ ለምን ከሆስፒታል አትወጣምን" ሉሉዋቸው እሳቸውም "እርስዎ ቀመው እኔ ለልጋ ላይ ሆኘ ሳንገርዎ ምን ሆንኩ ብየ ልውጣን" (ሁሉን ለልጋ ማለት ነው::)

7.21 ነጋድራስ መጀመሪያ በእጃቸው ይናፈጡና በኋላ በመሀረብ ይጠርጋሉ:: "ምነው መጀመሪያውኑ በመሀረብ ቢናፈጡ?" ሲሉዋቸው "ለምን? ካፍንጫዊ ለውጥቶ ወደኪስ?" ይሉ ነበር::

7.22 መኪና ተበላሽቶባቸው ሲያስገፉ "አልነሳም" ስላለ "ግፉ ግፉ ገና ነው" ይሉ ነበር::

ምእራፍ ሁለት

ሰምና ወርቅ ትርጉም

ክፍል አንድ

ትርጉም

ክ ፍ ል 1

1.1 ተርጉም፡ ስለጣኑ በሶስቱ እጅ ስለነበረና የበላይ ወሳኝ ማን እንደሆነ ስለማይታወቅ እንደ ስላሴ ሶስት ናቸሁ ለሁዱ ለምላክ ግን ከመሀከላቸሁ የለም ሉሳስት ነው::

1.2 ተርጉም፡ እኔን ያሰረኝ ምህረት የምጠይቀው ባለስልጣን ማነው? ንግስት ነዎ? ራስ ተፈረ፡ ወይስ ሀብተ ጊዮርጊስ?

1.3 ሰሙ፡ ወንድም ሆኖ የከዳውን (ተፈረን)
ወርቁ፡ ራስ ተፈረ በሳህለ ስላሴ ጠሁል ለልጅ ሊያሱ ወንድም ሲሆኑ በሊላ ጠሁል የልጅ ሊያሱን የለከስት ልጅ እቲጌ መነንን ቦሜገቡት ለማቸም ስለነበሩ ወንድማማቸ (ወንድም ለማቸ) ወንድምማም ለማቸም ሆኖ የከዳውን ሉሳስት ነው::

1.4 እንደ ላይኛው ነው::

1.5 ሰሙ፡ ነከሶ - ለንደ ከጠመደ የማይለቅ ሰው
ወርቁ፡ ነገሶ - የማይለቅ ሰው

1.6 ሰሙ፡ ለሉስት ሆነው ጠመደው (ነከሰው) ለነሱቀሉኝ
ወርቁ፡ ዘውዲቱ፡ ተፈረ፡ ሀብተጊዮርጊስ ለሉስት ነገሰው ለነሱቀሉኝ

1.7 ሰሙ፡ ከስራ ለስወጥተሽ ሊታደህይኝ
ወርቁ፡ ከእስር ለስወጥተሽ

1.8	ሰሙ፡	ራስ ስራ ካስያዙኝ ለንቺ ልታስወጪኝ ለተችይም
	ወርቁ፡	ራስ ካሰሩኝ ለንቺ ሎሚስፈታት ለቀም የለሽም
1.9	ሰሙ፡	ራስ ተፈሪ ስራ ለስገቡኝ
	ወርቁ፡	ራስ ተፈሪ እስር ለገቡኝ፡ ለሰሩኝ
1.10	ሰሙ፡	ጅማቴ ሁሉ ተሳስርዋል፡
	ወርቁ፡	ጅማ በእስር ላይ ነኝ
1.11		እንደላይኛው ነው
1.12		እንደላይኛው ነው
1.13	ሰሙ፡	እጣ ለስጥሎ ወሰደው
	ወርቁ፡	እጥ ለስጥሎ ወሰደው፡ ውቃቢ ለስርቆ ወሰደው
1.14		እንደላይኛው ነው
1.15	ሰሙ፡	ካሳ መክፈል ስላልቻለ ለሰረው
	ወርቁ፡	የሸዋን መኳንንት ለስፈርዶ ልጅ ሊያሱን በራስ ካሳ እጅ እንዲታሰር ለደረገ
1.16	ሰሙ፡	በከንቱ ካሳ መበላት ሲሆን
	ወርቁ፡	ሊያሱን ለስረህ የበላከው ምን ይጠቅምሀል? በሞላት ለራስ ካሳ የቀረበ ጥያቄ ነው
1.17	ሰሙ፡	ካሳ መክፈል ለቀቶት ታሰረ
	ወርቁ፡	ምክሬን ለልሰማ ብሎ በራስ ካሳ እጅ ታሰረ

ከ18-23 ያሉት በተለያዩ ሁኔታዎች የቀረቡ ቢሆንም ፍቻቸው ከላይ በተሬ ቁጥር 15 እስከ 17 እንዳሉት ነው::

1.24
ሰሙ: ካሳ ለማሬችሁ
ወርቁ: ካሳ ማሬችሁ

1.25
ሰሙ: ለተበደለው ካሳ ስለተቀረጠ እርቅ ወረደ
ወርቁ: ራስ ካሳ ስለቀረጡ ስለጠፉ እርቅ ወረደ

1.26
ሰሙ: ካሳ እንዳተበላ: ካሳ እንዳተቀበል
ወርቁ: ካሳ እንዳተበላ (እንዳተበላ ይጠብቃል) ጉድ እንዳይፈላብህ ሊያሱን መልስ ለማለት ነው

1.27
ሰሙ: ጅማ ጠጅ ስለጠፉ የንብ ለውራ ካለ ማር ላኩልን ለማለት ሲሆን
ወርቁ: ልጅ ሊያሱ በረሀ ጠቡ በሰባተኛው ለመት ስለተያዙ: ለውራችን ከተያዙ እኛን ማሩን ለማለት የተሳፈነው::

1.28
ሰሙ: ንግስት ለምኒልክ ተገዝካር ማር ለመላች
ወርቁ: እስረኞች ምህረት እንዲያገኙ ለማለደች ለማለት ነው

1.29
ሰሙ: ማር ብለሽ ለብይኝ
ወርቁ: ማሩት ብለሽ ለሰፈችኝ

1.30 ሰሙ፡ ከክኖው ሳይሆን ከማሩ ስጡን
ወርቁ፡ ለውሪውን ክኖ ማለታችሁን ትታችሁ
ምህረት ለስቀድመው ለማለት ነው

1.31 ሰሙ፡ ንብ ማርባት ካላወቀሽ ማር ለምኚ
ወርቁ፡ ለንቺ ምህረት ለማድረግ ስልጣን ካጣሽ
የሚችለውን ማር ብለሽ ለማልጂ

1.32 ሰሙ፡ ንግስት ሆና ማር ልመና ገቦቹ
ወርቁ፡ ንግስት ሆና የስልጣን ድሀ በመሆኗ ምህረት
እንዲያረግ ለማላጅነት ገቦቹ

1.33 ሰሙ፡ ድሀ ሆኘ እንደ ባለፀጎች ማር ለማረኝ
ወርቁ፡ እስረኛ ስለሆንኩ ምህረት ለማረኝ

1.34 እንደላይኞቹ

1.35 እንደላይኞቹ

1.36 ሰሙ፡ ምርጡን ማር ለብረን እንበላ
ወርቁ፡ ከእስር ማሩንና እኛም ለብረን ለንበላ

1.37 ሰሙ፡ ጠላው ማር ማር አለ፡የጠላ ጣእም የለውም
ወርቁ፡ ማር ማር (ምህረት ለድርግ) ማለቱን
ሰው ለልወደደውም

1.38 ሰሙ፡ ጢና ማሳጣት
ወርቁ፡ ለባጢና ሊያሱን ለሳጥተህ ልትገድለን ነው ወይ?
(ለባጢና የሊያሱ ሌላ መጠሪያቸው ነበር)

1.39 ሰሙ፡ ጢንቱን ለጥቺ
ወርቁ፡ ሊያሱ ለባጢናን ለጥቺ

1.40 እንደላይኛቹ ነው

1.41 እንደላይኛቹ ነው

1.42 እንደላይኛቹ ነው

1.43 ሰሙ፡ ሊያሱ ንግስት ዘውዲቱን ተገቢ ወይም
ተቢተመንግስት ለላስወጣሽም
ወርቁ፡ ሊያሱ ከባልሽ ከራስ ጉግሳ ለልለየሽም ነበር::
ተገቢ- ተጋብቻ ሎሚለት ነው::

1.44 ሰሙ፡ ተፈረ መኮንን ንግስት ዘውዲቱን ከቢተመንግስት
ለስወጣሽ ሲሆን
ወርቁ፡ ተፈረ ከራስ ጉግሳ ከባልሽ በመለየት
ከገቢ ለስወጣሽ ሚለት ነው:: (ተጋብቻ)

1.45 ሰሙ፡ ምንብና መጠጡ ጠዘተ ለስመለሰኝ ሲሆን
ወርቁ፡ ልጅ ሊያሱ የታሰሩት ፍቺ ስለነበር ያንን
ለመጠቀም ነው

1.46	ሰሙ፡	እንደተ ምግቡን ላውጣው ሲሆን
	ወርቁ፡	ልጅ ሊያሱን ከታሰረበት ከፍቼ እንደት ላውጣው ሎሚለት ነው።
1.47		እንደላይኛው ነው
1.48	ሰሙ፡	በጣዶ ሆድ ማስመለስ ሲሆን
	ወርቁ፡	ፍቼ ልጅ ሊያሱ የታሰሩበት ቦታ ነው
1.49	እንደላይኞቹ	ፍቼ ቦሚለው ቃል ላይ የተመሰረተ ነው
1.50	ሰሙ፡	ለዞ የተባለው የባህር ለውሬ ወሰደው
	ወርቁ፡	ለገዘዞ (በትእዛዘ) ሊያሱን ሲወስደው እንደት ኖር ቀመን እንይ ሎሚለት ነው
1.51	ሰሙ፡	ለዞ ሲወስደው
	ወርቁ፡	ለገዘዞ ሲወስደው
1.52	ሰሙ፡	ለልጋ ስር
	ወርቁ፡	ከዙፋኑ ከለልጋው ለንስተው ሊያሱን እስር ቤት ለገቡት (ካልጋ ስር)
1.53	ሰሙ፡	ከለልጋው ስር ተኛ
	ወርቁ፡	ከዙፋን (ከለልጋ) እስራትን መረጠ
1.54	ሰሙ፡	ብርሌው ከስራችሁ ስለሆነ እንኖትሰበሩት ተጠንቀቁ
	ወርቁ፡	ብርሌው ሊያሱ (እስር ነው) ታስሮዋል እውቁት

1.55 ሰሙ፦ ሊያሱ ከቅዱስ ሚካሌል ጋር በሰማይ ቤት ተቀምጠሀል

ወርቁ፦ እኔ ጣተ የተሳሳ በምድር ስሰቃይ
ለንተ ሞተህ ቀድመውህ ከሞቱት ለባትህ
ከንጉስ ሚካሌል ጋር በሰማይ ቤት
ተቀምጠሀል (ከሚካሌል ጋራ)

1.56 ሰሙ፦ ተፈረ ሊያሱን የፈረው ከመላኩ ሚካሌል ጋር ስለተቀመጠ ነው

ወርቁ፦ ሊያሱ ከለባቱ ከንጉስ ሚካሌል ጋር ስለሆነ ተፈረ ፈረው ሰማስት ነው

1.57 ሰሙ፦ ሉ! ስል (ቁ! ስል) ለቢት ስል ሰማተው ተውተ፦ማፈት

ወርቁ፦ ቁስሉ ተሰማቷቸው ለዘኑለት

1.58 ሰሙ፦ ቁ! ስል (ሉሉ! ስል) ሰማኘና ልጅን ተውልኝ

ወርቁ፦ ቁስሊን (ቁስሉቲን) ሰማኘና ልጅን ተውልኝ

1.59 ሰሙ፦ ንግስትን ለዚህ ያበቃቸው መቻል ወይም ተእግስት ነው

ወርቁ፦ ንግስትን ለዚህ ያበቃቸው ለማመቻል (ፈውታሪረ ሀብተጊዮርጊስ) ነው ሰማለት ነው

1.60 ሰሙ፦ ለፈረስህ ለመቻል ለስበ፦ እንዳይደክምብህ

ወርቁ፦ መቻልን (ተእግስትን) ለተርሳ ሰማለት ነው

1.61	ሰሙ፡	ፈረሳቸውን መቻልን እየሳቡ በፈተህ አለፉ (ቀድሞ ተልቅ ሰው ሲሞት ፈረስና የወገ እቃው በሰልፍ ያልፍ ስለነበር)
	ወርቁ፡	በመቻልህ እና በመታገስህ ፈታውሬሪ ሀበተ ጊዮርጊስ በፈተህ አለፉ ካንተ በፈት ሞቱ ሎሚለት ነው
1.62	ሰሙ፡	ማንም አያየን እያላቸሁ ሲሆን
	ወርቁ፡	አይርፕላን ነጂው ማየ በቦምብ እንዳይመታቸሁ ከከፉ ስራ ተጠንቶቱ ሎሚለት ነው (ፈረንሳዊው አይርፕላን ነጂ ስሙ ማየ ነበር)
1.63	ሰሙ፡	አይርፕላናችን የያዘውን እቃ ጥሉ እንደሆን ማን አየ?
	ወርቁ፡	አይርፕላን ነጂው ማየ የያዘውን ቦምብ ጥሉስ እንደሁ? (ጥሉስ እንደሁ ማየ)
1.64	ሰሙ፡	ጠራርጎ ስለፈጠራቸው እድፍም የለባቸው
	ወርቁ፡	ሎኛ ጠር አድርጎ ፈ ጉዋቸዋል። (ጠራርጎ)
1.65	ሰሙ፡	አስፋው የተባለው ሰው ካሳ (መካስ) አለበት
	ወርቁ፡	በነገሩ አስፋው ወሰን ካሳ አለበት
1.66	ሰሙ፡	ከሀጢአታችን ይፍቱን
	ወርቁ፡	ከእስራት ይፍቱን ሎሚለት ነው
1.67	ሰሙ፡	ቀስናቸው ውሸት ነው ፍትሀት አድርጉ ሲባሉ ይፃመማቸው ይጠፋል
	ወርቁ፡	ምህረት ጠይቀናቸው መልስ ተከለከልን። ከእስራት ይፍቱን ብሉናቸው

1.68 ተርጉም: እግሬን ለስር ቢላዋ መሳል ለስተማረኝ
የታሰሩት በእግር ብረት ስለነበር
በእግራቸው ብረት ማፋጨታቸውን ለመግለፅ ነው

1.69 ተርጉም: ምስጢሬ ተፈረ: የሚያስፈሩ ምስጢሮች .
ስሞላውቅ እንጂ ለለሊማ ጅማ ታስሬ ባልቀየሁ
ነበር:: ምስጢር እንዳላወጣ ተፈርቶ ነው::

1.70 ሰሙ: የሚጠጣ ጠጅ ነበር ለሳላሬ ጠሩ::
ወርቁ: ጠጅ ጅማ ለሉ: (ጠጅማ - ጠጅ ጅማ)

1.71 ተርጉም: ቀጣት እና እስራት ለሊያሱ ሳይሆን መሀላ
ለፍርሶ እሱን ለከዳው ከፍል ነበር የሚገባው

1.72 ሰሙ: እንደራሴ: እንደ ባለ ጉዳዩ የሚሆን የሰም
ወርቁ: ከባለስልጣኖቹ ያየሉት ራስ ተፈረ ናቸው ለማለት
ነው (እንደራስ የሚሆን)

1.73 ተርጉም: የጅማ ገዛት ምን ያህል እንደጎዳቸው
ለመግለፅ የገመቡት ገልፅ ንጥም ነው::

1.74 ሰሙ: ራስ ሂሳብ ስለማያውቁ ለንድ ብለው ይጀምሩ
(ከስር ለንድ ብለው): ከእስር ለመፍታት በእኔ ይጀምሩ
ወርቁ:

1.75 ተርጉም: ጅማ ለብረዋቸው የታሰሩትን ለስፋው ፈረደን
ለማንሳት ነው

1.76 ሰሙ፡ ማለ፡ መሀላ
ወርቁ፡ በኦርምኛ ማል? ምንድነህ? ይሉኝ ነበር ሎማለት ነው

1.77 ሰሙ፡ ጅማቱ አጣሽ?
ወርቁ፡ ጂማ ታጣሽ?

1.78 ሰሙ፡ አደባይሽ የሚያስፈራ ሆነ
ወርቁ፡ የምፅፈው ሁሉ በተፈረ በኩል ስሚያልፍ ፈራሁ፡ (ተፈረ ሆነብኝ አደባይሽ)::

1.79 ሰሙ፡ በልቻለሁ፡ ተመግቢያለሁ
ወርቁ፡ ልጅ ሊያሱ የታሰረበት ቦታ "ልቺ" ይባል ስለነበር፡ በልቼ አለሁ ሎማለት ነው

1.80 ሰሙ፡ ራሴ ብቻየን ብሆን
ወርቁ፡ ባለስልጣኑ በዛ እንጂ ራስ ብቻ ቢሆኑ አልጎናጸም ነበር

1.81 ሰሙ፡ ሂሳቡን ራስ ተማሩት፡ ተረዱት
ወርቁ፡ ራስ ተማሩት፡ ምህረት ካደረጉለት፡ ተሰማ ከሁለም ተገላገለ

1.82 ሰሙ፡ ግርግሳው በኖሬ ይሰራ
ወርቁ፡ ግርግሳው ልጅ ሊያሱ በኖረ

1.83 ሰሙ፡ አሁን ጠንካራ ስው ስለነገሰ ድሀ መመጽወቱ ሊቀር ነው

ወርቁ፡ ይብስ ድሀን ማጥቃት የሚችል ነገሰ

1.84 ሰሙ፡ በትግል አንስቶ ጣለኝ ሲሆን

ወርቁ፡ እስከ ሚኒስትርነት ክፍ አድርጎ አሁን ግን ጥንት እነበርክበት ጥሎኝ ሂደ ሎሚሉት ነው

1.85 ሰሙ፡ ጣራ አሸነፉዋቸሁ

ወርቁ፡ ጣር አሸነፉዋቸሁ፡ ስቀይ አሸነፉዋቸሁ

1.86 ሰሙ፡ ካሳ በሉርፃሮ ተነሳ ነው

ወርቁ፡ ሊያሱን ሉርፃቸ ደገፈው እንዳያስነሱብህ

1.87 ትርጉም፡ መንግስታቸው ሲገለበጥ ሊያሱ ሀረር ስለነበሩ በምድር ባቡር የሚመላለሱት ምኳው ስለ ሊያሱ ወሬ ለያመጡ ሎሚሉት ነው

1.88 ትርጉም፡ የተባበራችሁት ሊያሱን ለመጣል ነበረ፡ አሁን ግን እሱ በራስ ካሳ እጅ ከተሰረ የናንተ ጠበ ሊጀምር ነው

1.89 ትርጉም፡ በጅማ ለነበሩ የእስራት ጓደኞቻቸው የተፃፈ ነው::

1.90 ትርጉም፡ በእስር ላይ ስንሆን ወዳጅ ሁሉ ረሳን ሎሚሉት የተፃፈ ነው

1.91 ሰሙ፡ ስጋውን የሚገዛ ጠፍተ፡የከርስቲያን ስጋ ፈላጊ ለጥተ
ወርቁ፡ ጅማ የታሰርነው፡ የሚገዛን፡ የሚያስተዳድር
ሰው ለጥተን ተቀምጠናል ለማለት ነው፡
(የሚገዛ ለጥተው)

1.92 ሰሙ፡ ውሀ ዋና ስለሚያውቅ
ወርቁ፡ (ዋና) ዋናውን ባለስልጣን ቢያውቅ እስር ቤት ንብተ
አይቀርም ነበር

1.93 ሰሙ፡ ምነው ሳቃችሁብኝ?
ወርቁ፡ ምነው ሳውቃችሁ፡ማንነታችሁን እያወቀሁ

1.94 ሰሙ፡ የውርስ ንብረት ተካፈላችሁ ወይ?
ወርቁ፡ ሊያሱን የለጣቱን የንጉስ ሚካሌልን ሞት ወርሶ
ሞተ ዘውዲቱም የለባቷን የማኒልክን ሁሩን
ወርሳ ነገሰች

1.95 ሰሙ፡ በሀይሉ፡ በጉልበቱ ወጣ
ወርቁ፡ ልጅ ሊያሱ በለባይ ጠፉል ለምልጠው የሚዱ ጊዚ
የረዷቸው ራስ ሀይሉ ስለነበሩ "በሀይሉ ወጣ
እንጂ" ለማለት ነው

1.96 ሰሙ፡ ለነጠር መኘታውን ለቀቀላቸው መሬት ተኛ
ወርቁ፡ ሊያሱ ለሷንው ወይም ሁሩኑን ከለቀቀላቸሁ በኋላ
ለማን ስሙን ታጠፉታላቸሁ? ለማለት ነው

1.97 ሰሙ፡ ስሻሞት ፍተሀት የሚያደርግልንን፡ የቢተክርስቲያን ስርአት የሚያስፈፅመልንን
ወርቁ፡ ሊያሱ ከቀናው ከእስር ይፈታናል ስላለት ነው

1.98 ሰሙ፡ ለአንድ ሊያሱ ያልበቃው መኘታ ለሁለት ሰው በቃ
ወርቁ፡ ለሊያሱ ለበቻው የጠበበው ሁሩን ወይም አልጋ ለተፈረና ለዘውዲቱ በቃቸው ስላለት ነው

1.99 ሰሙ፡ ለጥሩቱ ተገቢው ቀጣት ይገባኛል
ወርቁ፡ ዛሬ ብታሰር እናንተ ስትሞቱ አፈታለሁ።
(እደሚያችሁ ይፍታኝ)

1.100 ሰሙ፡ ሊያሱ ሲሞት ለምንድነው ያላዘኑለት?
ወርቁ፡ የሚያገሱለት ይመስቱ፡ (ምነዋ በሞቱ የሚያገሱለት)

1.101 ሰሙ፡ ከደነፋክ-ላችሁ
ወርቁ፡ ከታሸሁ፡ (በእስራት) ካሻችሁኝ፡
ከታረምክ-ላችሁ፡ ከተቀጣሁ

1.102 ሰሙ፡ መሳቅ እያወቀህ
ወርቁ፡ እንደማወቀ እያወቀህ፡ ምስጢር ማውቁን እያወቀህ፡
(ሳቅ እያወቀህ)

1.103 ሰሙ፡ ከእስር ተፈቶ በደስታ መኖር ናፈቀኝ
ወርቁ፡ ወዳጆቸውን ከንቲባ ይስታን
ናፈቀኝ ስላለት ነው

1.104	ሰሙ፡	ለባጅፋር እቃዎን ከጅማ ያውጡ
	ወርቁ፡	ከጅው ለባጅፋር እቃዎን ያሸሹ ሎሚለት ነው (ከጅማ ለባጅፋር)
1.105	ሰሙ፡	ታስሪም ቢሆን መማርን፡ትምህርት እመርጣለሁ
	ወርቁ፡	ከታሰርክ በኋላ ምህረት ማግኘትን (ታስሮ መማር)
1.106	ሰሙ፡	"አሉ" ብሎ ለመጪሁስ ገደለም
	ወርቁ፡	(አሉ ሎሚለት) መናሪቸውን ለመናገር
1.107	ሰሙ፡	ንጉሱ መልእክቱን ተሰማ
	ወርቁ፡	ለተሰማ ከነገርከው (ነገረክው ተሰማ)
1.108	ሰሙ፡	እኔ ታስሬ ፎቅ ቤቲን ተካፈሉት
	ወርቁ፡	እኔ ምድር ቤት (እስር ቤት) ሆኘ እነሱ ፎቁን ወሰዱት
1.109	ሰሙ፡	ለሽከሮቻቸሁ ሬባቸው
	ወርቁ፡	ራብ ራባቸው፡ ረሀብን ረሱ፡ ጠገቡ ማለት ነው
1.110	ሰሙ፡	ሙግቲን የኋላ የኋላ የምረታ ከሆነ ብታሰርም ለተዘኡ
	ወርቁ፡	(ሙግቲን ተረታሁላቸሁ) ተፈረደብኘ
1.111	ሰሙ፡	የታሰሬቸሁት ብለህ ስሎኛ ለተጠይቀም ወይ?
	ወርቁ፡	የት ለሰሬቸሁት ብለህ ለተጠይቀም ወይ? ሊያሱን

1.112 ሰሙ፡ ሀ ብየ ከስር መማር አፈልጋለሁ
ወርቁ፡ ከአስራት ምህረት አፈልጋለሁ (ከስር መማር)

1.113 ሰሙ፡ የቴሌገራም መልእክቱን እንደተቀበልክ
ወርቁ፡ ልጅ ሊያሱ ካልጋ በወረዱ ጊዜ፡ ነጋድራስ የፖስታ ሚኒስትር ስለነበሩ፡ ስልኩም ቴሌገራሙም በእጃ ሆኖ እንደት ማግኘት ለቃተኝ ሎሚለት የዛፉት ነው

1.114 ተርጉም፡ የሊተዮጵያ መኳንንት ሊያሱን በመክዳታቸው የምሚሊክን ቃል ስላፈረሱ፡
-ጣልያን ጥሩ ለርነ ለነጣጠራቸው
-ሊያሱ በመውጉት ረታ
-ራስ ካሳም የሚገባቸውን ለገኙ
-ጠቅልም ጓዛቸውን ለነሱ
-ዳኛውም ከርማላ የመጣ ነበር
-የልጅ ሊያሱ ነገረፈጅ እችሎት ላይ ለልተገኘም
-ወይም፡ ሊያሱ ችሎታ ለገኘተ ጎናቸው ሳይቀሙ ከሞት በኋላ ፈጽቸው (ተችሎት ሳይቀሙ ከጎናቸው)

1.115 ሰሙ፡ ያንተ ሰላላ ድምፅ እንደት ይሎማ ይሆን?
ወርቁ፡ የሊያሱ ድምፅ ከታሰሩበት ከሰላሌ እንደት ይሎማ? ሎማለት ነው:: (ያንተማ ሰላሊ)

1.116 ሰሙ፡ ተሎማ እሸቴ ያምራሉ ብሎ ያደንቀኛል
ወርቁ፡ ተሎማ እሸቴን ማን ምህረት ለደረገላቸው? ብሎ ይደነቃል (መሞላቸው ብሎ)

1.117 ሰሙ፡ ምንም እንኳ ብትነግስ ለሷን ላይ ወይም ሁሉን ላይ ለስተቀመጠችም ለስተሰወጠችም፡ ለስኮረችም

ወርቁ፡ 1. ዘውዲቱ ብዙ ስልጣን ስላልነበራቸው፡ ምንም እንኳን ብትነገስም ሁሉን ላይ ለልወጣችም የንጉስ ስልጣን ለላገኘችም።

2. ከባላቸው ከራስ ጉግሳ ስለተለዩ (ነገሳ ባልን) ነገሳ ባል ዘንድ ለተቀመጥ ሥላለት ነው።

3. ለተባልገም

1.118 ሰሙ፡ ከዚህ ቀደም ያልተየ

ወርቁ፡ የፈታውራሪ ሀብተጊዮርጊስ ሞት የሚስታቸው የወይዘሮ ለልተየ ሞት ሆነ ሥላለት ነው

1.119 ሰሙ፡ ስራ ጠፋችሁ፡ስራ ለቃታችሁ

ወርቁ፡ ስር (ሥለነገም ሊያሱን) ለጠፋችሁ

1.120 ሰሙ፡ በትምህርት የተያዘ ተማሪ ነኝ

ወርቁ፡ ምህረት የሚጠበቅ ተማሪ ነኝ

1.121 ሰሙ፡ ጠጅ እንኳን ለላገኘሁም፡

ወርቁ፡ ጠጅ ጅማ ለላገኘሁም

1.122 ሰሙ፡ ለቡን (ከሀት) ሰዮተውኛል

ወርቁ፡ ቡና ጠጮቼ። (በቡን ተከኝ)

ክፍል ሁለት

ትርጉም

ክፍል 2

2.1

ሰሙ፡ በሳቅ ሞትኩኝ፡

ወርቁ፡ ሳቅ ሞትኩላቸሁ፡ እያወቀሁ

2.2

ሰሙ፡ ራስ ጉግሳ ወሊ በቁርጣን ከንግስት ዘውዲቱ ጋር ተጋብተው ሲኖሩ ምነው ከእርሳቸው ተፋቱ?

ወርቁ፡ ምነው ራስ ጉግሳ ለዘውዲቱ ለልገዛ ለሱ? ስለጣናቸውን ለላውቀ ለሱ?

2.3

ሰሙ፡ ራስ ጉግሳን ንግስት ከረደቸው ምንም ለይሆኑ

ወርቁ፡ የራስ ጉግሳን ሞት ንግስት ተረዱ

2.4

ሰሙ፡ ራስ ሀይሉ ማር ጫነው መጡ

ወርቁ፡ ራስ ሀይሉ የራስ ጉግሳን መሸነፍ ሲሰሙ ደንግጠው ማሩኝ ሉሉ፡ እጃቸውን ሰጡ

2.5

ሰሙ፡ ጉግስ ጪዋታ ስላላወቀ ውጉት ማለትህ ተገቢ ነው ወይ?

ወርቁ፡ ራስ ጉግሳ ያንተን ስለጣን ለላውቀም ስላለ ልክህ ለስወጋከው

2.6

ሰሙ፡ ጉግስ ጪዋታ ስላላወቀ ተወገቶ ወደቀ

ወርቁ፡ ራስ ጉግሳ መንግስትን ለላውቀም ስላለ በጦርነት ሞተ

2.7	ሰሙ፡	ሶሚን ለጠፋው፡ስለ እኔ መጥፎ ተናገረ
	ወርቁ፡	ራስ ጉግሳ ወሊ የሶሚንን ገዛት ይዘው ስለሸፈቱ
2.8	ሰሙ፡	ንጉሱ ጉግስ የሚያውቅ ሰው ሊጢዋታው ሰማን ይመርጣሉ?
	ወርቁ፡	ራስ ጉግሳ የንጉሱን ስልጣን ለላውቅ ለሉ
2.9	ሰሙ፡	ይገባኝ ስላልጠየቁ ፍርዱ ፀና፡
	ወርቁ፡	የንጉሶቹ ስልጣን ለይገባኝም ስላሉ ተፈረይባቸው
2.10	ሰሙ፡	ጉግስ ጢዋታ ባለማውቁ፡
	ወርቁ፡	ጉግሳ ስልጣንህን ለላውቁም ስላለ ነው የተናደድከው
2.11	ሰሙ፡	ንግስት ዘውዲቱ የባላቸውን ሞት ተረዱ
	ወርቁ፡	ንግስትም ወዲያው ተከተለው ስለሞቱ በሞት ባላቸውን ረዱ
2.12	ሰሙ፡	ራስ ሀይሉ ማር ጭነው መጡ
	ወርቁ፡	ራስ ሀይሉ የራስ ጉግሳን መሸነፍ ሲሰሙ ደንግጠው ማሩኝ ለሉ፡ እጃቸውን ሰጡ
2.13	ሰሙ፡	መልሉኩ ሚካኤል ሲነገረው ወደ ማይሶላው ወደ ራስ ጉግሳ ሉሞላጅ ብተልኩበት ዋጋ የለውም፡
	ወርቁ፡	በሰገሌ የእርስ በርስ ጦርነት በንጉስ ሚካኤል ላይ የደረሰው ሽንፈት ትምህርተ ለልሆነው ብሉ ለሞት በቃ

2.14 ሰሙ፡ የፈረስ ጉግስ ጪዋታ እንኳ ሎሚያውቅ ሰው
የሚይሞከረውን ጦር ሰጥተህ እንዲዋጋ ሾፃመከው
ወርቁ፡ ስልጣንህን ሉላውቅ ያለውን ጉግሳን በጦር
ወጋህው ለሳየህው

2.15 ሰሙ፡ ነፃ የወጡትን እንደገና መልሳችሁ ተገዥ ሎሚድረግ
ለምን ታስባላችሁ?
ወርቁ፡ የነጃም ህዝብ ላይ ደጃዝማች ይገዙ በሁዝቴን
ለምን ሾሞችሁበት?

2.16 ሰሙ፡ ዳኛው የዘጋውን መዘንጋ ሚኒስትሮች ከፈቱት፡
ወርቁ፡ ሎሚኒስትሮች ከፍተው/ ከፉ ሆነው፡ ለስፈጀኝ

2.17 ሰሙ፡ ተፈረ ጥሩ ቆዳ ለልረ ነው፡
ወርቁ፡ ተፈረ ወደር የሚይገኝለት የሚያለፉ፡ የሚያታገት
ሰው ነው

2.18 ሰሙ፡ ሚኒስትሮቻችን ቁርበት ቢያልቅባቸው
የሚያለፉላቸው፡ ለንተን ለልረ ሎጣቸው
ወርቁ፡ ለልረ፡ ለድጎሚ፡ ስረ የሚያበዛ ሰው ለንተን
ጣለባቸው

2.19 ሰሙ፡ እደን ለስሮ መጠየቅ ነበር፡
ወርቁ፡ /በስር ለስር/ በስረ ለስሮ ነበር ችሎታየን
መገመት የሚቻል

2.20 ሰሙ፡ ጎኛም ሆዱ ቀባት ይፈልጋል፡ ራስ ሀይሉ ያሙን ካሉቱባት እንደት ዘሉቱ?

ወርቁ፡ ሥጎኛም ያሉቱባት/ ጎኛም ካልነገሰ፡ ካልተቀባ አይሆንለትም፡ የጎኛሙ ራስ ሀይሉ ንጉስነት ሳያገኙ እንደት ዝም ሉሉ?

2.21 ሰሙ፡ የለንቺ እጅ ታስርዋል ቦሜን ጣት ፈትፍተሽ ታበይኛለሽ?

ወርቁ፡ ቦሜጣትሽ ልታበይኝ ሉልቻልሽም

2.22 ሰሙ፡ ለባይን ለቁርጠህ ጣና ሀይቅ ብቅ በል

ወርቁ፡ እንግሊጋቸ ሉጣና ሀይቅ ቦማም ስለጓጉ /ለንተ ሰው ተጣና/ በርትተህ የለባይን ወንዝ ተሻገርና ሀይቁን ጠበቅ

2.23 ሰሙ፡ ተፈረን ካረሚያ ሀይቅ እንደወጣከው ሁሉ ከጣና ሀይቅ ዋኝተህ ውጣ፡

ወርቁ፡ ሥተጣና/ በርታ፡ ጠንክር

2.24 ሰሙ፡ ለልጋ የራስጊና የግርጌ ጋድሙ እስካልተየ ድረስ ዙፋን በሀር ቢሸቀጠቀጥ ዋጋ የለውም

ወርቁ፡ ጠላትን የሚያሰጋውና የሚከበረው ደንበና ህግ ሲጠበቅ ነው

2.25 ሰሙ፡ ጣና ተገድቦ ለባይ ወደ ጉበፅ ከመፍሰስ ቢታገድ (ቢንተር) ውሀው እስከ ቦረና ተንጣሎ ተኛ፡

ወርቁ፡ ውሀቸን (እህል ውሀቸን ሊያሉ ተሸርብናልና) ቦረና (ወሰየው) ድረስልን

2.26 ሰሙ፡ ዳቦውን አንዱ ለሊላው ለምን ያገምጠዋል? ሲሆን
ወርቁ፡ ሁላችሁም ብዙ ብዙ እያላችሁ ለምን እርስ
በርሳችሁ ትባላላችሁ? ትጠፋፋላችሁ?

2.27 ሰሙ፡ በጥይት ብመታም እንደምንም እራሴን አስታምሚ ዳንኩ፡
ወርቁ፡ ከሀሀር ማዶ ያስመጡት ጠመንጃና ጥይት
ተወርሶባቸው አዳ ስለገቡ ይህ ሁሉ በደል
ቢደርስብኝም ለሁንም በህይወት ለለሁ

2.28 ሰሙ፡ ህመምተኛ ስለሆንኩ ህመሞቱን ጠም እንዳይሉኝ፡
ወርቁ፡ ተበድያለሁና ሀሚት እንዳልከለከል

2.29 ሰሙ፡ ጊተች መታመሞቸውን እንደት ለልተናገራችሁም? ሲሆን፡
ወርቁ፡ ጊተች ሲታሙ ለምን ለተነገሩዋቸውም? ለምን
ዝም ትላላችሁ?

2.30 ሰሙ፡ ህፃናት ልጆቻችን ወተት እንዳይቸገሩ እኔ ላም
ለምጥቻለሁ፡ ጀንሆይ ሰንጋ ያምጡ ሲሆን፡
ወርቁ፡ /እኔ ላም ለወጣሁ/ እኔ ላማ መጣሁ፡ እኔ
ለሀሚት መጣሁ

2.31 ሰሙ፡ ለልፎ ለልፎ ሰው የቢቱን በር ከፍቷል እርሰው
ግን ዘግተዋል፡
ወርቁ፡ ሰው ሁሉ በየቢቱ ተከፍቷል፡ ተቀይሞለል

2.32 ሰሙ፡ የተፈረን በሽታ የሀገር ውስጥም የለውጮፓም ሀኪሞች ሊያድኑት ስልቻሉም

ወርቁ፡ ተፈረ በሽታ ሆኖ ካመመ፡ ከጠመደ፡ መዳን ለይቻልም፡ቁመኛ ነው

2.33 ሰሙ፡ ስፍሬውን ጠራርጎ ለሳምሮ ለማቹን በወግ ሊቀበላቸው ወደ ሰገሊ ሂደ፡

ወርቁ፡ የእቴጊ መነን ለያት የተፈረ ለማቹ፡ ንጉስ ሚካኤል ሰገሊ ላይ ጦርነት ቢገጥሙት ተፈረ ከእነ ለሽከሮቻቸው ጠራርጎ ጨረሳቸው

2.34 ሰሙ፡ መነን ያን ያየቷን የንጉስ ሚካኤልን ጠላት ለገጥ ሉ፡

ወርቁ፡ ለዋቂ ቀርተ ለላዋቂው ሁላ መነን ተፈረን ባላገጥ፡ ባታገባው ይሻል ነበር ለለ

2.35 ሰሙ፡ ሚኒስትሮቹን ንጉሱ ጠጅ ለስዮለው ስላጠጡዋቸው ራስ ጠጅ ቦማስጣል ማርዎን ለያባ

ወርቁ፡ ራስ ምህረት ካደረጉላቸው በኋላ ሚኒስትሮቹ እንዳይበጠበጡ፡ /ራስ ተማራቸው እንዳይበጠበጡ/

2.36 ተርገም ቡበዙ ግፍ የቀመ ለልጋ መቺም ለይረጋ፡ ህዘብ ሲያስለቅስና ግፍ ሲፈፅም የናረ መንግስት ከተ ተረጋገተና ለረጋገተ ሊቀይ ለይችልም

2.37 ተርገም፡ ስልጣን ቦማኝውም ሁኔታ ቢገኘ መንግስት ግፍ ሳይሰራ በህገ ከተመራ ችግር የለውም

2.38 ሰሙ፡ ቁሪኛየ ለባጅፋር ከጅማ ተከተለውኝ እንጦጦ ድረስ መጡ፡

ወርቁ፡ ጅማ ታስሬ ቁሪኛየ ለባጅፋር ነበሩ፡ ለሁን ደግሞ ተፈትቼ እንጦጦ ስመጣ በጅሮንድ ዘለቀ ተተኩ

2.39 ሰሙ፡ ጅማቲ ታስሮ (ሽባ ሆኘ) ነጠዘ ገበሬ ያልነበርኩትን ያህል ለሁን ሙሉ ጤና ሆኘ እያለሁ ችግር ላይ ወደቀኩ፡

ወርቁ፡ ጅማ በግዞት ላይ ቆይተው ሲወጡ ንብረታቸው ተወርሶ በመድረሳቸው ችግር ቢገጥማቸው፡ ታስረው ይሻላቸው እንደነበርና ተፈትተው ሙሉ የመንቀሳቀስ መብት ከተቀዳጁ በኋላ ችግር እንደባሰባቸው ያሳያል

2.40 ሰሙ፡ ለሳ እንድታጠምድ መረብህን ጣል

ወርቁ፡ ጣልያን መረብህን (የመረብን ወንዝ)

2.41 ሰሙ፡ እባብ ነክቶታል እና በትርህን ጣለው

ወርቁ፡ ጣልያን በእጁ ያነሳውን በትር ይጣል፡ ሁለተኛም ለያንሳ፡ ለያጥቃን

2.42 ሰሙ፡ እኛን ተወንና ያኛውን ጠላትህን ጣል ሲሆን፡

ወርቁ፡ እኛን ትተህ ጣልያን ጠላትህን

2.43 ሰሙ፡ ጠላትክን እንደምንም ታግለህ ለሸንፍ

ወርቁ፡ ጣልያን ጠላትህን፡ ጠላትህ ጣልያን ነው

2.44 ሰሙ፡ ራስ ስፎም መረብ ለስዮሉ ለሳ ለስጠምዶ ባበላ እንደት ይጠላል?

ወርቁ፡ የመረብን ወንዝ ለስሉቀቀ ለሳበ ለበላው፡ ለእጢነቀው /ለሳ ባበላው/

2.45 ሰሙ፡ ለርቦኛ መረብ ለስዮሉ ለሳ ለስጠምዶ ባበላ እንደት ይጠላል?

ወርቁ፡ የመረብን ወንዝ ለስሉቀቀ ለሳበ ለበላው፡ ለእጢነቀው /ለሳ ባበላው/

2.46 ተርጉም፡ ስፎም በሞታውቀው ወንዝ ላይ መሸጋገሪያ ድልድይ ዘርግተህ ተሻገርና ቀኖን፡

2.47 ሰሙ፡ የወለጋው ባላቡ የጅቲ ልጅ ለስካለ ለልለቀቀችንም፡ እስዋ ባይሆንላት በልጅዋ ለማካኘነት ካሳ ከፍላ ተጠጋችን፡

ወርቁ፡ ለስካለ ጅቲ በልጅዋ በደጃች ካሳ ወለጣ ለማካይነት ከኛ (ከቀ.ሀ.ስ ቢተሰብ) ተጋብታ ለማት ሆነችን

2.48 ሰሙ፡ ይመር ጉልበተኛ ነበር በጉልበቱ ነው ቢቲን ያፈረሰው፡

ወርቁ፡ ይመር በሀይሉ ተእሳበ ነው ቢቲን ሀራጅ ያወጣው፡የሀራጁ ዋና ለስፈጭሚ ገራገሥች ይመር በራስ ሀይሉ ተእሳበ ነው ቢቲን ያሸጡት

2.49 ሰሙ፡ ተፈረ ረሀብ ውስጥ ለገሣኘ ለማለት ሲሆን፡

ወርቁ፡ ተራብ ለገሣኘ፡ እደንም ተሸመት ተራ ባገሣኘ

2.50 ሰሙ፡ የኢትዮጵያን ውበት ሥዓሳየት ተራራ ላይ እናውጣት
ወርቁ፡ ንግስት ዘውዲቱና ራስ ተፈሪ ለሁለት ይገዙ
ስለነበር፡ ንግስትን ከጋራ ለገዛዘ ነፃ እናውጣት

2.51 ሰሙ፡ ሙሶሊኒ ርሙ ላይ በዲስኩር ለሙዋሙቀ ኦጋደን
ላካቸው፡
ወርቁ፡ ሩም ቦሚባለው መጠጥ ለስክሮ ላካቸው
(በርም ለሙዋሙቀ)

2.52 ሰሙ፡ በሩም መጠጥ የሰከረ
ወርቁ፡ የርማ ስብከት ያሰከረው

2.53 ሰሙ፡ ለውርፕላናችን ካየር ቢተኩስ በጊምድሮችን
ለከታትሉ ጀረሰ፡
ወርቁ፡ ለይርፕላን የራስ ጉግሳ ወሌን ለመፀ ሥሻሸነፍ
ለመጀመሪያ ጊዚ ቦምብ ቢጥል በጊምድር
ተደናገጠ፡ቀናዎቹ መሪዎቹ ተከታትለው ወጡ

2.54 ሰሙ፡ ሊያሱ በጥልቡቱ፡ በሀይሉ ነው የሚተሜመን ምክሬን
ለልሰማ ለለኝ ሥዓለት ሲሆን፡
ወርቁ፡ ሊያሱ ከራስ ሀይሉ ጋር ቦማበር ከፍቼ
ሥዓምለጥ ያደረጉት መክሬ

2.55 ሰሙ፡ የንቀናቄ ሀይል የእገዚለብሄር ቁጣ መሆኑን ለሳየ
ወርቁ፡ የጎጃምን መሬት ያነቀ ለነቀው የጎጃምን መሬት
ያነቀው የራስ ሀይሉ ሴራ ነው

2.56 ሰሙ፡ የቁረ ለረጅ ልባስ ወይ?
ወርቁ፡ ንብረቴ እንደተ በሀራጅ ይሸጥ?

2.57 ሰሙ፡ ሊሊከተረከ እያለህ የኔ መብራት ለምን ለማረህ?
ወርቁ፡ ማብራት ማለት ሀራጅ ስለሆነ፡ ንብረቴን ለምን ሀራጅለወጣህ?

2.58 ሰሙ፡ ጋዝ ስላለቀብኝ ከሻማው ይስጡኝ፡
ወርቁ፡ እኔ ንብረቴ ሀራጅ ተብሎ (እኔ ለበራሁና ደህይቻለሁ)፡ ስለዚህ ንግስቱ ከሹሚያው (ከሻማው) ያስገቡኝ

2.59 ሰሙ፡ የሊሊከተረከ ብርሀን እያለህ ለምን እኔን ተጪማሪ ለብራ ተሎ ለህ?
ወርቁ፡ ለንተ ባለህበት እንደተ ንብረቴ ሀራጅ ይወጣል? (ለብራ የምትለኝ)

2.60 ሰሙ፡ ለለራጅ (ለከበተ ለራጅ)
ወርቁ፡ ለሀራጅ

2.61 ሰሙ፡ ሰራዊትህን ለስቸገርከው፡ ለጎጎቆልከው
ወርቁ፡ ችግር ለስቸገርከው፡ ችግርን ለስረሳከው፡ ሰራዊትህ ሞላለት

2.62 ሰሙ፡ መሸሻ (መድረሻ) ለሳጣው
ወርቁ፡ ይጽዝመቸ መሸሻ ባላገሩን ሁሉ ባዶ ለስቶሩት፡ ዘረፉት

2.63	ሰሙ፡	ሀይሉን፡ ጉልበቱን አሳየው
	ወርቁ፡	ራስ ሀይሉን አልጋወራሽ ልካቸውን አሳዩዋቸው
2.64	ሰሙ፡	ዮሀንስ ራሱ ዘብ ቁሞ ይጠበቃል
	ወርቁ፡	በደርቡሾች ጦርነት አሟ ዮሀንስ ተገድለው ራሳቸው ስለተቀረጠ የዮሀንስ መስዋእትነትና ራስ መቀረጥ ዛሬ ሎሬ አስተማማኝ ሁኔታ ፈጥሮዋል
2.65	ሰሙ፡	ጠመንጃ የያዘ አጃቢ አገኝቻለሁ
	ወርቁ፡	በእግር ብረት ታስሬያለሁ
2.66	ሰሙ፡	ምህረት አድርጊለለሁ ብለው እርቀ ይውረድ
	ወርቁ፡	ይማረክና ይታረቀ (ይታረቀ - ይገታ)
2.67	ሰሙ፡	ካሳ ከፍለው ይታረቁት
	ወርቁ፡	የራስ ካሳን ጦር ልከው ያርቁት
2.68	ትርጉም፡	ገንዘቦችን ሎሚጠቀም ስራ፡ ሉቱም ነገር ይዋል
2.69	ሰሙ፡	ምስጢሩን ሊላ ሰው ከሶላው ዋጋ የለውም
	ወርቁ፡	ከእኔ ከተሶላ ውዲያ ሁለም ቀረ
2.70	ትርጉም፡	የሙሶሉኒን ወንጀል ለመግለፅ
2.71	ሰሙ፡	ጥል ስም ከምትጠራ የነን ስም በሰጡህ
	ወርቁ፡	የሶሚንን ግዛት ቢሰጡህ ለይከፉኝም

2.72 ሰሙ፡ ስም ማጥፋት
ወርቁ፡ ደጃዝማች ገሰሰ በሶሚን ጠል ስለሸፈቱ
የተሰጠ ምክር

2.73 ሰሙ፡ እንዳትፈጽት የከለከለ፡ ያገላገለ ማነው?
ወርቁ፡ ሊተዮጵያ ለጋዘ መከላከያ ያስመጣቸው ሜዳስቴ የተባለ
መከላከያ ጀቦቲ በፈረንሳዮች ተይዞ በመቀረቱ፡
"ሜዳስቴ ከለከላችሁ" በመርገዝ ጭስ አስጠቃችሁ

2.74 ትርጉም፡ ሊጣልያን በጦርነት የመረገዝ ጋዝ መጠቀሙዋን ለመግለፅ

2.75 ሰሙ፡ ሶሚን ሶሚገባ አልጠበቅክልኝም
ወርቁ፡ ሶሚንን አልጠበቀንም

2.76 ትርጉም፡ ከሰገሌ ጦርነት በኋላ የወሎ ጣጣ አለቀ
ሲባል፡ የቀድሞውን ንጉስ ለመገደል ሞክሮ ጠመንጃ
የተያዘው የወሎው አህመድ አባ
ሻንቆ ከየት መጣ?
ስለከሸፈበት

2.77 ሰሙ፡ በእጣን አጠፉቸው
ወርቁ፡ በመንግስት ላይ ሲያልቱ በጣና በጠል ገዙት
ልኮ አጠፉቸው

2.78 ትርጉም፡ በበር በር ለግኝት በበርበራ ለግኝት ጠረፍ
ለግኝት የባህር በር ሊከፍትልን ነው

2.79 ሰሙ፡ በጉሊራ በሽታ
ወርቁ፡ ኮሊር የተባለው አውሮፕላን ነጂ በጣብ
እንዳይቧርሰው

2.80	ሰሙ፡	ሎሚ ደምስ እና ፀሀይወርቅ እንደት ያምራሉ
	ወርቁ፡	ማሞላሪቸው፡ማን ማሪቸው?
2.81	ሰሙ፡	መስቀልህ ለያስፈልገም በቃልህ ብትባርክ ይበቃል
	ወርቁ፡	በቃልህ ገስፃቸው፡ ለተስቀላቸው (ሰዎቹ ጠንሱ ላይ ተነስተው ስቅላት ተፈርዶባቸው ስለነበር)
2.82	ሰሙ፡	ስራፊት ነኝ
	ወርቁ፡	በስራ ፈተነኝ
2.83	ትርገም፡	ጢምድር ብቻ ባውርፕላን ተጠቃ
2.84	ሰሙ፡	ደረቅ ስጋ ሰጠኝ
	ወርቁ፡	የኛ ሰው ደጅ ካላስጠና፡ ካላደረቀ፡ ካላጮላ ለይሰጥም
2.85	ሰሙ፡	ለነጃሞችም ንገራቸው
	ወርቁ፡	ለነጃሞችም ለውራ ለሌቃ ሁን
2.86	ሰሙ፡	ብዙ ሽሉቀ ስላለ በየቦታው ሰመደበቅ እንችላለን
	ወርቁ፡	በስጋቱ ሁኒታ መውጪያ መግቢያ ጠፍተናል።
2.87	ሰሙ፡	ባዶ ለታስቀሩዋቸው እርቃን እንዳይቀሩ
	ወርቁ፡	ጣልያናችን በለድዋ ለታስቀርዋቸው
2.88	ሰሙ፡	ተከራከርና ዋጋውን ለውርድ
	ወርቁ፡	ገፅ ለርገህ ተዋጋና ተሸነፀህ ለድርጋቸው

2.89 ሰሙ፡ ጥሶ የገባው ካልሆነ ሌላ ለይቶልም
ወርቁ፡ የገቢ ለጋፋሪ ሊጋባ ጣሰው ስለነበሩ የእሳቸው
ወገን ካልሆነ ለይገባም

2.90 ሰሙ፡ ጥሩ የማእዘን እንጪት ላሳያቸሁ
ወርቁ፡ ሀዘን እንደት እንደሆነ በእኔ ተመልከቱ

2.91 ሰሙ፡ ኖኛ ይዛቸሁ ስላልመጣችሁ ሙሉጊታ ይኖኛችኋል
ወርቁ፡ ለንድም ኖኛ ለይገኝ (ለንድም ኖኛ ለይገኝ)
የሚይን ጣልያን የለም ሁላቸሁም ታልቃላቸሁ

2.92 ትርጉም፡ ራስ ስጅምና ራስ ካሳ እንዳታስበሉት

2.93 ሰሙ፡ ፀሀይ ካልመጣ ጥላ ለይውጹም
ወርቁ፡ የሚገለጠጥ (ጣይ ካልመጣ)

2.94 ሰሙ፡ ማር እንዲሰጠኝ ለማልጅኝ
ወርቁ፡ ማረው፡ ስጠው ብለሽ ለብልሽ ንገረልኝ

2.95 ሰሙ፡ ጀገናቹ ማይጪው ላይ ወጥ ተሰራላቸው
ወርቁ፡ ቦማይና በጪው - በውሀና በጪው ብቻ ወጥ ተሰራላቸው

2.96 ሰሙ፡ ብር ማፍሰስ፡ ማቅለጥ ይቀር
ወርቁ፡ ብራችንን የትም መበተን ይቀር፡ እንቅጥብ

2.97 ሰሙ፡ ቢት ለፍርስ ለተበለኝ እንጂ ሊላው ስራ ገድ የለኝም
ወርቁ፡ ቢቲን ሀራጅ ሊታውጣ፡ ትዳሬን ሊታፍርስ ቢተሰቢን ለተቡትን

2.98 ሰሙ፡ ሊጠም መገቢያ ሉቱበላ መጣሁ
ወርቁ፡ የምትሰጠኝን ለመቀበል መጣሁ

2.99 ሰሙ፡ ንጉስ ብዙ ስላለው ቢሰጥ ሊይደክይም
ወርቁ፡ ንጉስ ስጦታ ባደረገ ቁጥር ሉዲስ ወዳጅ ሉዲስ ድጋፍ ስሚገዛ ይጠነክራል

2.100 ሰሙ፡ የያዝኩትን ሽቀጥ የሚገዛኝ ሊጣሁ
ወርቁ፡ ለምኖ ፍሩሬው የሚያደርገኝ ሊጣሁ (ስራና ሽመት ተከለከልክ)

2.101 ሰሙ፡ ከመሬት የተነቀለ ጥሬ ድንች ምን ያረገልኛል?
ወርቁ፡ ከመሬት ነቅለህ፡ ወርሰህ ድንች ብትሰጠኝ ምን ያረገልኛል? ሰማለት ነው (ድግስ ላይ ከንጉሱ የድንች ወጥ ስለተላከላቸው)

2.102 ተርጉም፡ ፈታውራሪ ወጋየሁ ሮባ ኦጋደን ወሰን ላይ በሊጣልያ ወታደሮች ከላሌኖሮቻቸው ስለተገደሉ፡ሸበሌ ከመድረሳቸው በፊት ተገደሉ

2.103 ሰሙ፡ ወጋየሁ ቢሸነፍም መሬቱን ለለቀቀም
ወርቁ፡ ፈታውራሪ ወጋየሁ ሮባ እስከመጪረሻው ሲዋጉ እዚያው ስለቀሩ፡ ቢሸነፍም መሬት ለልለቀቀም

2.104 ሰሙ፡ መንቱን እራሳቸን እንዉርስ ዋቢ (ዋስ) አናሳልፍ
ወርቁ፡ ጠላታችን ዋቢ ሽበሌን ሳያልፍ እንዉርሰው

2.105 ከላይኛው ተመሳሳይ

2.106 ሰሙ፡ ባላጋራችን ዋስ አጣ
ወርቁ፡ የዋቢ ሽበሌ ወንዝ አረረበት ደረቀበት

2.107 ተርጉሙ፡ መልእክቱን የሚያደርስ ሞቷል ዳሩ ግን
ጉዳዩን አስፈፅሞ መልስ የሚያመጣ አልተገኘም

2.108 ሰሙ፡ በወዳጅ በጠንቋይ ሚለት ሲሆን
ወርቁ፡ በወዳጅ አይደለም ወይ? በወገን

2.109 ሰሙ፡ ጳጳስ ነውና ለክህነት አበቃችሁ
ወርቁ፡ እንዲህ ያስከናችሁ (ያርገሟቸሁ)

2.110 ሰሙ፡ አለም ላወረሱን
ወርቁ፡ አለምን (ያለምንም) ባዶ ላስቀሩን (ሰገሌ
ለቀሩት ለሊያሉ ወገኖች) እኛ ተተክተን
ስቃይ እናያለን

2.111 ሰሙ፡ ለዋዜ ይውዳል
ወርቁ፡ አሉይዚ የተባለውን የጣልያን ጦር አገሜቸ

2.112 ሰሙ፡ ኢትዮጵያ ታውሳ (ትናገር ታውራ)
ወርቁ፡ በአውሳ በኩል ኢትዮጵያ መበይልዋን የአለም
መንግስታት ይውቁ

2.113 ሰሙ፡ የሊጣልያን ጥፋት ላውሳ (ልናገር)
ወርቁ፡ ሊጣልያን ለለውሳ ለተመለስም (ለውሳን ለተለቱም)

2.114 ሰሙ፡ ለሳላፈው በደንብ ለይቶኖም
ወርቁ፡ ባለስልጣኑ በደንብ ባሎማከሩሬሉ ለንደም ሰው
ጉዳዩ የሞላለት ለይገኝም

2.115 ሰሙ፡ ለሊጣልያ ጦርነት መዋጪ የሲቶም ጉትቻ እንዲሸጥ
ወርቁ፡ የሲቶች ጉትቻ (መነተት) ለመድ እንደተ ይቀራል?

2.116 ሰሙ፡ ይመኖችን ተፈጥሞ ወደ መሬቱ ይመለስ
ወርቁ፡ በኛ ጦር ተደምስሶ (ተፈልሞ) ሬሳው መሬት ይገባ

2.117 ሰሙ፡ ብርሀን ካልተገኘ (ፀሀይ ከሌለ)
ወርቁ፡ ብራ - ባላገኝ ብራብ ለላገኝ

2.118 ሰሙ፡ በኔ ሞት ለይሬ ለተምጣብኝ
ወርቁ፡ ሀብቴን ንብረቴን ውሰድ እንጂ በሞት
(በህይወቴ) ለተምጣብኝ

2.119 ሰሙ፡ ካሳ እንዲከፍል ለቅረድበት ሲሆን
ወርቁ፡ በራስ ካሳና በራስ ስም ጦር ለስፈጥመው

2.120 ሰሙ፡ ለያሊው፡ብዙው ጠራችን
ወርቁ፡ የደጃዝማች ለያሊው ጦር በተከዚ ጠራል
ብቅ ብሎ ለጠላት ይታይ

2.121	ሰሙ፡	የለጋም እሾህ ለጥሬ
	ወርቁ፡	የለጋሚን ለውራጅ ለጥር ለድርገን እንጠበቀው
2.122	ሰሙ፡	ንግስት ዘውዲቱ ዋጋህን ተከፍልሀለች
	ወርቁ፡	ዘውዱን (ንግስናውን) ተቀበላታለህ
2.123	ሰሙ፡	ገፍተው መምጣትዎ ሰው እንዲያልቅ ነወይ?
	ወርቁ፡	እንዲያ-ለልቅ-ሰው እንዲህ ለልቅሰው (ለገዘነው) ነው ወይ የመጡት?
2.124	ሰሙ፡	ሊሻን (ሊፈልገን) መጣ
	ወርቁ፡	ሊሻን - ሽልማት መጣ
2.125	ትርጉም፡	ሊጣልያኖችን የሚመለከት ግልፅ ግጥም ነው (የጣሀር ማሻላ) ነዉ
2.126	ሰሙ፡	ወልወልን ከተማ ለቀህ ውጣ
	ወርቁ፡	በጥሬ ሳተወለወል ለውቀህ ውጣ
2.127	ሰሙ፡	እርጣ ስራ፡ ጥሩ ጌጥ
	ወርቁ፡	የሚረባ ነገር ቁም ነገር ስሩ
2.128	ትርጉም፡	ውድ የሆነውንና የሚያብረቀርቀውን ትታችሁ እንዳቀማቸን የሚሆነውን ገበተን እንጠቀም
2.129	ትርጉም፡	ሰመድ ሰበሶ ጀሊ ጦር ቀርቷል፡ ሰልፍ የተሳረ፡ ካኪ የለበሰ ጦር ተተክቷል።

2.130 ተርጉም፡ ገሬ ቀኝ እያሉ ሰልፍ ለመርገጥ ስላልተመቸ ለጋሻ ቦታ ይፈለግለት ·

2.131 ተርጉም፡ ሊያሱ ምክሬን ሰምተኝ ቢሆን እዚህ ለይደርስም፡ ለይወድቅም ነበር

2.132 ሰሙ፡ ጅማ ብሆን ለልነካም ነበር
ወርቁ፡ (ከጅማ) ከኖተኛ ብሆን ለልነካም ነበር

2.133 ሰሙ፡ ሳብ በሳብ ለደረገው
ወርቁ፡ ሀብቱን ሁሉ ለሌቦን እንዲጉበር ለደረገው

2.134 ሰሙ፡ ሳብ ፊሰሰው
ወርቁ፡ ለጻጻሱ እየገበረ ከሰረ

2.135 ሰሙ፡ ካቡን፡ ግንቡን እንደት እንውጣ?
ወርቁ፡ የግብፅ ጳጳስ ስላሰረን ከግብፅ ለቡን እንደት እንገላገል?

2.136 ሰሙ፡ ራሳቸው ብቻ ይታየኛል
ወርቁ፡ ለእኔ ከራሳቸው ከራስ በስተቀር ማንም ለይሆነኝ

2.137 ሰሙ፡ ለሳላፊነቱን ለላወቅህበትም (ለስተናጋጅነቱን)
ወርቁ፡ የተቸገረውን ለሳለፍከለትም ከችገሩ ለላወጣከውም

2.138 ሰሙ፡ ብርሀን ከሆነ በኋላ
ወርቁ፡ ባለቤቴ ፀሀይ ወርቅ ከቤት ከወጣች በኋላ ምን ለስፈጢከናችሁ?

2.139 ሰሙ፡ ከደስታ ብዛት ፈንድቄያለሁ
ወርቁ፡ መሬቴን ሁሉ ተወርሻለሁ ተነጥቄያለሁ
(መሬተ ሉቱ ቄያለሁ)

2.140 ሰሙ፡ እንደስራው ለተስጠው
ወርቁ፡ የየጁን ገዛት ለተስጠው

2.141 ሰሙ፡ ጊታ እግዚር የሚያደርገውን
ወርቁ፡ የሚያበለፅገውን ሀብታም የሚያደርገውን

2.142 ተርጉም፡ ማየ የተባለ አይሮፕላን ነጂ ከአነራስ ጉግሳ ላይ
ቦምብ ለመጣል ተሸከም ሄዶ ነበር

2.143 ተርጉም፡ እነተፈረ ሉረማያ ገብተው በዋናተኛ ስለወጡ
ሊያሰጥም ከሰላሊ ለምልጠ በለባይ ሙሉ ሊገባ
ለጥቂት ተበላሸበት

2.144 ተርጉም፡ ነጋድራስ የፖስታ ሚኒስትር ስለነበሩ እደ
ሳላውቀው በየት በሙሉ ተላልከው ሊያሰን ለጠፉት?

2.145 ሰሙ፡ ስለል ትመስላለች - ቆንጆ ነች
ወርቁ፡ ለስም ነገሰች እንጂ ስልጣን የላትም፡
እንደስለል ተቀመጣለች

2.146 ሰሙ፡ የተጣመመውን ሉቀኑልኝ
ወላም፡ ነጋድራስ ብለው ሰደዱኝ

2.147 ሰሙ፦ የከተማዉ ቦታ ወሰን
ወርቁ፦ የማዘጋጃ ቤቱ ሹም ከንቲባ ወሰኔ ስለነበሩ ከእሳቸው ለላልፍም

2.148 ሰሙ፦ እንጀራ የምትሰጠኝ
ወርቁ፦ ባለቢታቸው የነበሩትን ወ/ሮ ፀሀይ ወርቅን ለመዎቀስ

2.149 ትርገም፦ ድሮ የበላችሁ ሁሉ ዛሬ እኖየን ክፈሉልኝ፦ እሉልኝ "የድሮ ለሽከሮቻቸው - የበላዎቻቸው ስለሆኑ"

2.150 ትርገም፦ ጣልያን ጠላታችንን ተሸማምተን እንረድ፦ እንረዳዳ

2.151 ሰሙ፦ ሆደን ነፉኝ
ወርቁ፦ በሆደ ቀረታ ለደረ

2.152 ሰሙ፦ ራስ ተፈረ ካሳ ለዘጋጅተህ ጠበቀ
ወርቁ፦ ራስ ተፈረ፦ ራስ ካሳም የሊያሱን ካሳ ለሰፍድታችሁ ጠበቁ

2.153 ሰሙ፦ እኛ እማኞች ነን
ወርቁ፦ ለመማኘነት ነው የተፋመጥነው

2.154 ሰሙ፦ ጣት የለኝም
ወርቁ፦ ቢቲን ያፈረሰው በሀሬጅ ያሸጠው ሚጣት (ድህነት) ነው

2.155 ሰሙ፡ ፈንጣጣ ለንድ ለይናችንን ለጠፋው
ወርቁ፡ ጥዳው ከፍተኛ ሽብት ስለተሰጠው ጥዳ ለይናችን ሆነ

2.156 ሰሙ፡ ጠድ ለድርጎ
ወርቁ፡ ጥዳ ለድርጎ

2.157 ሰሙ፡ ወሪው ወሩ እንደት ተሰማ?
ወርቁ፡ ተሰማ እሸቲ እንደት ከከተማ ወሩ ይላካል?
(ወላም ስለተዘዋወሩ ነው)

2.158 ሰሙ፡ ሰይፉን ያስረከበ
ወርቁ፡ የታሰረው ለቶ ሰይፉ እንዲፈታ ሲማለዱለት ነው

2.159 ተርጉም፡ ግልፀ የሊኮናሚ ቀውስ መግለጫ

2.160 ተርጉም፡ ወንዞች ሽከማቸው ስለበዛ ድልድይ ለሰርተ፡
ሽከሙ ጠረል በድልድይ ላይ እንዲያልፍ
የሚያደርግ ጥሩ መሪ ይስጣቸሁ

2.161 ተርጉም፡ ገጥሞቺን ፅሬ ከሰውም ወቀሳ ከችገርም
እንዳርፍ፡ "ይፃፉ" እያተባሉ ብዙ ይጠየቁ ነበር

2.162 ሰሙ፡ ርሜን የሚባለው ፍሬ
ወርቁ፡ ርሜን የሊጣልያን ዋና ከተማ ከስር መንቀል
ለሊትዮጵያ ይበጃል

2.163 ሰሙ፡ የሚጠራኝ ጠፉ
ወርቁ፡ እኔን ጥሩ ሰው ነው የሚል ጠፉ

2.164 ሰሙ፡ በመሻሩ አዝናለሁ
ወርቁ፡ ተሻረ በኋላ የሚበቃውን ካጋበሰ፡ ከበቃው በኋላ ተሻረ

2.165 ሰሙ፡ ጥላ ያለበት ቦታ ፈልገው ይረፉ
ወርቁ፡ ከጥላ አያርፋም ወይ? ከጥል ከፀብ አይቆጠቡም ወይ?

2.166 ሰሙ፡ የንጉሱ ሽነም ተልኮ ነው ከባድ ነው ሁለም ተረዳድተው ማንሳት አቃታቸው
ወርቁ፡ ከስልጣናቸው ማንሳት፡ ማውረድ አቃታቸው

2.167 ሰሙ፡ ገና በትምህርት ላይ ነኝ
ወርቁ፡ ገና አሁን ምህረት ማገኘቴ ነው

2.168 ትርጉም፡ ሳልበላ ሳልጠጣ በድህነት ተቀረምጄ የምናርበትን ቢቲን የሚሸጡ መጡ

2.169 ሰሙ፡ ሞት ቢሆን፡ ምኝም ቢሆን
ወርቁ፡ ሞት እንደሆነ ሎማንም አይቀር

2.170 ትርጉም፡ ጠመንጃና ሳንጃ ሲመጡ ጦርና ጋሻ ቦታ አይኖራቸውም

2.171 ሰሙ፡ ባለአልበ ጊዮ
ወርቁ፡ ባል - አልበ፡ ካለባል እንዳትቀሩ

ክፍል ሶስት

ትርጉም

በሊጣልያን ጊዜ (1928/1933)

ክፍል 3

3.1 ሰሙ፡ ለዲሱ ወጥ ቤት ወጡን ጪው ስላበዛበት ተፈረ የሚበላበት ወጥ ለጣ

ወርቁ፡ ተፈረ ሁሉንም ጪው ለርጎት /ለውይጮት/ ወደ ስልጣን ወጣ (ወጣጣ)

3.2 ሰሙ፡ የንጉሱ ለሽከሮች በራሳቸሁ ቤት ወጥ ስሌጠፋ ይረቅ እንጀራ በላቸሁ

ወርቁ፡ እንጀራ ፍለጋ ካገራቸሁ ወጣቸሁ፡ወይም ስልጣን ላይ ወጣቸሁ

3.3 ሰሙ፡ እንግሊዝና ፈረንሳይ የለሙም ሰላም ለስከባረ (POLICEMEN) በመሆናቸሁ የናንተን ጥሩ ነገር (GOOD) ሳላይ ለመሙት

ወርቁ፡ እንግሊዝና ፈረንሳይ የመንግስታት ማህበር ለላፈ ሆነው ሊተዮጵያን ለሳልፈው ለሊጣልያን ስለሰጡ የናንተን ገፍ (የእጃቸሁን) ሰታገኙ ሳላይ ለመሙት (እነሰም በተራቸው የሊትለረን ከንድ ሲቀምሱ ለይተዋል)

3.4 ሰሙ፡ እነ ለስፋው በተመለከቱሽ
ወርቁ፡ የንጉሱ ሊጋባ የነበሩ ለስፋው ባዩሽ ለብረው ወደ ለንደን ሂደው ስለነበር ጣልያን ያሳመራትን ሊትዮጵያን ተመልሰው ባዩ

3.5 ትርጉም፡ ጣልያን ሚይጪው ላይ በጢስ መርገዝ ለጠቃን ለሁን ደግሞ ሲሸሽ በፊሱ ለስቸገረን

3.6 ትርጉም፡ እነ ለብረሀ ደጮኑ በግሪዚያኒ ላይ ቦምብ ስለወረወሩቡት የተፃፈ ነው

3.7 ትርጉም፡ የሊጣልያን ወታደር፡ ጥዳውም ለርበኛውም የገጠሩን ክበት እያተሻማ ይበላ ስለነበር፡ ጠላትህ ክበቱ ለይደለም ለልጋ ያፈረሰውን ውጋ ሎሚለት ነው

ሾ3.8 ሰሙ፡ ጥዳ ለተሁት
ወርቁ፡ በለንድ ለተሁት (ለተተባበሩ)

3.9 ሰሙ፡ የሊማሊሞን ለቀቡት ሎሬልና የለሎማጣ ዳገት ተደቀነብን
ወርቁ፡ ለላህ መለት ለመጣ፡ (የሩቪስት ጦር ስላጠቃን ነው)

3.10 ትርጉም፡ እንዲህ ተሆኖ ነው ወይ ለገር የሚያመራ የሚነገስ? ስልጣኑመንግስት የሚያዘው?

3.11 ሰሙ፡ ጠዛ ለገሬ እንደጠሩልባ እየተርጫከበኝና
እየተነፋብኝ (ቱቱ) ተዋርጀ ከምናር ብሞት ይሻሎኛል
ወርቁ፡ (ሊጣልያናች ኣጭ ጥቁርን ለንተ እንዳይለው ወሸው
ስለነበርና) በሊጣልያኛ ለንተ ማለት "ቱ"፡
ስለሆነ ለንተ የሚባል ደጀዝማች ሆንኩ

3.12 ተርገም፡ ጥቁር በኣጭ ሆቴል ንበተ እንዳይበላ
ስለተከለከለ ሞዝቮልድ ለጠንብ የነበረውን
ቢታቸውን ተከራይተ፡ምግብ ቤተ ያደረገው ጣልያን፡
ወጥቤት ውስጥ ተደብቀው እንዲበሉ ስላደረጋቸው ነው

3.13 ተርገም፡ ለብርሀ ደጅኒና ሞገስ ለስገዶም፡ በየካቲት 12
ቀን 1929፡ ራሱ በሰራው ቦምብ ግራዚያኒን
ስላቆሰሉት ግራዚያኒ ወጡን በልተ ሂደል

3.14 ተርገም፡ ለግራዚያኒ ባይጣፍጠውም ወጡን ለቀመሱት

3.15 ሰሙ፡ ፈደላችን-ቀለሞቻን ለስቸጋሪ ነው
ወርቁ፡ ሊጣሊያናች እናሰለጥናችኋለን ብለው መጥተው
የቀለም ልምነት ስላሰፈኑ ቦተፃፈ

3.16 ሰሙ፡ ጣዳ ለንሆንም ብላችሁ (በዳር ጠደሉ) ተበታተናችሁ
ወርቁ፡ በለንድነት ለንቆምም ብላችሁ በየፈናው ተበታተናችሁ

3.17 ሰሙ፡ የሚያስታውክ መድሀኒት ለጣሊያናች ስጡዋቸው
ወደለገራቸው የሚመልሳቸው፡ ከሊትዮጵያ
የሚያስወጣቸው መድሀኒት ስጡዋቸው

3.18 ሰሙ፡ ንጉሳችን ነው አንጂ ለንድ ላይ ለተሁት ብሎ የከለከለን ጣልያን ምን ለለ?

ወርቁ፡ ንጉሳችን ለሊጣልያ ጥሳ ለተሁት ብሎ ከለከለን

ክፍል አራት

ትርጉም

ጣልያን ከተባረረ አስከ ሞታቸው ድረስ

ክፍል 4

4.1 ሰሙ፡ ተምህርት ቤት የምንገባ መስሎተ ብዙ ተምህርት ቤት ከፈተ

ወርቁ፡ ተማሪ ከፍቷል፡ ፀረ መንግስት ቀስቶሳ በዮተማሪ ቤቱ በመጀመሩ

4.2 ትርጉም፡ እውነት የሌለበት እውቀት ከንቱ ነው ሎሚስት ነው

4.3 ሰሙ፡ ያገራችንን ስራስር መድሀኒት አልወደደም

ወርቁ፡ ስራ ስሩን፡ ስራ መስራትን ጠላ

4.4 ሰሙ፡ ስራስር ለተብሉ ህክምና ተማሩ

ወርቁ፡ ስራ ስር (እታች) ይቀር ለተበሉ፡ ስራን በላይ ለድርጉ፡ ስራን /ለተናቁ

4.5 ሰሙ፡ አንድ ወር ተለየይተን ቀይተናልና ዛሬ እንኳ እንገናኝ

ወርቁ፡ ዛሬ እንኳ በወሬ (በማውራት) እንገናኝ

4.6 ሰሙ፡ በሩው ለለቀ ለከተመ

ወርቁ፡ ከንበፅ ለቦን ማስመጣቱ ስላከተመ፡ ስላበቃ (ስለቀረ) በየበለላቱ ስራ አንፈታም

4.7 ሰሙ፡ ቡናው ለልስምማ ስላለን ሻዩ ይሻለናል
ወርቁ፡ የጉበቻችን ለቡን በኢትዮጵያዊ ለመተካት
የሚደረገው ጥረት ለጣላ፡ ነገር ለመጣ
(ጥል ለመጣ)

4.8 ሰሙ፡ የሰጡትን እቃ ቀጥሮ በእምነት (ሳያጎድል)
ካላቶየ ወዳጅነት ፈረሰ
ወርቁ፡ ሰው ካጣ ከደከየ ወዳጅ ለይናረውም

4.9 ሰሙ፡ ሆደን እየቀራረጠ አረፍት (ፋታ) ነሳኝ
ወርቁ፡ እንግሊዝ፡ ኦጋይንሃም፡ ጣናሃም፡ ከሮ
ለመንጠቅ ስለሞከረ

4.10 ሰሙ፡ በሀሞት የተጠበሰ ስጋ ይወድ እንደሆን ጠይቁት፡
ወርቁ፡ ሞት ጉበስ ስጋ ይወዳልን? ሞት ጠንደት የሞተ
ሰው ስጋ ይወዳል?

4.11 ሰሙ፡ ለጣትዎ ያስለመዱት ጠጅ ስለነበር ሰው ጠላዎን
ለልወደደም
ወርቁ፡ ህዝቡ ከጠላዎ፡ ጉጦቦዎን ለይቀበልም

4.12 ሰሙ፡ መቀጫ ከዘራ ለለህ
ወርቁ፡ ከዘር ለይደለም ወይ/ በትረ መንግስት ከዘር
የመጣልህ የወረስከው ስልጣን ለይደለም ወይ?

4.13 ሰሙ፡ ተሰማ እሽቲ ጠፍተህ ተረስተህ የነበር ብልሀት ተገለጠልህ

ወርቁ፡ ተሰማ እሽቲ ብላታ (የተባሉ ለሸቻሪ ዳኛ) ርቀውህ ቀይተው ዛሬስ ለገኙህ (ወዮልህ/ጉድፈላብህ)

4.14 ሰሙ፡ ለልክፍተም ለለኝ

ወርቁ፡ ከፍተ፡ ከፋ ሆኖ ለላስገባ ለለኝ

4.15 ሰሙ፡ ንብቺ ከጃንሆይ ጋር ለብር እንዳያየን፡ በበረኛ ለስከለከለኝ

ወርቁ፡ ጣዳው (አልፍኝ ለስከልካይ) እነን ከጃንሆይ ጋር ሚየት ጠልቶ ከእርሳቸው እንዳልነሩኝ ለደረገ (ለስከለከለኝ)

4.16 ተረገመ፡ እየተረዳዳን ሽክሙን እየተቀባበልን እንገለፉ፡ ከተውልድ ወደ ተውልድ መከራውን ላንዱ ክፍል ብቻ እንተውለት

4.17 ሰሙ፡ ጠመንጃህን ደግነው

ወርቁ፡ ለርበኛው ደግነው

4.18 ሰሙ፡ ለእምባኝነት - ለምስክርነት

ወርቁ፡ ለምባኝነት - ለመና

4.19 ሰሙ፡ ወጥ ቤቱ ለሳ ስለለበላኝ፡ ለበኑ "ምነው በሁዳይ" ብሎው ተቆጡኝ
ወርቁ፡ ባለስልጣኑ (ወጥ ቤቱ) እና እልፍኝ ለስከልካዩ (ለሳላፊው) ሀሳብ ለስገቡኝ፡(ለስጪነቁኝ፡ለዋከቡኝ፡ ጪቀኑኝ፡ ፍዳ መከራ ለሳዩኝ፡ለስቃዩኝ)

4.20 ሰሙ፡ ሹማገሊው ለህጎናት ባሰራህው ተማሪ ቢት ገባ
ወርቁ፡ ተማሪ ስላመፀ ለስተራቂ ሹማገሊ ገብተቢተል

4.21 ሰሙ፡ ያገራችን ሰው ከሰው እንደሚያጊጡ ምን ጊዜ ተገንዝቦ ነው ለረቂና ጠጅ የጠላው?
ወርቁ፡ ለረቂ ጠጅ ጠላ - ሶስቱንም ይጠጣል

4.22 ሰሙ፡ በመራቸሁ የተነሳ ያሰማቸሁት ዉጤት ተሰምቷል ልጅቷ ለይሏችሁ
ወርቁ፡ ለይሏችሁ ለቢተችሁ ተሰማ ለለላችሁ

4.23 ሰሙ፡ የሚሰማ ከተገኘ ተናገረ
ወርቁ፡ ተሰማን ለታስታውሺውም ወይ?

4.24 ሰሙ፡ ከማንኛውም ሌላ ውቅተ ይበልጥ በበጋ አህል ይበላል
ወርቁ፡ እንጀራ የሚገኝ በንብቻ፡ ጠዘምድና ብቻ ነው

4.25 ሰሙ፡ ሀይሉኛ መኪና ስጠኝ
ወርቁ፡ ከራስ ሀይሉ ከተወረሰው መኪና ስጠኝ

4.26	ሰሙ፡	እንግሊዝ እንደዘተው በማድረጉ ነቅሎ የሸሸው ሀበሻ ነው
	ወርቁ፡	ሀበሻ ዶልቶ - ለሲሮ ነው እንግሊዝን /ለንግሉ/ ካገራችን ያባረረው
4.27	ሰሙ፡	ሽፍቶች ሰውቻ ለይገኙም
	ወርቁ፡	ከመሀላቸው ለንድ ጥሩ ለይገኝም
4.28	ትርጉም፡	የሲጋራትን ጉዳት ለመጠቆም የተሳፈ።
4.29	ሰሙ፡	የለማራ ሰርግ ለይመስለኝም
	ወርቁ፡	የለማረ - (ጥሩ ሰርግ) ለይመስለኝም
4.30	ትርጉም፡	ስለሊርትራ ነፃ መውጣት እና ሊጣሊያ ባዶቢያ ብላ ሂደች (ደህና ሰንብቱ ሂድኩ ማለት ነው)
4.31	ሰሙ፡	ለንድ ለርጎ ለስተርቀ
	ወርቁ፡	ጥሩ ለድርጎ
4.32	ትርጉም፡	ከሊጣልያን እንደተገላገልን ሁሉ እንግሊዝንም እንደዚሂው ቢገላገለን ምን ለለ? (ባስደገመን)
4.33	ትርጉም፡	ስለስዊዝ ካናል መዘጋትና ስለቸገሩ ሲፅፉ፡ናስር ለተበሉት የሚለው ና ስራ ለተበሉት (ማፍረስ ነው የሚያውቀው) ለማለት ሲሆን ቀጥሉም መስኮብ ናስር ቻይና በለንድ ወገን መሆናቸውን ለማሳየት ነው

4.34 ሰሙ፡ ሀሩሩ ለትክልቱን ስላበላሸው ይበበ ለትክልት ለይገኝም
ወርቁ፡ ለዋሪ መልካ የነበረቸውን ያትክልት ስፍራ ለረስ
ለበበ ለመሸጥ በመገደኖቸው ይበበ መሰለኝ
የነውጣ ለትክልት

4.35 ትርጉም፡ ስለ ራስ ሀይሉ ሞት የተፃፈ ነው

4.36 ትርጉም፡ ሞገስ ለገኛለሁ

4.37 ሰሙ፡ በድንገት ድህነት (ለድብቶ፡ ለሽምቆ) ያዘኝ
ወርቁ፡ ወፍጮ ሎጣቁቋም ወደ ለሰላ ሲሄዱ መኪናቸው
ተገልበጣ ለደጋ ስለደረሰባቸው ድህነትን ስሸሽ
ለስልቶ መጥቶ መረመር ጣለኝ

4.38 ትርጉም፡ የኢሊክትሪክ ሀይል ከውሀ ሲገኝ ሎጣየት ስለበቁ

4.39 ትርጉም፡ ይህም እንደላይኛው ነው:: ለጥሬና ጠፊ የነበሩት
ታርቀው ተስማማሙተው ኢሊክትሪክን ወለዱ

4.40 ሰሙ፡ እሳት ማጥሬያ ሆኖ የናረውን ኧርቲት ዛሬ
መሀንዲሶቻችን ማብረያ ለደረጉት
ወርቁ፡ መሀንዲሶቻችን ከሸቦረት ኢሊክትሪክ ለመሳጨት

4.41 ሰሙ፡ ግዮን ያተባለውን ሰው ለስተምረህ እውቀት
የዘለቀው ሲታደርገው በመቃረብህ ጥሩ
ለስተማሪነትህን ለሁለም ሉሳህ
ወርቁ፡ ከግዮን ማለትም ከለባይ ወንዝ ኢሊክትሪክ
ሲተመነጫ ነው

4.42 ሰሙ፡ ብር ለገኛለሁ ብየ ደጅ ስጠና ሩብ እንኳን ሳላገኝ ቀረሁ

ወርቁ፡ (በቀድሞው መንግስት ከመስኮብ በተገኘው ብድር ሸሚያ) ሩብል የመስኮብ ብር ሎሚገኘት ብሞክርም ሳይደርሰኝ ቀረ

4.43 ተርገሙ፡ ስለላካባቢው ለገርቸ ውህደት የነበራቸውን ለስተያየት

4.44 ተርገሙ፡ ስለሊርትራ ነፃ መውጣት የተፃፈ

4.45 ሰሙ፡ ወንደማቸን ለስታርቀን ስለሄደ፡ የኔ ያንተ ሳንል የተቻለንን ያህል እንስራ

ወርቁ፡ ጣልያን ጣንነትን፡ ለገርን መሸጥ ለስተማርን ሂደ

4.46 ተርገሙ፡ የለባቶችን ጥረት የሚገልፅ ነው

4.47 ተርገሙ፡ ቢትወደድ ነጋሽ በቀዳማዊ ሀይለ ስላሴ ላይ በሸረቱ ጊዜ የተፃፈ

4.48 ተርገሙ፡ የለባይ ድልድይ መሰራት ብዙ ህዝብ ከጥፋት እንዳዳነ ለመግለፅ የተፃፈ

4.49 ሰሙ፡ ገመሉቹን ለንተ ሳብልኝ ለለች

ወርቁ፡ ንግስተ ሳባ ለንተን (ንጉስ ሰለሞንን) መርጣ ውናንተ መጣች

4.50 ተርጉም፡ ይጽገሞቸ በላይ ዘለቀ እና ቢትወደድ ነጋሽ
የቀኖማዊ ሀይለስላሴን ለልጋ ለመገልበጥ
በተነሱ ጊዜ የተፃፈ (በላይ ነጋሹን)

4.51 ሰሙ፡ እናታቸው ሲሞቱ የተፃፈ የሀዘን መግለጫ
ወርቁ፡ እናታቸው ሲሞቱ እህታቸውም ወደገጠር ስለተዛወሩ
ለጥቻቸው ለረፍኩ (እናቲንና እህቲን) ያስቡት ነው

4.52 ሰሙ፡ በጣልያን ወረራ ዘመን ለብረን ከፋውን ቀን
ለሳልፈን እንደተ እኔን ተተህ
አልፍኝ ንብተህ ተበላለህ?
ወርቁ፡ በሊጣልያ ጊዜ ለብረን ጥፃ ነበርን

4.53 ሰሙ፡ ንጉሱ ለሁን መጦተው አስከለያዩን ድረስ ሁላችንም
ለብረን ነበርን
ወርቁ፡ ንጉሱ "እገሊ ጥፃ ነው እገሊ ለይደለም" ብለው
ለዩን እንጂ ሁላችንም ጥፃ ሆነን
ሌጣት ያደርን ነበርን

4.54 ሰሙ፡ እጅ ኪሲ ውስጥ ሆኖ ጣቲ እንደተ ታየ?
ወርቁ፡ እጅ ኪሲ ንብተ ጭጣቲን፡ መቸገሬን ለዮብኝ

4.55 ሰሙ፡ ብላታ፡ ጳኖው ጠፉብኝ
ወርቁ፡ በዘልሀት ለጠፉብኝ ነው

4.56 ሰሙ፡ ለንጉሱ ታማኝ ለይደለም
ወርቁ፡ ለንጉሱ ከለማኝ (ሆሚት)

4.57 ተርጉም፡ በርተተህ ለምርት

4.58 ሰሙ፡ ድንኑ ሳትነግሩን የሚኖቸሁት በለይርፕላን በሬችሁ ምፅዋ ሎሚረፍ ናርዋልና?

ወርቁ፡ ምፅዋ በራችሁ (መገቢያ፡ በራሩችሁ)

4.59 ሰሙ፡ ለሱው የእንግሊዝ ልጅ ለልጋ ላይ ተውጣለች የሚል ጥርጣሬ ካደረብህ ሂደህ ጠይቃትና ለረጋግጥ

ወርቁ፡ ንግስት ሊልባቢዋ ስትነግስ (የቀድሞው ለልጋወራሽ በስርለቱ ላይ ተገኝተው ስለነበረ) ባልጋ (በመፈንቅለ መንግስት) ሳይሆን በስርለት በለልጋ ወራሽነት (በጪዋ ደንብ) ነው የወረሰቸውና ለንተም ከዚህ ተማር

4.60 ተርጉም፡ ሰሙም ወርቁም ልክ እንደላይኛው (ቁጥር **59**) ነው

4.61 ሰሙ፡ ኢርትራ "ደስ ብሎዋታል" ብየ እንኳን ደስ ያለሽ! ልላት ብዛድ ቀር ብሎዋት ለገኘቷት

ወርቁ፡ ኢርትራ ክፍት ሆና (ተከፍታ) መረብ ምላሽ ለኢትዮጵያ ክፍት ሆና ኢርትራ ከኢትዮጵያ ተዋህዳ ለገኘሁ

4.62 ሰሙ፡ ለስመሪም፡ ምፅዋም ገዛትህ እስከሆኑ ድረስ ከቆላ ህዝቡ ወደይጋ ቢሰበሰብ ምናለ?

ወርቁ፡ ህዝብህ መከራ ለይቷልና (ተቆልቷል) እኩህ ጠበቀው ከመከራ አውጣው

4.63 ሰሙ፡ ደሀ ከመኳንንት (ከጪዋ) ጋር አብሮ ገበታ ቀርቦ አይበላም

ወርቁ፡ 1. ደሀ ከጣዳ መኮንን ጋር አይበላም፡
2. የተራበው እያለ ያልተራበው ተሻምቶ አንዳይበላበት (በተራበ ተራ)

4.64 ሰሙ፡ ሀኪሙ ቢያክመኝም አይኔ አሁንም ይጋርደኛል

ወርቁ፡ ጋርድዎ (ዘበኛዎ) አላሳለፈኝም (አለቀቀኝም) /ጋርድ ዘበኛ ነው/

4.65 ትርገም፡ ንብረመድህን ጎሳና በቀለ - የመካሲሳ አረቄ ፋብሪካ ይዘው ስለነበር ብቅሉን ይውቁ ነው

4.66 ሰሙ፡ ጣልያንን ቆላ ወርዷል ብላችሁ የምትፈልጉት አርበኞች ወደደጋ ሸኖ ወጥቷልና እዚያ ተጠጥላችሁት ውጡ

ወርቁ፡ ጣልያን ሸኖ (ሸንቶ) ሸሽቷል ፈርቶ

4.67 ሰሙ፡ ነጭም ተወስደው ቢቀበሩ?

ወርቁ፡ በነጭም ራስ ሀይሉ የተከበሩ የተደነቁ (መልሉክ) ነበሩ

4.68 ትርገም፡ ሊልያስ (ፓይለት ስለነበረ በሶማይ) ይድነቃቸውና መቱሉበያ በምድር አገራቸውን ያገልግሉ - (ለልጆቻቸው የባፋት)

4.69	ሰሙ፡	የላኩህን ነገረህ እስከምትመጣ ቀጪ ስለምጠብቀህ መልሱን ተሉ ለምጣልኝ
	ወርቁ፡	እንዳትፈራ ውጪ ቀጪ እጠብቀሀለሁ
4.70	ሰሙ፡	ይህ ሁሉ ለዘንተኛ ለምን መጣ?
	ወርቁ፡	ይህ ሁሉ ለዘን - ተኛ (ሀዘን በኛ በሊተዮጵያውያን ላይ) ለምን እንደመጣ እስቲ የሊተዮጵያን ለምላክ ልጠይቀው
4.71	ሰሙ፡	በመካከላችን ባእድ ሰው ለይግባ
	ወርቁ፡	"በለዳ ከኛ ሌላ ሰው ለይግቦ (የለይለን ገዛተ ለንድ ቤተሰብ ብቻውን ይዞት ስለነበረ)
4.72	ሰሙ፡	ለዊ መስቀለ ሊያሱስዎን ለሳዩት
	ወርቁ፡	ለዊ በስቅላት የሚቀጡ መሆንዎን በቢሾፍቱ ከተማ ለሳዩት (ተማሪዎች ለጠፉ ተብለው፡ቢሸፍቱ በስቅላት በተቀጡጊዚ)
4.73	ሰሙ፡	ለነፍስህ ለሳኝ ፀሎተኛ ሆነህ በምን ለንጀትህ ጪከነህ ጠላትህን ታጠቅዋለህ?
	ወርቁ፡	በየተኛው ተዋጊ ጀት ለይርፐላን ጠላትህን ተመታዋለህ? (ቦማን ዝቦት)
4.74	ሰሙ፡	እንግሊዝኛ ለልገጣ ለለ፡
	ወርቁ፡	እንግሊዝ ንብፅንና ህንድን ያላሰሌጠነውን ያህል እንደተ እኛ ለገር መገባባት ለቃተው?

4.75 ተርጉም፡ ጋንዲ ሬሳው ሲቃጠል ለህንድ ህዝብ የነፃነት ብርሀን ሆነ

4.76 ሰሙ፡ ጥለከኝ ወደእልፍኝ ሂደህ የተጋጠከው ጃንሆይ "አብርህ አይብላ" ስላሉህ ነው?
ወርቁ፡ ጃንሆይ "ጡዳ እንዳይበላ" ብለውሀል?

4.77 ሰሙ፡ ከስደት ወደያርስታቸው ሲመለሱ የሚዘረቱ ለጥተው ተሶሚ ሰጠቻቸው
ወርቁ፡ ወ/ሮ ተሶሚ ዳርጌ (የራስ ዳርጌ ልጅ) ከጣሊያን ልጅ ወልደው ቀዩ

4.78 ሰሙ፡ የግቢ ሚኒስትርነት ሹመት
ወርቁ፡ የጋብቻ ስነስርአት አስፈፃሚ ሆንክ

4.79 ሰሙ፡ በርማ ሲደርስ አልበላም አለ
ወርቁ፡ እርሚን ሳላውጣ አልበላም ብሉ (የቀድሞው ንጉስ የበርማን ጉብኝት አቁርጠው ሲሉ)

4.80 ሰሙ፡ የአረብ አንድነት ምስረታ እንዳይጨናገፍ ለባይ ላይ በሚመሰረተበት ወቅት የናስርን ስሙን ለታንሱ
ወርቁ፡ ና ስራ - ወይም የስራው ተካፋይ ሁን እንዳትሉት

4.81 ሰሙ፡ ላቡን ጨረሰ
ወርቁ፡ ሀብት፡ ንብረቱን በጠንቱ ለለቡት ሰጠ

4.82 ሰሙ፡ ላቡን ለንጠፍጥፎ ነው
ወርቁ፡ ሊቀ ካህናት ሁሉ ተቀባይነት የሚኖረው ጠዋት
ሚታ ለቡኑን ሲያገለግል ነው

4.83 ሰሙ፡ ሊላው ሻይ ሲጠጣ እኔ ቡናውን ጠጥቼ እንቅልፍ
ከለከለኝ፡ ቁጪ ብየ ለደርኩ
ወርቁ፡ (ጉብዛዊው) ለቡን ለስቸገረኝ፡ ሰላም ነሳኝ

4.84 ሰሙ፡ ጦም ለመቀበል መጣሁኝ
ወርቁ፡ ስጦታ ለመቀበል ተገኘሁ

4.85 ሰሙ፡ ጃንሆይ ለለቢታቸው ሊራስ መኮንን ሞክሽ ስሎሚያደሉ
ይሀ መኮንን ከተባለው ሰው ጋር በለንድ
ሚላድ ለይብላ (ለይቀረብ) ይላሉ
ወርቁ፡ ጃንሆይ ጣዳ ይብላ ይላሉ

4.86 ሰሙ፡ እኛ ሳንሰራ ስራችን ጎረቢቶቻችን የሰሩትን መብላት
ብቻ ሆነ
ወርቁ፡ ስራ ጠልተን በልተ መተኛት በላ - ተኛ ብቻ ሆነና

4.87 ሰሙ፡ ምነው ሀኪሞቹ ሁሉ "ሻይ ይሻልዎታል" ሲሉ ቡና
መጠጣትዎ ለምንድነው?
ወርቁ፡ ወይብ ለማገኘት ከጅለዋል

4.88 ሰሙ፡ በትርህን እባብ ስለነካው መርገዝ ለያጣምና ጣለው
ወርቁ፡ ሊጣልያ ኖገም በእኛ ላይ ወረራ ለተሰንዘር

4.89	ሰሙ፦	ባለሙያ ነህና የቆቅ ውጥ ለብላን
	ወርቁ፦	የቆቃን ገድብ ለሰርተህ ሀበታም ለድርገን
4.90	ሰሙ፦	ተሸዋ ወደ ሞሚሲን መንገዱ ከፍት ነው
	ወርቁ፦	ሞሚሲን እንደፈለገ (ተሻው) የሚጓዝበት መንገድ ተከፍተለታል
4.91	ትርገም፦	ስለ ሰንደቅ ለሞኖና ለንድነት ጥቅምና ክብር የተገጠመ
4.92	ሰሙ፦	እንዳንተ ገርማ ሞገስ ያለው ንጉስ ነግሶ ለያቀም
	ወርቁ፦	እንዳንተ ነፍሰ ገዳይ ነግሶ ለያቀም
4.93	ሰሙ፦	ሁሉም ልክ ነንደር እንደተቀበረት ይጽፉ መልኪ ለገሩ ሲጥርና ሲሞት ከንቲባ ንብሩ ለተውልድ ለገርዎ ምንም ሳያደርጉ ገዘመ ብለው በመቅረትዎ ለሰም ለዘነበዎ
	ወርቁ፦	ከንቲባ ንብሩ ምላው ለገርዎ ነንደር መቀበር ሲገባዎ እዚሁ ለዲስ ለበባ ተቀበሩ
4.94	ሰሙ፦	ሰማሉች ከእኛ ፊረንጅን (ኳሁን) መረጡ
	ወርቁ፦	ሰማሉች ተሳዉ-ተመቱ
4.95	ትርገም፦	ሲጋራና ውስኪ ለይጠቀምም ይቀርብህ
4.96	ትርገም፦	ለሊተዮጵያ ለንደነትና እድገት ያሳቸውን ምኞት የገለፁበት

4.97 ሰሙ፡ ተናገሩ
ወርቁ፡ መና- ባዶ ለገረቸሁን

4.98 ተርገም፡ የለከሰምን ሀውልት ርም መተከላቸው ለይጠቀማቸውም እንዲያውም በሊተዮጵያ ላይ ለሰሩት ገፍ ማስረጃ ነው:: ይመልሱ::

4.99 ሰሙ፡ ፀሀይ ካልወጣ
ወርቁ፡ ያለ ብር፡ ያለ ገንዘብ

4.100 ሰሙ፡ ተምህርት ተምሬያለሁ
ወርቁ፡ ከእኛ ነፃ ነኝ ምህረት ለግኝቻለሁ

4.101 ተርገም፡ ወንዞቻችን እንዲገደቡ ያሳሰቡበት

4.102 ሰሙ፡ ለተከልቶች ውሀ ይጠጡ
ወርቁ፡ ወጣቶች በለልኮል ተጎዱ (ጠወለጉ)

4.103 ሰሙ፡ ህዝብ ከስልጣን ለወረደው
ወርቁ፡ ህዝብ ሻረ- ረካ

4.104 ተርገም፡ ስለሲጋራ ጎጂነት የሣፉት ግልፅ ጉዮም

4.105 ሰሙ፡ ቀቅ እያበላን
ወርቁ፡ የቀቃን ገድብ አሰርተን

4.106 ሰሙ፡ መስኮቶቹ ወደጪሪቃ ርኪት ስለላኩ፡ ምሳሽ ጪሪቃ ተጠበስቃ ትስቀብናለች
ወርቁ፡ ሱሜሊም በተመሳሳይ የካርታ ቀርፅ እና በመስኮት መሳሪያ ተጠበስቃለች ሎሚሉት የተባፈ

4.107 ሰሙ፡ ለንድ ወር ፈጀብኝ
ወርቁ፡ እያወራሁ ገባሁ (በወሬ)

4.108 ሰሙ፡ ሉንዶን የጦር መሳሪያ (ጠመንጃ)
ወርቁ፡ የእንግሊገን ድጋፍ ስናገኝ

4.109 ሰሙ፡ ሀብት የሚገኝበትን ትምህርት እንደማስተማር እኔን ይከታተላሉ
ወርቁ፡ ብር ለምጣ ይላሉ (ብር ብር)

4.110 ሰሙ፡ ብዙ ህዝብ ተሰበሰቧል
ወርቁ፡ ያለውም የሊለውም ሰመና መጥቷል

4.111 ትርጉም፡ ስለ ሊርትራ ነፃ መውጣት ግልፅ ጥያቄ

4.112 ሰሙ፡ ለመዳመው ፈታኝን
ወርቁ፡ ያሎሚሁት የለዋራ መልካ እርሻ ለምን ሎሚራቸው ሎሚለት የተባፈ

4.113 ትርጉሙ፡ በላይንስ ስላልገፋን ሎሮ ለውተሚነ ጦሳቸን እገዚለብሄር ነው

4.114 ሰሙ፡ ሞያ ላለው፡ ችሎታ ላለው
ወርቁ፡ መዋያ ላለው፡ ሀብት ላለው

4.115 ሰሙ፡ በጥፋቴ ታሰርኩ
ወርቁ፡ ለልጃቸው ዋስ ሆነው ስለታሰሩ

4.116 ሰሙ፡ ለተከሰሰች ውሀ ካላገኙ
ወርቁ፡ መጠጥ መጠጥ ካሉ- ሰካራም ከሆኑ

4.117 ተርጉም፡ ግጥሞቻቸውን በመፅሀፍ እንዲያወጡ በጋዚጣ ለጠየቃቸው ስላቪ ለተባለ ሰው በጋዚጣ የሰጡት መልስ

4.118 ተርጉም፡ ለክፉ የመጣው ለደግ ስራ ዋለ

4.119 ሰሙ፡ በትምባሆ ዉስ ለፈነን
ወርቁ፡ ትምባሆ ሚዉስ ለስተምርን ጤናችንን በከለው

4.120 ሰሙ፡ ሉንዶንና ህንድ የተባሉት ጠመንጃዎች ለይመዘዘሙ ነበር
ወርቁ፡ የእንገሊዝና የህንድ ጦር እኛን ለመርዳት ለይመጣም ነበር

4.121 ተርጉም፡ ለድሀ በለሉ ስራ ነው
ወይም በለሷ የለውም

4.122 ሰሙ፡ ቀጥቀጠው ለስተካከሉት
ወርቁ፡ ቀጥቀጠው እልሀ ለስገቡት

4.123 ሰሙ፡ (ለሳባ) - ሊሳባ ለልስትም
ወርቁ፡ ለምን ለሳባም?

4.124 ሰሙ፡ ራስ መስሩን መልካቸው ለያታቸውን
ለባቶሳውን መሰለ
ወርቁ፡ እንደለያታቸው የሰው ንብረት ይነጥቁ ጀመር

4.125 ሰሙ፡ ሸቀጡን ጪርሶ ሂደ
ወርቁ፡ ለጣ- ለራና ሂደ

4.126 ሰሙ፡ ለጥሬውን ሸልመው እደን ለሰሩኝ
ወርቁ፡ የልጆቸውን ክብር የደፈሩትን ራስ ይስታን ሸልመው
እደን ለሰሩኝ

ኤልያስ ተሰማ

4.127 ተርጉም፡ ነቢዩ ኢልያስ ከነነፍሱ ለረገ ስለሚባል ከዚያ ያመለጣለሰ ነው

4.128 ሰሙ፡ እንደነቢዩ ኢልያስ በእሳተ ሰረገላ ለረገ
ወርቱ፡ በአይርፐላን ተቃጠለ

4.129 ትረጉም፡ የሚደርሰው ጦርነት የአየር ሀይል ስላልነበረንና ስለተጠቃን በዚያ ተናዶ አይርፐላን ነጂነት ገበተ ለሞት በቃ

4.130 ትርጉም፡ ከአዊድን አይርፐላን ያመጡ ስለነበር ከምፅዋ ለስመሪ እንደት ሊቃነህ ሎሚለት ነው

4.131 ሰሙ፡ እኛ ስናለቅስ ኢልያስ ይስቃል
ወርቁ፡ ኢልያስ - ይሰሀቅ - ለብርት በአይጋው የሞተውን ባልደረባውን ይስሀቅን ሎሚስታወስ

4.132 ሰሙ፡ እናቱን ምፅዋ ድረስ በአውርፐላን ወሰዳት
ወርቁ፡ ምጥዋን (ጣርዋን) ለሳያት:: ሞቱ ለሳዘናት

4.133 ሰሙ፡ የሞተውን ኢልያስ ተሰማን ጥራው
ወርቁ፡ ኢልያሱ እኔን ለባትህን ተሰማን ጥራኝ

4.134 ትርጉም፡ ለሀገሩ ቀንቶ ነደደ

4.135 ሰሙ፡ ከእኔ ከተሰማ ውዲያ ደጃዝማቸነት
ወርቁ፡ ጣልያን ደጃዝማቸነት ማእረግ ሲሰጣቸው፡
የሊትጵያና የእንግሊዝ ጦር በሱዳን ጠፉል መግባቱ
ተሰምቶ ስለነበር ወሬው ከተሰማ ውዲያ፡
ሰማስት የዓፋት ነው

4.136 ሰሙ፡ ፈልገ ለጣሁህ
ወርቁ፡ ባይ፡ ባይ ወይም ይህና ሰንበት እንግሊዝ

4.137 ሰሙ፡ ለንድ ለንሆንም ወይ?
ወርቁ፡ ጣኖ ለንሆንም ወይ?

4.138 ሰሙ፡ ለተሙት- ይታተም እላለሁ
ወርቁ፡ እንዳታሙት እላለሁ

4.139 ሰሙ፡ መስኮቸ የራሳቸውን ንጉስ ጠልተው የእኛን
መጋበዛቸው ይገርማል
ወርቁ፡ ግሩምኮ - ግርሚኮ - የመስኮቸ የነገር፡
የፖለቲካ ተጠሪ መሆኑን ለመዮቀስ

4.140 ሰሙ፡ እጢጊ ለቡናቸው - በላቸው
ወርቁ፡ ዳዳሱ የእነሱ መሆኑን ለመጠቆም

4.141 ሰሙ፡ መሬቲን ከነወይኑ ለረስ ለበበ ሸጥኩኝ
ወርቁ፡ ወይኔ እያልኩ እያዘንኩ በገደ ርስቲን ሸጥኩ

4.142	ሰሙ፡	የሰው ጥርስ ጠፋ
	ወርቁ፡	ፈገግ የሚልልን ጠፋ፡ሁሉ ፈት ነሳን
4.143	ሰሙ፡	የመርዢረሻው ረቂቅ እውቀት
	ወርቁ፡	አሳካሁን የተሰራውን እና ያለውን እውቀት ሁሉ ከምድር የሚያጠፋ
4.144	ሰሙ፡	በአጣ ሊርትራ ወጣቶሰት
	ወርቁ፡	የሊተዮጵያ ለርበኛ ሊርትራን ነፃ ለወጣ
4.145	ሰሙ፡	ሶስተኛውን ቡና ጠጣ እንዳትሉኝ
	ወርቁ፡	እርዳታ (እርጃ) እንዳትሉኝ
4.146	ሰሙ፡	ምፅዋ ድረስ በሪችሁ ኑ
	ወርቁ፡	ምፅዋ በሪችሁ (መግቢያ መውጫችሁ)
4.147	ሰሙ፡	ተሰማ እሸቲ ሳልነጠቀ ለልቀርም
	ወርቁ፡	ስለ እሸቲ ከሰማ ሳይነጥቀኝ ለይቀርም
4.148	ሰሙ፡	እንደ ለቀሚ ጠግ ለርዳለሁ
	ወርቁ፡	በጋርድ- በዘበኛ እየተጠበቀኩ ነኝ
4.149	ሰሙ፡	የጀኦግራፊ ርቀት
	ወርቁ፡	የስልጣኔ ርቀት

4.150 ትርጉም፡ በጂፕ መኪናቸው ተገልብጠው መኪናዋ ስለተጎዳች ሱርቶ ያፈረሰች ያሉት በዚያን ጊዜ ከለውራ ጎኖና ጋር መንገዱን የሰሩት እና ጂፕ መኪናንም የሚሰሩት ለሚሪነናች ስለሆኑ ያንን ለመጠቀም ነው

4.151 ሰመ፡ ና ስራ ይላሉ
ወርቁ፡ ተው ናስር ይላሉ

4.152 ሰመ፡ ለንድ ጋ መግባት ትችላለችሁ
ወርቁ፡ በተራበ ሰው ተራ ምነው መግቢታችሁ?
(በተራ በተራ)

ክፍል አምስት

ትርጉም

ልዩ ልዩ

ክ ፍ ል 5.

5.1 ሰሙ፡ ለነበተቻችን ብዙ ሳር አለ

ወርቁ፡ ለሳር ነው የምናየው (መጠራ)

5.2 ትርጉም፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ጠንካራ መሪ ያስፈልገዋል ለማለት ነው::

5.3 ሰሙ፡ የማይሰራ በሬ ይታረዳል

ወርቁ፡ ልገመርም ውጤቱ አያምርም

5.4 ትርጉም፡ የሰንጋ ርሮ ነው

5.5 ሰሙ፡ አተ ገድሌን ያስነበቡት

ወርቁ፡ የተጋደልኩትን ገድል የተሰራብኝን ግፍ ያስነበቡት

5.6 ሰሙ፡ ኩራተኛ እንዳይሆኑ

ወርቁ፡ በሰው ላይኩሩ በሌላ ሰው ላይተማመኑ

5.7 ትርጉም፡ የህዋሳትን ተግባር በጥሩ ግጥም የገለጡበት ነው:: ለንጎል የሁሉም አለቃ መሆኑን ለማስረዳት

5.8 ትርጉም፡ አለቃ ታየና ተሰማ እሸቴ የተግባር ህበረት እንዳላቸው ለማሳየት

5.9	ሰሙ፡	ለፈታሽ ባልሽ
	ወርቁ፡	ፈታሽት ለተሾመ
5.10	ሰሙ፡	ብዙ ዘር ታፈሰ
	ወርቁ፡	ከዘመድ ለገሞዱ ብዙው ስላለቀ ነው (ዘሩ ታፈሰ)
5.11	ሰሙ፡	አለ አልሞተም
	ወርቁ፡	አላህ አልሞተም
5.12	ሰሙ፡	ሚስቱን አያስነካም
	ወርቁ፡	ሚስቱን ሾፍገሊ አይት
5.13	ሰሙ፡	ጤና ካጣ ከታመመ ጠያቂ አላገኘም
	ወርቁ፡	ከደከየና አባጤና እያሱን ካጣ ጠያቂም አያገኝ (ራሳቸውን)
5.14	ሰሙ፡	አነቃነቀው
	ወረቁ፡	ያነቀ አነቀው
5.15	ሰሙ፡	አንደ ሉሚ ታምሪአች
	ወርቁ፡	ሉሚናት የሚባል አስላሳ መጠጥ ነበርና አቀርቢልን (አባአቢታቸው የተሳሪ)
5.16	ተርጉም	የምላስን አደገኛነት ለመግለፅ ነው

5.17	ሰሙ፡	ወደኔ ና ነው የምትልህ
	ወርቁ፡	ና ምሳህን ብላ ነው እንጂ እናት ሌላ ምን ጠብ ሉላት?
5.18	ሰሙ፡	ለጥሮ ለመልበስ
	ወርቁ፡	ስለተቀደደ ለሰጥሮ ለመልበስ (ድህነታቸውን)
5.19	ሰሙ፡	የዋህ ለይምሰላቸሁ
	ወርቁ፡	ተሰማ እሸቲን <u>እንዳባጪና</u> ሊያሱ እያገመታቸሁ ለታጉላሉት
5.20	ትርጉም፡	የደብተራን ተግባር ለመዘርዘር
5.21	ትርጉም፡	ለነጋድራስ ከቀድሞው ንጉስ የተሰጠ መልስ (ድንች ለተላከልኝ ከመሬት ነቀለህ ለሚለው)
5.22	ትርጉም፡	ዳኛ ለለ - እማኝ ምስክር እንፈልግ
5.23	ሰሙ፡	ባልሽን የሚያማኝ ከሆነ
	ወርቁ፡	ለባልሽ ታማኝ ነሽ
5.24	ሰሙ፡	ብር ብለህ ቶሎ ብለህ
	ወርቁ፡	ጉዳዩ ብር ነው በላቸው
5.25	ሰሙ፡	ዳኛ የለም ሁለም ያደላል
	ወርቁ፡	ምን ዳኛ ለለበየ (የሚድን የለም)

5.26	ትርጉም፡	የህይወትን ከንቱነት (በከንቱ መታከት ለመግለፅ ነው)
5.27	ሰሙ፡	በሀማሳ ለመት እደሚያ ሁሉንም ለይቻለሁ እምኣጓለት የለም
	ወርቁ፡	እንኳን የሌላ ሰው <u>የራስንም</u> ንብረት ለልመኝ (ራስተፈረ)
5.28	ትርጉም፡	ይጽገሙቸ ሀይሉ ከበደ ባስፈረዱባቸው እዳ እቢታቸው በእገር ብረት እንዲታሰሩ ስለተረደገ (በብረት ታጅቢ)
5.29	ትርጉም፡	የራስ ካሳን እህት ወይዘሮ ፀሀየ ወርቅ ኳርጊን ከፈቱ በኋላ ያኮረፏቸው ባለስልጣናች እንዲታረቋቸው ለመጠየቅ
5.30	ትርጉም፡	ፀሀፊ ተእዛዘ ለፈወርቅ ለንዳይና ስለነበሩ
5.31	ትርጉም፡	እግዚርን ለናውቅም ግን የፈጠረውን ነገር ሁሉ ሰናይ ስሪው ያስፈራናል
5.32	ሰሙ፡	በኔ ሞት እሱን ለላህልም? እንኳን በህይወት እያለሁ ብሞትም ከሱ ለንሳለሁ ወይ?
5.33	ሰሙ፡	ልብሴን ለመስቀል ቁመቴ ኣጠረኝ ለመስቀል በለል የሚሆን ልብስ ስጠኝ

5.34 ትርጉም፡ የሸዋ መኳንንት በሊያሱ ላይ በተነሱ ጊዜ

5.35 ሰሙ፡ ጠል (ሽክላ) ተሰራችሁ
ወርቁ፡ ጠላ ለይደለም ወይ የተፈጠራችሁት

5.36 ትርጉም፡ ሊያሱን ገልበጠው ዘውዲቱና ተፈሪ
ዙፋን ላይ ስለወጡ

5.37 ትርጉም፡ የሊላውን ተገዝቶ ሲበላ የራሱ ይደርስ
ለይመስለውም

5.38 ሰሙ፡ ለጭር ለይደለም
ወርቁ፡ ወዳጅቸው ማህተመወርቅ እሸቴ ለጭርም ቢሆኑ
የሰው ልክ (ቁምነገረኛ ሰው) ናቸው

5.39 ሰሙ፡ ወተተ እንዳላጣ
ወርቁ፡ ዋተቼ እንዳልቀር (ተንቀዋለየ)

5.40 ትርጉም፡ የተቸገረን የሚወድ የለም

5.41 ሰሙ፡ ሎሚደን ሲሄድ (ለሊደን ሲሄድ)
ወርቁ፡ ለደን ከተማ ሲሄድ

5.42 ትርጉም፡ የሸዋ ሀያላን ስለመውደቃቸው የተሳሉ ርር

5.43 ትርጉም፡ ሊጣልያ ለወረራ በተዘጋጀበት ጊዜ ጣድ ካህን
የተገጠመ ነው

5.44	ሰሙ፡	በጣዛ እጀ ሰው ከገደልሁ
	ወርቁ፡	ራሴ ራሴን ገደልኩ
5.45	ትርጉም፡	የጋንዲ ራሳ በህንድ ስርአተ መሰረተ በእሳት ስለተቃጠለ
5.46	ሰሙ፡	ያማራ አፋችሁን
	ወርቁ፡	ያማረ አፋችሁን
5.47	ትርጉም፡	ራሴን በራሴ ተረዳሁት (ለወቀሁት)
5.48	ትርጉም፡	በልጅነትሽ የተቻለኝን አድርጊያለሁ ከእንግዲህ ግን ለቀማ ያለው ይረከበኝ
5.49	ሰሙ፡	1. ደግነው 2. ሲተኩሰው
	ወርቁ፡	1. ደግ ነው 2. ሲተኩ ሰው (ሰው ሲተኩ) (በወሎ አልጋ ወራሽ በሀረር ልሉል መኮንን በጣም ጎፋ ልሉል ሳህለ ስላሴ)
5.50	ሰሙ፡	ባረከችና ቀየችን
	ወርቁ፡	የባርካን የልማት ስፍራ (በሊርተራ) ተናገወርቅ ወስደው ስለነበረ
5.51	ትርጉም፡	ለጥሬና ጠሬ
5.52	ትርጉም፡	የለባትና የልጅ ጠባይ አንድ አይሆንም

5.53 ሰሙ፡ ቆቅ ወፕ ለሰርተው
ወርቁ፡ የቆቃን ገድብ ለሰርተ

5.54 ተርጉም፡ ሰነፍ የለሰም ሽንም መሆኑን የገለፀበት ነው

5.55 ተርጉም፡ መኮንን ሀብተወልድ ለገርፍቀር ቲለተርን መስርተው በኦርኪስትራ መልክ በተጫወቱ ጊዚ

5.56 ተርጉም፡ ህይወቲን በሙሉ ስረገጥሽ ናሬ በሞቲ ሰውነቲን ካሳ ለድርጊ እሰጥሻለሁ (ለምድር)

5.57 ሰሙ፡ ታማኝነት ከሊለ ወዳጅነት የለም
ወርቁ፡ ሰው ካጣ ወዳጅም ይጣል
(ታጣ ወዳጅነት)

5.58 ሰሙ፡ ሁሉንም እንኳን ለየህው ሰሜለት ነው
ወርቁ፡ ጠላትህን እንኳን የምትወድ ነህ ሚለት ነው
(ወዳጅ ጠላትህን)

5.59 ተርጉም፡ ልጅቺን ሁሉ ላገሬ ንብሬ ንጉስ የትም ጣሉኝ

5.60 ተርጉም፡ በፈረንጆቹ ጊዚ ፈረንጅ መስለው ይናሩ ነበር ለሁን ግን ነፃነት ሲመለስ እንደገና ጥቁር ሆኑ (ባለባበሳቸው የታወቁ ነበሩ)::

5.61 ሰሙ፡ ለሽከርቹ ደኮማ ናቸው
ወርቅ፡ ይበላው ይጠጣው ለደከመና ለተቸገረው ብቻ ነበር

5.62 ትርጉም፡ በቁምነገር ላይ ያልተመሰረተ ነገር ሁሉ ፍርክስክስ መሆኑን ለማስረዳት

5.63 ሰሙ፡ ጣልያኖች ጥሬ ስጋ ስለሚክለክሉ
ወርቁ፡ በሆሚት በነገር መበላላትን ለማውገዝ
(ስጋ ለተብሉ)

5.64 ትርጉም፡ ያልሞተው ልግባ አይል፡ የሞተው
መውጣት አይችል

ክፍል ስድስት

ትርጉም

መዲናዎች

ክ ፍ ል 6

6.1	ሰሙ፡	ማእበል
	ወርቁ፡	ማበል - መዋሸት
6.2	ሰሙ፡	አሊቃ በዛብህ የምትባለው በአንጎልህ ብዙ ተሸክመሀል
	ወርቁ፡	ብዙ አሳሻ (አሊቃ) በዛብህ
6.3	ሰሙ፡	ቀበላ (ያም ፍቺ)
	ወርቁ፡	ስጣታ ለመቀበል
6.4	ሰሙ፡	ወዳጁን ከቀበረ በህዋላ ነው የሚበላው
	ወርቁ፡	ወዳጁን ከገደለ በህዋላ ነው የሚበላው
6.5	ሰሙ፡	ቀላጪ (ተኾሪ)
	ወርቁ፡	1. ቃሉለጥ (ቃል ያጣ)
		2. ቃሉለጪ (የለጪ ቃል) (የንፐስ ቃል)
6.6	ሰሙ፡	ለጣጣልክት ጠላቱን ሲገድል ለብሪው ታገልክና ጣልክት
	ወርቁ፡	1. ለጣና (ደክየና) ተውክት
		2. ለእጣው (ለእድሉ) ጥየው መጣሁ

6.7	ሰሙ፡	ለሁለም ባዳ ነኝ
	ወርቁ፡	ለምላክ ከሁለም ችገር ምላው ባዳነኝ
6.8	ሰሙ፡	ለድኑ (ለዳኝ ሁኑ)
	ወርቅ፡	ለድኑ (ሰውን ለድኑት ቢዛ ሁኑት)
6.9	ሰሙ፡	እንጀራ ማርና ጠላ ደገሰንለት
	ወርቅ፡	እንጀራና ማር ጠላ (ለልወደደም)
6.10	ሰሙ፡	ሁለም እንደገዚር ለዛኝ ይሁን
	ወርቅ፡	ሁለንም ሽም እንደእገዚር እንሽከም ወይ?
6.11	ሰሙ፡	ተሰዳኝዋ እናትህ ይልቅ ለባትህ ለይሻልም ወይ?
	ወርቅ፡	ተሰዳኝዋ (ተሰሚኒቱ) ማርያም እናትህ
6.12	ሰሙ፡	ወንድም (ዘመድ) ለእመስላቸው ለልን
	ወርቅ፡	ወንድ ለልመስላቸው ለልን
6.13	ሰሙ፡	ያለሙት ህልም
	ወርቅ፡	ያለ ሙት (እያለ ቡፈሙ የሞተ)
6.14	ሰሙ፡	ሰሞታ (ወቀሳ) ንገረልኝ
	ወርቅ፡	እኔ ሰሞት እባክሽ ንገረልኝ
6.15	ሰሙ፡	በትገል ተሉ እጥለዋለሁ
	ወርቅ፡	ተሉ እከዳዋለሁ

6.16	ሰሙ፡	መሬት ምን ይበል?
	ወርቁ፡	መሬት ምን ይብላ?
6.17	ሰሙ፡	ባልንጀራዩ እንደት አርጎ ይጣሉኛል?
	ወርቁ፡	ለምላክ እንደት ሰርቶ ያፈርሰኛል?
6.18	ሰሙ፡	ጥላ ስር አጠለላለሁ
	ወርቀ፡	ጥል ለበርኖለሁ (ለስታርቃለሁ)
6.19	ሰሙ፡	ህመሙን ከተፈወሰ (ከሻረ) በሀዋላ ሻሩት
	ወርቀ፡	የሚበቃውን ከበላ በኋላ ሻሩት
6.20	ሰሙ፡	ቡና (ወደ ቡን መጠጣቱ)
	ወርቁ፡	ወደቡን - የጣህሩን ወድብ ሎማስት ነው
6.2	ሰሙ፡	ታላቅ ብልት ስጋ እንደታናሽ ብልት ስጋ በውድ ዋጋ ሲሸጥ
	ወርቀ፡	ታላቅ ሰው ቀላል (ተንሽ) ሲሆን
6.22	ሰሙ፡	ሙሶሊኒ ና እዚህ
	ወርቁ፡	ሙሶሊኒና ናዚ
6.23	ሰሙ፡	1. ሊላ ካናል ና ስራላቸው 2. ና ስራላቸው ማንነትህን (ጀብድህን) ለሳያቸው
	ወርቁ፡	1. ፕሬዚዳንት ለብዱል ናስር ለለላቸው 2. (ና ስራላቸው) ና አስር ለላቸው:: ና ወደ አስር ቤት ለስገባለሁ ለላቸው::

ማሳረጊያ

ሰምና ወርቁ · ተሰማ እሸቴ

ሰምና ወርቅ ህይወት ናሩ:: የለማርኛን ውበትና ውስጠ ምስጢር በተሰጥዎ የተካኑ፤ የቁንቋውን ብልት ተንተነው የበለቱ "ስዋ-ስው የሸዋ ሰው" የሚያሰኙት ነበሩ:: የቃል ህይል (1.94) የቃሉውበት(2.21) የቃለ - ህብር (1.109)፤ የቃለ - ምፅት (2.1) ባለ ፀጋ ናቸውና ዛሬ ሰምና ወርቃቸውን ልጆቸውና የልጅ ልጆቸው ለህተመት ካበቁልን፤ በረከታቸው ከተውልድ ወደ ተውልድ በዝበር ይተላለፍልናል::

ተሰማ እሸቴ በታወቁበት ዘመን፤ የሊትዮጵያ ድምፃውያን ሁሉ ባለድምፅ፤ (ባለ ሚሲንቶና ባለ ጠና ሰለሊና ቀራፂ) የጥበብና የሞያቸው ሞገስና ክብር ነበሩ:: በሰምና ወርቃቸው ቁጠኛ፤ ቁርጠኛና ተግሳፀኛም ነበሩ (2.30):: አድሚያቸውን በሙሉ ከልቡ-ንፋገ ህያላን ጋራ የሰልቦና "ሰይፍና ብእር" እንደተሚዘሙ (2.36፤ 4.103) አለፉ:: እንደባለቅነዎች ሁሉ ሞትን በተስፋና በህይወት ወደ መቋቋም ባህረ-ሀሳብ ውስጥ (5.56) ይጓዙ ነበር:: ባለቅነው በስደት፤ ባለቅነው በእገር ብረት፤ ለቀመሱት ለሞሳ መራር የህይወት ዋጋ የከፈሉትን በሰምና ወርቃቸው በሰፈው ገልፀውታል:: "ሰም" ራሱ ነዶ ቀልጦ፤ ለሌላው ብርሀን ሚንፀባረቁ ሰም እንዳሰኘው፤ "ወርቁ" ከሚላድን ውጤቶች ሁሉ የፅኑነት ተምሳሉ ከተም ለአሳትና ለመከራ የሚይጠር የጠራ ለርለያነት ተምሳልነቱ ወርቅ እንዳሰኘው ባሳለፉት የመከራ ህይወት እንደናሩት ያህል በስነ-ግጥሞቸው ይፉ ለድርገውታል:: ከሁሉ ይበልጥ ግን በራሳቸው የህይወት ምሬት ባለመዋጥ የገዛ ቁስለታቸውን ቀላል ለድርገው ለሌሎች ትፍስህትና ፈገግታ ሚበሰር የሀዘን ብቻ ሳይሆን የሳቁም ጊታ ይሚም ለው እንደነበሩ (5.64፤ 4.34) ያስተምረናል::

ፅኑ ለገር ወዳድ ነበሩ:: የኢትዮጵያዊነት ፍቀራቸው (3.17 4.111) በጉልህ ይንፀባረቃል:: "ኮሶን ለልጅ መስጠት ቦሜር ጠቅልሎ ነው::" እንደሚባለው በወቀታቸው የነበረውን ለስተሳሰብና የፖለቲካ ሀይል ለደራደር በሰመና ወርቀ ሜርና ኮሶ ቁምሚው ያስተምሩናል:: በወቅቱ ድፍን የነበረውን ሁሉ ይፋ ያደርጉልናል:: ለምሳሌ ለመጀመሪያ ጊዜ በታሪካቸን ሜሳ ለባቶቻችን ለይተውት ቦሜያውቁት ከሶማይ በወረደ ፈንጂ-ጣይ ለውርንላን መጪፍጪፋቸው በመርዝ ጢስና በታንኮች መቀስፍት መቀስፋቸው ጣልያን በጥቁሮች ጭንቅላት ላይ የነጮችን ሀያልነት ያሰረፀብን ለዲስ የፍርሀት ተክል እስከዛሬም ተውልዳችንን በውርስ ለጣናኛ ነጭ ለምላኩ ስነ-ልቦናዊ ሽንፈት ነቀርሳ (2.125፡ 5.63) እንዳስቀረብን ያስተምሩናል:: ከዚህም ግንዛቢ ተነስተው ለለገር ለንድነትና ለፀረ-ቀኝ ግዛት ለቋም (4.146፡ 3.16፡ 4.26፡ 4.9) ይጋግመው ተቀኝተዋል:: ዛሬ የለከሰም ሀውልት ከርም ወደ ኢትዮጵያ ይመለስ የምንለውን ጥሪ (4.98) ተሰማ እሸቴ ለስቀደመው በቀኔ ብለውታል:: የጉበፅ ፖተርያርኪ በኢትዮጵያ ቤተ-ከህነት ላይ ይፈፅም የነበረውን ሀይማኖት ለዘል ከባድ ተፅእኖና መረር መሰረነቱን (4.82፡ 4.140) ቦሜይረሱ ስንኞቻቸው ገልጠውልናል:: ኢትዮጵያችን ለመን ከተውልድ ወደ ትውልድ ከመጠራ እንደማትወጣ (4.70) ታገዘበው ያስታገዘቡናል:: በወቅታቸው ለንድ ግለሰብ በታማኝ ሉሊነቱ፡ ለገሩም ሆነ ከብሩ የጊታው ፈቃድ ብቻ ነበር ብንልም፡ ተሰማ እሸቴም የሽዊነት ወገናዊነታቸውን ቢያንፀባርቁም (4.47፡ 4.123፡ 5.42)፡ በተነባባሪ ይረኛ ግን፡ ከውጭ ለገር ተምህርታቸው ጋር የለለማንም ፖለቲካ ሚዛን ቀድመው ለላስተዋሉ፡ በሰመና ወርቃቸው ህዝባዊነትንም (3.8፡ 4.124) ለንፀባርቀዋል:: ፅኑ ክርስቲያን ቢሆኑም እንኳ የቤተ-ከህነትንም ፊውዳላዊ ለስገባሪነትና ሲሶ መንገስትነት (2.134፡ 2.135) ሳይወቅሱ ለላለፉም::

የስራ ክቡርነት የነጋድራስ ተሰማ እሸቴ ልዩ አርማ ነበር። ስራን እንደፈጠሩ፣ ስራን እንዳከበሩ፣ ውዳሴ ስራን እንደተቀኙ፣ (4.3፣ 4.57፣ 5.54)፣ ስራን እንዳስተማሩ ናሩ። በዚሁ ተጓዳሪ ደግሞ፣ ጠዘሸርነትን በአገርም ሆነ በአለም ደረጃ በጥብቅ እንዳወገዙ (2.159፣ 2.168) ናሩ። በወቀቱም ወጣቶች ላይ፣ ሚስት በዛሬው ትወልድ አባቶች ላይ ስነ-ሚህበራዊ ሂስ (4.106) ይቀኙበት ነበር።

የብዙ ተሰጥዎች ባለንብረት እንደነበሩም ቀኔዎቻቸው ይናገራሉ። የወቀታቸው ተራሚጅ፣ ሩዋጌ፣ ፖለቲከኛ፣ የፎቶግራፍ ጋዚጠኛ፣ የሉተከሉት አርሻ ባለፀጋ፣ የዘመናዊ ሆቴል አስቀያሽ፣ የቀቃ ሊሊከተሪክ ሀይል አስገናቢ፣ የፍልውሀ ጠበሎች ቀርቋሪ፣ የመጀመሪያው የከተማ ታክሲዎች ባለቢት፣ የለያሌ ቋንቋዎች አዋቂ፣ ወዘተ... ነበሩ። ከዚህ ሁሉ ከባድ የለገር ግንባታ ተግባራቸው ጋር ነጋድራስ የዘመኑ ስልጡን ሰው የለሎመን ጣእም ሚጣመን የሚያውቁበት ርማንቲክም እንደነበሩ የቀኔ ለሳላቸው ይመሰክራል። ከዚህም ሁሉ የሚልቅ ባህሪያቸው ግን ለልጅ ሊያሱ መንገስት የቀሙላቸው ዘላቂ አቋምና፣ ልጅ ሊያሱ ከሞቱም በኋላ፣ ነጋድራስ በገዘትም በአስር ቢትም አያሉ የታማኝነት ቀኔዎቻቸው ለሎሳቋረጡ ነው። ለልጅ ሊያሱ ሰነበራቸው ከፍተኛ ባለሙዋልነት በለንደኖው የለሎም ጦርነት ጊዚ የሊተዮጵያ ለቋም ከቱርክና ከጀርመን ጎን እንዲሆን ባደረጉት ለስተዋፅኦ (ሎሳም ከፋም) የሊተዮጵያን ታሪክ ለቀጣጫ ቀይሰዋል። ስለዚህም ይመስኖ ል፣ፖለቲካዊ ዝንባሌያቸው በሎምና ወርቃቸው በገልጥ የሚነበበው።

ከንጉሱነገስት ሀይለ ስላሴ ጋር ግን ገና ከወጣትነት አድሚዎቻቸው ጀምረው ሀረር ራስ መኮንን ገቢ ከመተዋወቃቸው ሊላ፣ ሁለቱም በየፊናቸው ጅማሪ ግጥሞች ሳይፅፉ ለልቀሩም። ምናልባት ሁለቱም በመጠኑ የልጅነት ከራርም በየፊናቸው ሳይከረክሩ ለልቀሩም። ጥበብ ባለተሰጥዎ ወገኗን ተመርጣለች። ለንዳንዶች ይፀኑባታል፣ ለንዳንዶችን ደግሞ ጥበብ ብትተዋቸውም እነሱ ለይተውለተም። ሰፊ ልቦናዊ ቁራኛነትን በልከኝነት ሀይላቸው ብቻ

በዙሪያዋ ለጥር ያጥራሉ። የጪበጡዋት መስሉዋቸው ከቀን በኋላ ተሰማ እሸቴ የለተከልት ርስታቸውን በእኖና በትእባ ነቀለው፤ እድግ ይህይተው (2.153፡ 2.154) ቀኖማዊ ሀይለ ስላሴ ገቢ ለንብር ተኮልኩሎው ጃንሆይ የድንቸና የለተከልት ወጥ ያዙላቸዋል። ከንብር በኋላ ተሰማ እሸቴ ለተቀኙት መሪር ርር (2.101) ጃንሆይ የመለሱላቸው የንጥም ስድብ (5.21) በሁለቱ መካከል የቱን ያህል የረቀቀ የስነ ልቦናዊ መራር ቁራኛነት (BITTER ALTER EGOISM) እስከየእድሚ ፍፃሚያቸው እንደነበረና፤ ይሂም መፅሀፍ ለማን በወቀቱ ሊታተም እንዳልቻለ የሚያሳይ ምሳሌ ነው። ጃንሆይ ተሰማን በየሰበቡ በፅኑ ያስሩዋቸዋል እንጂ ለልገይሉዋቸውም። ተሰማም የሱቱን እንባቸውን በረቂቅ ሰምና ወርቅ ያነባሉ እንጂ ራሳቸውን ለልገይሉም። ረቂቅ የስነ-ልቦና የእድሚ ልክ መራራ ቁራኛነት ማለት ይህ ነው። "የሰይፍና ቦብእር" ጦርነት የሚሉትም፤ (2.99) ይሂው ነው። ለዚህም ነው ነጋድራስ በጠኑሳቸው ተፈረ ከልጅነት ጀምረው ለሊያሱ ያሳቸውን ከፍተኛ ውስጠ-ፍርሀት (1.56)፡ ደጋግመው የፃፉት። እስከዛሬ ከታሪክ ያልተረዳነውን የወቅቱን ሀያላን ውስጠ-ባህርይና የለቋም ግሂት፤ ውስብስብና ስብጥርም በከፈል ይፋ ያረጉልናል።

ለምሳሌ ንግስተ ነስተተ ዘውዲቱ ምኒልክ፤ ከለልጋ ወራሽ ተፈረ ጋር በነበራቸው የስልጣን ትግል የተራጀዊ ንግስት እንደነበረች፤ ባልዋን ተሳጥቃ የዘውድ ብረት ለጠሳ በልጅነት የመነኮሰች ያህል የተደረገች (1.117) ከነገሰችበት ለልጋ ጋር እንደተቀራኘች ያለፈች ለሳሳኝ ሴት መሆኗን ይገልፁልናል። ፈታውራሪ ሀብተጊዮርጊስም በስተርጅና በሞት ለልጋ ላይ ሆነው "ለራሴ ሳይሆን የጊታየን ልጅ ይመት ለሳገሪት መሞቴ ነው የሚቆጪኝ" ብለዋል ለሉ። ተፈረ በተሰማ እሸቴ ላይ የጪከኑባቸውን ያህል (1.5፡ 1.64) ዘውዲቱ ከእስር ሊያስፈቷቸውም ባይችሉ፤ ሳይራሩላቸው እንዳልቀሩ (1.32)፡ ተሰማ ከዘውዲቱ ጋር ይፃፃፉ የነበሩት ደብዳቤዎችም ቀርበታቸውን ያሳያል። ፍሬ ነገሩ ግን በሶስቱ ሀያላን መካከል በወቀቱ የተከሰተው የስልጣን መጠላለፍ፤ ሊተዮጵያን ለውድቀት እንዳዘጋጃት

የተሰማ ሰምና ወርቀች በወቅቱ ማስጠንቀቃቸውና መኮነናቸው ነው። ተሰማ ዙሀአረቸው ያጋለጡት ከለድዋ የምስራች ድል በኋላ የተፈጠረው የመሳፍንቱና የመኳንንቱ የስልጣን ፍትጊያና የጥቅም ምገበራ፤ ሊተዮጵያን ሰማይጪው ሽንፈት መኖረጉን ሚጮር ነው።

ይህን የሊተዮጵያዊነት ኮሶ ማር፤ ሰምና ወርቅ ተመግቦ ሙላደጉም ሳይሆን ሉልቀረም ይድነቃቸው ተሰማ ፀሁ ለገር ወዳድ የሆነው፤ በለገር ወዳደነቱም ፀንቶ የሞተው። የለባቱን ሰምና ወርቅ ሙሉ በሙሉ ተርጉሞ ሊያቀርብልን የቻለበትም ዙሀአረቸው የመንፈስ ምግብ እድሚውን ሙሉ ህይወቱን ሙሉ ስለነለበተ ነው።

ስሊሉባቱ በፃፈው ለሚጮር የህይወት ታሪክ ውስጥ ይድነቃቸው እንዳሉውም ድንቅ ስራቸውን ሉተውልድ ቀርስ ሙላስቀረቱና በልጂ በተይለ ይድነቃቸው ለሳታሚነት ቀርሱን ሉኛ ሙላስተረፉ እነሆ ተልቅ "የህሊና አረፍት"ለርፍል።

ጠቢብ ተሰማ እሸቲንና ዘመናቸውን በሰምና በወርቅ መስኮታቸው እንዳየኋቸው ለለንባበያን ሉግሳየት በዚች ማሳረጊያ(EPILOGUE) በመሳማከሬ ለእነም የመንፈስ እርካታ ሰጥተኛል።

ፀጋየ ገብረ መድህን

ጥቅምት 8 ቀን 1985 ሊ.ም.

ሉዲስ ሉበባ

ተጨማሪ ፎቶግራፎች

ከወጣትነት ዘመን እስከ እድሚያቸው ፍፃሜ ከተነሱዋቸው እና ካሉዋቸው ፎቶግራፎች ጥቂቶቹን ቦሚቀጥሉት የመጨረሻ ገፆች ለውጥተናል::

19 ወተ ___ ለንፆ ቢተወንገስት አተሰራበተ ቦታ የተነሳውተ ነው። ልጅ ሊያሱ ከኒሚሬ
የመልሰው ለንፆ 19 ቀን ለድረው ነበረ። የነ ሰረር አዚሆ አወርካው ለወንበ ነበረ።
የርሰ ውሀም ሽም ሆፕ ለስመርጌ ሳስ ለሰርቸበት ነበረ።

ረርማ ተሰማ አሸቲ

(ወረንና ዘመኑን ልኩን ለውቁ አመርበታለሁ።)

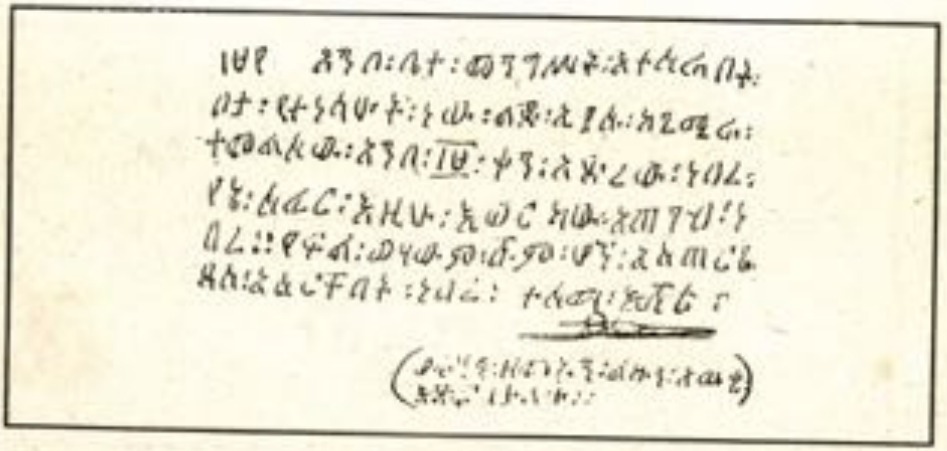

ሣርቶች፡ ዝንጀርት፡ ጦጣ፡ አሞርት ያልዘሩትን ሰብል ለማውደም የተጠቡ ገበረ ፈርዖ የሰቀላቸው ናቸው።

ዕለቷው ተሰማ አጀቴ

ሣርቶች፡ ዝንጀሮች፡ ጦጣ፡ አሞሮች
ያልዘሩትን ሰብል
ለማውደም የተጠቡ
ፈርዖን የሰቀላቸው፡ ነው።
ዕለቷው፡ተሰማ፡አጀቴ

1930ዎቹ የህፃኗን ወንዝ ውደ ፀተባሪ ለመዘወለስ ዕታ ለፀሬምር ፀገሬዎቱ ውብ ሲተዱ ለንዲት ልጅ ለገሬድ የፀፅነ ቀርፅ ከልበ ያለርቅ ጥሩ ስለነሠረች ርቀገሬና ለፀበላት እንዲ ጥላ እንደተሸፈነች ተነሳች የሞታስደንቃ ነሠረች ቀረች።

ፈርማ ተሰማ አሸቴ

1930, የሰነሻሺ ግ: ወንዝ: ወደ: መተሃ
ለ ሰውመ: ሃነ: ነታ: ለፀወረ ፃመ ር: ለነገ ሬ
ወቶ: ውሃ: ሊቆ ሟ: ኔ ኑ ሂ ት: መሸ: ኦ ገረ
ሄ: የመለ ኣኒ: ቅርጽ: ነለ ክ ነ ያ ለ ፈ ራ ነ ሳ ፡
ለለ ነ በ ረ ች: ሬ ሟ ች: ግ ራ ፡ ቡ ፡ ለ መ ኑ ኣ ኔ :
ኦ ሻ ፡ ፡ ፡ ኦ ፣ ደ ተ ሻ ፈ ነ ች ፡ ተ ነ ሳ ች ፡
የ ፃ መ ታ ስ ኪ ን ት ፡ ነ ለ ነ ች ፡ ቀ ረ ች ፡ ፡
ተሰማ

ምዕቀ ኮርማዊ ጃንሆይ ውል ሲሉ የተነሳሁት
ነው። 1945 በሀዲር ውር።

ፈርማ ተስማ አሸቴ

ከደጃች ኃ

ክብረት ሰማዕታት